

**Sipoon historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi vuonna
2007**

V.-P. Suhonen

Museovirasto/RHO

Sisällysluettelo

Tiivistelmä	3
Arkisto- ja rekisteritiedot	4
1. Johdanto	5
2. Sipoon historia yleispiirteissään	6
3. Menetelmät	14
4. Rauhoitusluokat	17
5. Tulokset	18
Lähteet ja kirjallisuus	19
Liitteet	
Liite 1: Kohdeluettelo	
Liite 2: Kohdekartat	
Liite 3: Diakuvat	
Liite 4: Mustavalkokuvat	
Liite 5: Löytöluettelo	

*Kannenlähde: Broterus, Samuel 1699: Sipoon Kirkonkylää koskeva maanmittauskonsepti.
Maanmittauskonseptit MMA lbx Sipoo 18:1*

Tiivistelmä

Museoviraston rakennushistorian osasto suoritti 16.4–11.5.2007 Sipoon historiallisen ajan muinaisjäännösten inventoinnin. Ensisijaisena päämääränä oli selvittää onko kunnan alueella joko kokonaan tai osittain autioituneita keskiaikaisia tai uuden ajan alun kylätontteja. Lisäksi pyrittiin mahdollisuuksien mukaan saamaan tietoa siitä onko nykypäivään saakka käytössä pysyneillä keskiaikaisilla ja uuden ajan alun tonttimailla säilynyt vanhoja rakenteita tai kulttuurikerroksia. Käytettävän ajan puitteissa inventoitiin mahdollisuuksien mukaan myös muita historiallisen ajan muinaisjäännöksiä. Entuudestaan hyvin tunnettu, valtakunnallisesti merkittävä, keskiaikainen linna Sipoon Sibbesborg rajattiin tämän inventoinnin ulkopuolelle.

Inventoinnin perusteella Sipoon kunnan alueella on ollut ainakin 32 keskiaikaista tai uuden ajan alun kylää. Näiden kylien rajojen sisäpuolelta inventoitiin 104 erillistä tonttimaata. Valtaosa tonttimaista on edelleen tavalla tai toisella käytössä eli niiden kulttuurikerrosten säilyneisyysaste pitää tarpeen niin vaatiessa määrittää arkeologisin koekaivauksin. Inventoinnin aikana löydettiin myös 18 autiotonttia, joista seitsemän on epävarmoja, jatkotutkimuksia vaativia.

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 1: Borgbyn kyläkeskus.

Arkisto- ja rekisteritiedot

Kunta:	Sipoo
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat, Teollisuuskohteet
Tyypin tarkenne:	Kyläpaikat, ruukit
Ajoitus:	Historiallinen aika (n. 1200→nykyaika)
Peruskartta:	2043 1-11
Tutkimuksen laatu:	Inventointi
Tutkimuslaitos:	Museovirasto, rakennushistorian osasto (MV/RHO)
Kaivauksenjohtaja:	V.-P. Suhonen.
Kenttätyöaika:	16.4–11.5.2007
Rahoittaja:	Sipoon kunta
Diapositiivit:	MV/RHO 125699: 1-165
Mustavalkonegatiivit:	MV/RHO 125700: 1-324
Löydöt:	KM 2007126: 1-5
Tutkimushistoria:	Suhonen, V.-P. 2002: Historiallisen ajan kiinteiden muinaisjäännösten inventointi Sipoossa vuonna 2002. Museovirasto/RHO Suhonen, V.-P. 2003: Historiallisen ajan kiinteiden muinaisjäännösten inventointi Itä-Uudellamaalla keväällä 2003. Museovirasto/RHO
Alkuperäinen raportti:	Museoviraston rakennushistorian osaston arkisto (MV/RHO:A).
Kopiot (2 kpl):	Sipoon kunta.

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 2: Massbyn Lill-Massbyn tonttima.

1. Johdanto

Museoviraston rakennushistorian osasto suoritti 16.4–11.5.2007 Sipoon historiallisen ajan muinaisjäännösten inventoinnin. Ensisijaisena päämääränä oli selvittää onko kunnan alueella joko kokonaan tai osittain autioituneita keskiaikaisia tai uuden ajan alun kylätontteja. Lisäksi pyrittiin saamaan tietoa siitä onko nykyaikaan saakka käytössä pysyneillä tonteilla säilynyt vanhoja rakenteita tai kulttuurikerroksia. Käytettävän ajan puitteissa inventoitiin mahdollisuuksien mukaan myös muita historiallisen ajan muinaisjäännöksiä. Entuudestaan hyvin tunnettu, valtakunnallisesti merkittävä, keskiaikainen linna Sipoon Sibbesborg rajattiin inventoinnin ulkopuolelle. Kenttätöiden kustannuksista (17850 €) vastasi Sipoon kunta. Tutkimuksia johti FM V.-P. Suhonen. Apulaistutkijana toimi FM Andreas Koivisto.

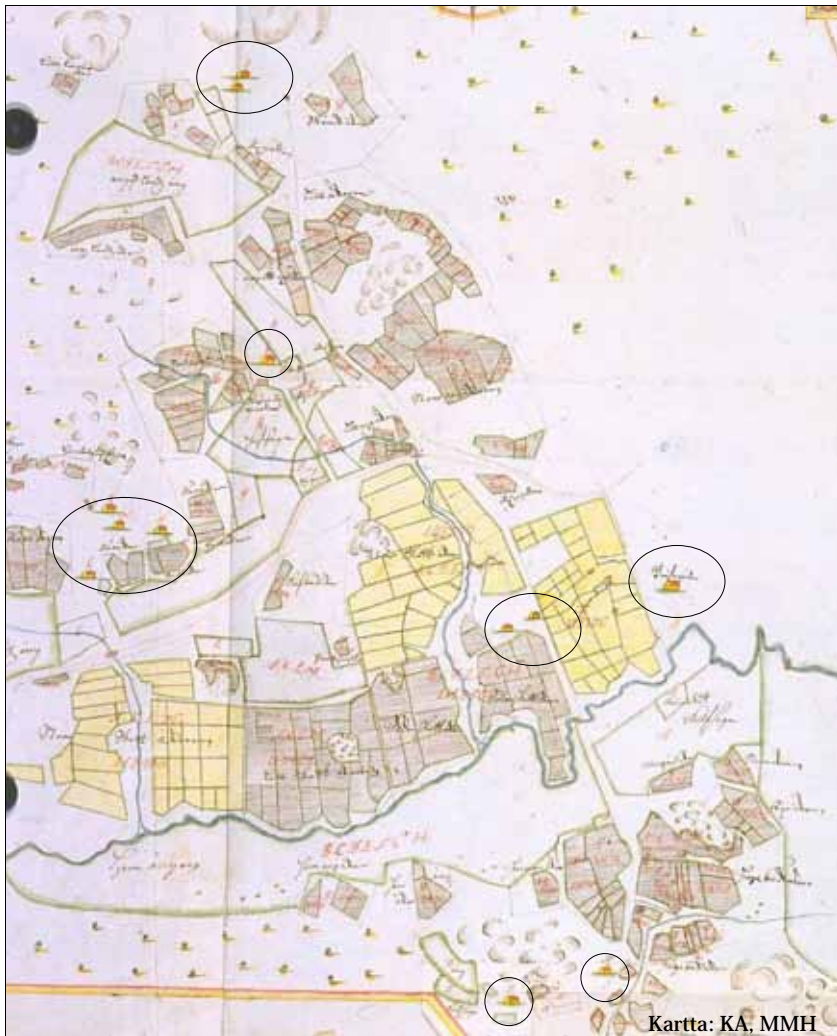
Kartta: KA, MMA

Kartta 1: Samuel Broteruksen Sipoon Savijärven kylästä vuonna 1694 laatima maanmittauskonsepti. Puhtaaksi piirretty kartta ei ole säilynyt.

2. Sipoon historia yleispiirteissään

Eräät Sipoon länsirajalta tehdyt siitepölyanalyysit kertovat kiinteän asutuksen saaneen kunnan alueella alkunsa jo viikinkiajalla. Sipoon sisäosassa on ilmeisesti ollut rautakauden lopulla ja keskiajan alussa (eli vuosina n. 1000–1300) hämäläistä ja ehkä myös varsinaissuomalaista asutusta. Rannikko on ollut asumaton pitäjän sisämaan kylien nautinta-alueita. Ruotsalaiset tulokkaat täyttivät luultavasti 1200-luvun lopulta alkaen tyhjän rannikon ja jokilaaksot (etenkin Sipoonjoen). Hämäläisväestö sulautui seuraavien kahdensadan vuoden aikana ruotsalaissiirtolaisiin.¹

*Sipoon pitäjä*²

Kartta 2: Samuel Broteruksen Sipoon Kirkonkylästä vuonna 1699. piirtämä kartta. Käytössä olleet tontit on ympyröity.

Sibbo-paikannimi ilmaantuu historiallisiin lähteisiin Porvoon kappelina vuonna 1352³. Sitä, milloin alue on saanut Sibbo-nimensä, ei tiedetä. Nimi saattaa juontua muinaisruotsalaisesta miehen nimestä Sibbe. Tällöin nimi Sipoo juontuu todennäköisesti ruotsalaissiirtolaisuuden ajalta 1200-luvulta.

¹ Uudenmaan ja Sipoon asuttamisesta ks. Orrman 1991, s. 204; Orrman 1994, s. 11–12 & Kepsu 2005. s. 9-58.

² Lähteenä ellei erikseen mainita Kuvaja-Rantanen 1994a-b.

³ REA 152

Sipoo koostui keskiajalla kirkko- ja hallintopitäjästä, joiden rajat eivät käyneet täysin yksiin. Sipoon hallintopitäjä oli keskiajalta pitkälle 1800-luvulle saakka huomattavasti kirkkopitäjää suurempi. Hallintopitäjä oli muodostettu maallista hallintoa varten. Kirkkopitäjä vastasi Sipoon seurakunnan aluetta.

Sipoon kirkkopitäjän syntyhistoriaa ei tunneta. Sipoo oli itsenäinen seurakunta luultavasti 1300-luvun jälkipuoliskolta lähtien. Seurakuntaan kuuluivat tuolloin tämänhetkiset Sipoo, Helsinki, Tuusula ja suuri osa nykyisestä Nurmijärvestä. Tilanne kuitenkin muuttui jo 1300-luvun lopulla Helsingin seurakunnan itsenäistyessä. Sipoon kirkkopitäjän pirstoutuminen jatkui seuraavien vuosisatojen kuluessa. Kun Nurmijärvestä muodostettiin vuonna 1558 Helsingin seurakunnan alainen kappeli, erotettiin Sipoon kirkkopitäjästä Nurmijärvi, Raskog, Palojoki ja Siippoo. Kun Tuusulasta tuli vuonna 1643 Sipoon alainen kappeli ja itsenäinen seurakunta kymmenen vuotta myöhemmin, vaihtoivat Hyökkälä, Ruskela, Rusutjärvi, Skavaböle (Hyrylä), Thomasby (Tuomala), Träskända (Järvenpää), Tusby sekä Ytter- ja Överkervo kirkkopiiriään. Kun Ohkola siirrettiin Mäntsälän pitäjään vuonna 1698, Sipoon kirkkopitäjä sai suurin piirtein nykyiset rajansa.

Kartta: KA, MMA

Kartta 3: Samuel Broteruksen vuosien 1690–1711 välillä laatima maanmittauskonsepti Helsingin pitäjän Botbyn kylän pohjoispuolesta. Huomaa Helsingin Vartiokylän Linnavuoren vierellä lännessä sijainnut Borgisby (ympäröity).

On arveltu, että Itä-Uudenmaan hallinnollisen aluejaon pohjalta löytyy sama ledung-malli kuin Ruotsin Hälsinglandista. 1500-luvun maakirjoissa näkyvä Itä-Uudenmaan pitäjien manttaaliluku oli suurin piirtein sama kuin Ledungin venekunta eli 72 tilaa.

Vaikka Helsingin seurakunta itsenäistyi 1300-luvun lopulla, jäivät monet sen kaakkoisosan kylistä (Botby, Håkansböle, Mellungsböle, Nordsjö, Sottungsby ja Västersundom) hallinnollisesti Sipooseen vuoteen 1826 saakka. Kun Nurmijärvestä muodostettiin vuonna 1558 Helsingin seurakunnan alainen kappeli, pysyivät Nurmijärvi, Råskog, Palojoki ja Siippoo Sipoon hallintopitäjässä. Kun Nurmijärvestä muodostettiin vuonna 1605 oma seurakunta, siirrettiin Nurmijärvi, Palojoki, Råskog ja Siippoo Helsingin hallintopitäjään. Siitä huolimatta, että Tuusulasta tuli vuonna 1643 Sipoon alainen kappeli ja itsenäinen seurakunta kymmenen vuotta myöhemmin, jäivät Hyökkälä, Ruskela, Rusutjärvi, Skavaböle (Hyrylä), Thomasby (Tuomala), Tråskända (Järvenpää), Tusby sekä Ytter- ja Överkervo Sipoon hallintopitäjän osaksi. Tuusulana saadessa oman nimismiehen vuonna 1778 se irrotettiin Sipoon hallintopitäjästä. Yhteisiä kärkejä pidettiin kuitenkin vuoteen 1868 saakka.

Vanhimmat kylät⁴

Ensimmäiset asiakirjatiedot Sipoon kylistä ovat peräisin 1300-luvulta. 1600-luvun kopiona säilyneessä 19.12.1347 päivätyssä kuningas Magnus Eriksonin tuomiokirjeessä mainitaan ”Heldersby” (=Östersundom) ja Husö⁵. Porvoon läänin vuosien 1621–1627 tuomiokirjaan kopioidussa 20.3.1382 päivätyssä asiakirjassa esiintyy puolestaan ”Oluff j Saffujerffuj”. Seuraavalta vuosisadalta on tietoja Borgbystä (1423, 1448)⁶, Hindsbystä (1425)⁷, Nickbystä (1436(?), 1442)⁸, Gästerbystä, Hertsbystä, Massbystä, Märtenbystä ja Paipisista (1442)⁹. Vuonna 1501 ilmaantuvat lähteisiin puolestaan Box, Hangelby, Massby ja Kyrkoby¹⁰. Sipoon muut keskiaikaiset kylät mainitaan viimeistään vuonna 1540.

Kartat 4-5: Samuel Broteruksen vuonna 1694 laatimat Boxbyn eteläosan (=Vajportby:n) maanmittaus-konseptit. Vasemman puoleisessa kartassa on kolme tonttia ja oikeanpuoleisessa samalla paikalla kaksi tonttia. Tontit on ympäröity.

⁴ Lähde ellei erikseen mainita Kepsu 2005, erityisesti sivut 42–45.

⁵ FMU 540

⁶ FMU 1713, 2771–2772.

⁷ FMU 1777.

⁸ FMU 2198; Nyberg 1931, s. 338.

⁹ Nyberg 1931, s. 338.

¹⁰ FMU 4926.

Kuten edellä on todettu, Sipoossa oli suomenkielistä väestöä ruotsalaisten saapuessa alueelle. Suomalaiset asuivat luultavasti Sipoon itä-, lounais- ja koillisosassa. Ainakin Savijärvellä, Paippisissa, Borgbyssä, Nevasissa, Boxissa, Östersundomissa ja luultavasti myös Hindsbyssä on ollut suomalaisasutusta. Kyseessä olivat ilmeisesti kaskeamista harjoittaneet hämäläiset.

Helsingin itäiset kylät (Sottungsby, Håkansböle, Nordsjö, Botby, Mellungsby, Västersundom, Granö, Gumböle, Husö, Immersby ja Östersundom) kuuluivat Sipoon Sundomin neljänneskuntaan. Alueen kantakylä on luultavasti Västersundom. Östersundom on kuitenkin kaikkien edellä lueteltujen sipoolaiskylien paitsi Immersbyn emäkylä. Sipoon Sundomin reviiri on alun perinkin ruotsalaisten asuttama ehkä 1200-luvulta alkaen.

Kartta 6: Adam Giökenin vuonna 1726 laatima Boxbyn kartta.

Sipoon merenpuoleisista neljänneskunnista itäisempi on Nevasin neljännes, jonka länsiosassa suurimmat kylät ovat ruotsalaisnimiset Massby (tytärkylät: Hitä, Kallbäck, Skräddarby) ja Gästerby (tytärkylä: Pigby). Massby on mahdollisesti koko neljänneksen länsiosan kantakylä. Massbyn jakokunnan itäosa on todennäköisesti ollut hämäläisten asuttama ennen ruotsalaisten tuloa, sillä siellä on ollut ainakin kaksi Tavast-asutusta (Taastnääs Böle. Tavastskogböle 1557). Lisäksi etenkin alueen reunaosissa on runsaasti suomalaisperäistä nimitystä, kuten kylännimet Hitä ja Pigby-Pignäs.

Nevasin neljänneksen itäpuolen kylistä vanhimmat ovat Nevas, Hangelby, Vaijportby ja Boxby. Alueen kantakylä on Nevas. Nevasin tienoilta on säilynyt erittäin runsaasti (n. 120 kpl)

suomalaisperäisiä paikannimiä, joista vain pieni osa voidaan katsoa muualta kuin Hämeestä tulleiksi. Ensimmäiset hämäläiset ovat ehkä siirtyneet alueelle vuoden 1000 kieppeillä. Ruotsalaiset siirtolaiset tulivat tänne 1300-luvulta lähtien ja asuttivat vähitellen kaikki Nevasin jakokunnan kylät. Ruotsalaista alkuasutus on todennäköisesti Eriksnäs, Löparön ja Spjutsundin merenrantakylissä.

Taulukko 1: Sipoon keskiaikaiset kylät (Sinisellä fontilla kodonneet kylät tai muihin kyliin liitetyt kylät)

Kylä	Ensimmäinen maininta	Savuluku 1540 (ulkokylämiehet)
Borgby	1423	10 (1)
Boxby	1501	8 (2)
Böle	1540	
Broböle	1540	1
Eriknäs	1540	2
Fantsby	1442?, (1548–1568).	
Gästerby	1442	8
Granö	1540	3
Gumböle	1540	5
Gudzstens by (Vantaalla?)	1347	
Hangelby	1501	11 (1)
Hertsby	1442	8 (3)
Hindsby	1425	18 (2)
Hitä	1540	1
Husö	1347	3 (2)
Immersby	1540	12 (1)
Kallbäck	1442	3
Kitö 1544–1556	1544	
Kyrkoby	1501?	6
Kärr	1540	2
Löparö	1540	2
Massby	1442	18 (2)
Märtensby	1442	9
Nevas	1442	8 (2)
Nickby	1436	16 (6)
Paipis	1442	14
Paljoki/Rosendal	1540	
Pigby/Pignäsby	1540	8 (4)
Savijärvi	1382	4
Skinnarböle	1557	
Skräddarby	1540	5 (1)
Tavastnäsbole	1557	
Tavastskogbole	1557	
Träskby	1540	4
Vajportby	1540	1
Östersundom (Heldersby)	1347	15

Sipoon kolmas verokunta oli Kirkon neljännes, johon kuuluivat kaikki pitäjän pohjoisosan kylät. Näistä Hindsby on koko Sipoon suurin kylä. Sen tytärkylä on Immersby ja osakylä Paljoki, joka lienee jakokunnan vanhin, alkuaan hämäläisperäinen asutus. Ruotsalaiset ovat tulleet tänne viimeistään 1300-luvulla. Ruotsalaisinvaasiota edeltävää suomalaisasutusta on ollut kaikissa muissakin neljänneskunnan kylissä. Vahvoja vanhoja hämäläiskyläitä ovat olleet Paipis, Savijärvi ja erityisesti Linnanpelto eli Borgby. Myös Märtenbyssä, Savijärven tytärkylässä Nickbyssä ja Borgbyn tytärkylässä Härtsbyssä on ollut alkuperäisiä hämäläistaloja. Ruotsalaiset ovat tunkeutuneet mahdollisesti 1300-luvulta lähtien voimallisesti Sipoonjokea pitkin pohjoiseen ja asuttaneet sen rannat voimakkaimmin kai Sipoon kirkon seudulla, jossa vanhan suomalaisasutuksen jäljet ovat melkein täysin hävinneet. Ruotsalaisasutus on pohjoisessa keskimäärin nuorempaa kuin lännempänä, mihin viittaa se, että pitäjän suurimmilla kylillä on kristillisen etunimen sisältämät nimet.

Sipoossa oli vielä 1700-luvulla useita kyläkomplekseja, joilla oli yhteiset metsä- ja ulkomaat. Tällaisia kyläliittymiä olivat Massby-Kallbäck-Skräddarby-Hitä, Box-Hangelby-Eriknäs, Nevas-Träsk, Hindsby-Immersby ja Nickby-Savijärvi. Kompleksit ovat luultavasti koostuneet alun perin yhdestä kylästä. Näin ollen alkuperäiset kylät voisivat olla Massby, Hindsby, Box,

Nevas ja Nickby.¹¹

*Sipoon kylien tonttimaat*¹²

Kartta: KA, MMA

Kartta 7: Ote Samuel Broteruksen vuonna 1694 laatimasta Spjutsundin maanmittauskonseptista. Ennen 1700-luvun loppua autioitunut tonttimaa ympäröity. Huomaa myös ylivedetty talonkuva tonttimaalla (nuoli)

Sipoon kylien tilat sijaitsivat keskiajalla toteutetusta sarka- tai aurinkojaosta johtuen usein toistensa vieressä viljelysten keskellä olevilla tonttimailla. Kun tilat jaettiin perinnönjaossa, myös tonttimaa ositettiin ja tiivistyi yhä edelleen.

Kylä on tapana jaotella niiden tonttimaiden rakenteen perusteella. Erilaiset kylätyypit ovat pelkkiä kärjistyksiä ja menevät usein limittäin jopa samoissa kylissä. Yhden kylän kaikki tonttimaat voivat olla rakenteeltaan toisistaan poikkeavia. Joka tapauksessa Sipoon kylien tilat saattoivat olla järjestäytyneenä tievarren molemmille puolille ns. rivikyläksi, kuten Gästerby, Hindsby, Hertsby ja Nickby. Ryhmäkylissä, kuten Hindsby, Borgby, Immersby ja Paipis, tilat olivat sulloutuneet epäsäännöllisiksi ryhmiksi tonttimaalle. Sipoossa on myös kylä (Box, Hangelby, Märstensby ja Östersundom), joissa kaikki tilat ovat erillään toisistaan omilla tonteillaan. Tällöin kyseessä on luultavasti muistuma sarkajakoa vanhemmasta jaosta.

Tonttimailla oli sekä asuin- että talousrakennuksia. Tonttimaa jakaantui rakennusrivillä, aidalla tai tiellä mies- ja karjapihaan. Rakennukset olivat ilmeisesti pihojen ympärillä. Miespihaan kuuluivat 1700-luvulla asuinrakennus, vierastupa, vajoja ja talli ja eläinpihaan

¹¹ Kuvaja-Rantanen 1994, s. 74.

¹² Kuvaja-Rantanen 1994a, erityisesti sivut 109–133.

navetta, lampola ja sikolätti. Tulipalovaaran vuoksi mm. saunat, riihet ja viljavajat rakennettiin kauemmaksi tilakompleksista. Talonpoikaistilojen asuinrakennuksena oli vielä 1500-luvulla savupirtti. Savupiiput ja parituvat alkoivat tulla käyttöön vasta 1600-luvun lopulla.

Maatalous oli sitonut keskiajalta lähtien talonpojat kiinteästi toisiinsa. Peltojen jakaminen kapeiksi taloille kuuluviksi saroiksi oli johtanut siihen, että kaikki työt oli suoritettava samanaikaisesti. Suomessa tehtiin vuonna 1762 päätös sarkajaon korvaavan isonjaon toteuttamisesta. Isojako eteni kuitenkin hitaasti ja sarkajaonmukaisia peltoja viljeltiin pitkälle 1800-luvulle.¹³

Isojako muutti perinteistä maanviljelysmaisemaa, sillä jokainen talonomistaja sai omat peltokappaleensa¹⁴. Isojako ei aluksi vaikuttanut paljoakaan itse ryhmäkylän rakenteeseen. Muutamat kauempaa kylän keskuksen ulkopuolelta maita saaneet talot muuttivat pois ahtailta tonteiltaan ja rakensivat uudisrakennuksensa tilustensa äärelle.¹⁵ Vanha maatalousmiljöö hävisi lopullisesti vasta 1800-luvun puolivälin jälkeen uusien isojakojen, uusjakojen sekä yleisen henkisen murroksen myötä.¹⁶

Autioituminen¹⁷

Taloja autioitui Suomessa jo keskiajalla. Keskiaikaisen autioitumisen laajuutta ei tunneta. 1540-luvulta oleviin ensimmäisiin säilyneisiin maakirjoihin merkityt ulkokylämaat saattavat olla yksi muisto autioituneista tiloista. Sipoossa oli vuonna 1545 31 ulkokylämiestä, joista kuudella oli maata Nickbyssä, kuudella Pigbyssä ja kolmella Hertsbyssä. Vuonna 1559 ulkokylämaat jaettiin kylissä olevien tilojen kesken tai liitettiin ulkokylämiesten omiin tiloihin.

Keskiaikaissa asiakirjoissa mainituista kylistä ainoastaan Heldersby puuttuu 1500-luvun alun verokirjoista. 1600-luvun tietojen mukaan Heldersby on Östersundom.¹⁸

Sipoossa on myös kolme vuoteen 1557 mennessä autioitunutta kylää (tai taloa); nimittäin Massbyn latokartanon vuoden 1557 rajatarkastuksesta mainitut Skinnarböle, Tavastnäsbole ja Träskögbole¹⁹.

Skinnarbölen rajasta riitelivät 1600-luvun lopulla Massbyn ohella Östersundom ja Immersby. Kiistelty alue on kuvattu Östersundomin ja Immersbyn 1690-luvun karttoihin. Skinnarbölen paikkaa ei valitettavasti ole merkitty. Sen sijaan Samuel Broteruksen 1698 laatimalla Immersbyn kartalla on ”*Skinnar qwarn*”. Lars Forsselin vuoden 1690 Östersundomin kartalle on puolestaan merkitty Böhlsängen. Skinnarbölen sijaintialueella on ollut 1700-luvun lopulla useita Östersundomin kartanolle kuuluneita torppia. Eräs Skinnarbölen tienoilla sijainnut torppa oli vuonna 1781 nimeltään Böle²⁰.

Vuoden 1557 rajatarkastuksessa kerrotaan Tavastbölen sijainnista seuraavasti: ”*Och mwlae Baeetae haffva dij intz tätt kambaer Tastnaeae Böölae till Säm Liggaer Emaellan Röön*

¹³ Hako 1979, s. 24–28.

¹⁴ Hako 1979, s. 24–28.

¹⁵ Kuisma 1991, s. 209.

¹⁶ Hako 1979, s. 24–28.

¹⁷ Ellei erikseen mainita lähde Kuvaja-Rantanen 1994a, s. 102–133, erityisesti s. 102–106. Jokaisen kylän talojen kohtalot käydään läpi liitteessä 1.

¹⁸ FMU 540.

¹⁹ Nyberg 1931, s. 68–72.

²⁰ Bonej 1781.

Baergh waedh Staeen Diwparp.” Kuvaukseen sopivalta paikalla on merkitty 1760-luvun kartalle Tassby äng²¹. Myös alueella oleva pelto- ja niittykeskittymä viittaa kylän olemassa oloon.

Kartta: KA, MMA

Kartta 8: Tavastnäsbölen kylän alue vuosina 1767–68.

Massbyn pohjoispuolella sijainneen Träskögölen tonttia ei ole merkitty millekään kartalle. 1690-luvulta peräisin olevalle Samuel Broteruksen Uudenmaan läänin yleiskartalle on kuitenkin Massbyn pohjoisrajalla ”*Tessko holmera*”.

Sipoon kylät ovat olleet muutenkin käymistilassa 1500-luvulla. Ajanjakson verokirjoissa esiintyy nimittäin useita kyliä, jotka on liitetty vuosisadan kuluessa suurempiin naapurikyliin Böle by (→Kyrkoby), Fantsby (→Östersundom), Paljoki/Rosendal (→Hindsby), Vajportby (→Box) ja Kitö (→Spjutsund).²²

1570-luvulla alkanut laajamittainen autioituminen johti uusien ulkokylämaiden syntyyn. Monet sipolaiset tilat olivat autioina jossain vaiheessa 1500- ja 1600-lukua. Erityisesti autioitumisesta kärsivät pohjoisen kylät. Enimmillään Sipoossa oli 76 autiotilaa.

Useat autiotilat jaettiin aatelisille, jotka joko perustivat sätereitä tai asettivat tiloihin lamputejaan. Syynä autioitumiseen olivat mm. venäläisten hyökkäykset, taudit, köyhyys, verorasitus ja katovuodet. Autiotilojen jakaminen ja sotilailla asuttaminen alkoivat kantaa 1600-luvun lopulla hedelmää ja autiotilojen määrä väheni. 1700-luvun puolivälistä lähtien oli harvinaista, että tila jäi asumattomaksi.

²¹ Wikzen, J. 1767-68, Bonej, J. 1776-1777 & Hagström, C.

²² Nyberg 1931, s. 40–42.

Kartta 9: Samuel Broteruksen vuonna 1695 laatima Nickbyn maanmittauskonsepti. Kartan alaosan autiopeltojen yhteydessä olevat numerot 1 ja 2 viittaavat ilmeisesti autiotiloihin.

3. Menetelmät

Valmisteluvaihe

Inventoinnin valmistelutöiden yhteydessä käytiin lävitse Sipoon nykyisen kunnan alueella sijaisevien keskiaikaisten ja uuden ajan alun kylien vanhimmat kartat ja maanmittauskonseptit. Sipoon kylistä, lukuun ottamatta Hindsbyä, Gästerbytä, Kallbäckä, Hitaa ja Märstensbytä, on säilynyt joko Samuel Broteruksen tai Lars Forsselin 1600-luvun lopulla tai 1700-luvun alussa laatima kartta. Osasta Broteruksen maanmittauksista on säilynyt ainoastaan konsepti (Savijärvi, Paipis, Hangelby, Boxby). 1600- ja 1700-lukujen vaihteen tienoon kyläkartan puuttuessa käytettiin isojako- ym. 1700-luvun karttoja. Isojakokarttoja hyödynnettiin lisäksi tarkistettaessa 1600- ja 1700-lukujen karttojen ”epäselvyyksiä”, kuten eräiden tonttien paikkoja. Eriaikaisia karttoja verrattaessa selvisi, että tilojen määrä on yleensä suurempi 1700-luvun lopun kartoilla kuin 1600- ja 1700-lukujen vaihteen kartoilla. Lähinnä autiotumisilmiön vuoksi poikkeuksiakin löytyy. Esimerkiksi yksi Spjutsundin 1600-luvun lopun tonttimaata oli jäänyt pois käytöstä ennen 1770-lukua.

Kartta: KA, MMH

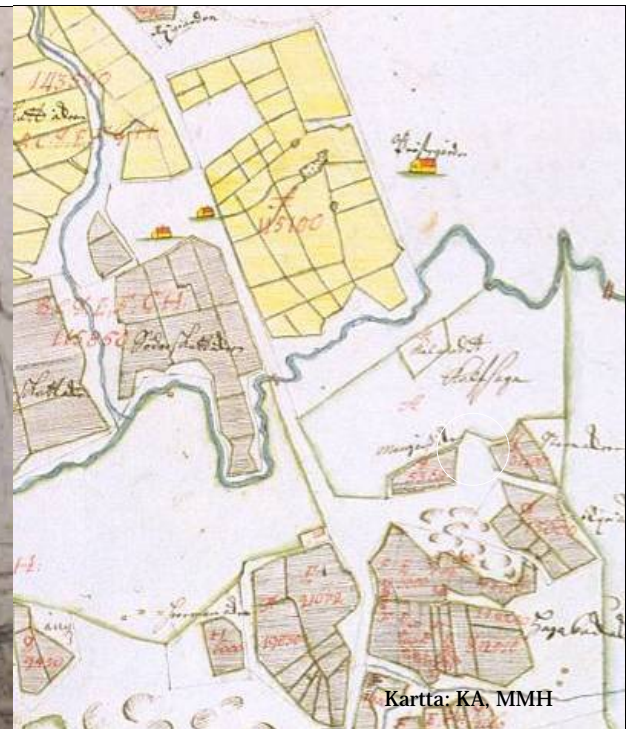
Kartta: KA, MMH

Kartta 10–11: Otteet Samuel Broteruksen vuonna 1694 laatimista Vanhan Kärrbyn maanmittauskonseptista ja puhtaaksi piirretystä kartasta. Konseptilla on enemmän informaatiota, mm. tontin länsilaidalle on merkitty ”ylimääräinen” riihi (nuoli).

Vanhojen kyläkarttojen tonttimaat siirrettiin nykyisille maasto- ym. kartoille 1700- ja 1800-lukujen karttojen (kuninkaankartaston, hydrologiset kartat, senaatinkartat, pitäjänkartat) avulla.

Kartta: KA, MMH

Kartta: KA, MMH

Kartat 12–13: Sipoon Kirkonkylää (=Kyrkoby) vuonna 1699. Vasemman puoleiseen konseptikarttaan on merkitty etelään yksi autiotila (ympäröity), joka puuttuu puhtaaksi piirretyltä kartalta.

Ennen 1600- ja 1700-lukujen vaihdetta autioituneita tonttimaita etsittiin autiopeltojen, peltokuvioiden, paikannimien, tiestön ja rajojen avulla. Jokainen käytössä olleista kylätonteista syrjässä ollut pelkokeskittymä otettiin tarkasteluun. Erityisen kiinnostuksen kohteena olivat peltojen ja niittyjen nimet. Mahdollisiin vanhoihin tonttimaihin viittaavaa nimistöä saattavat olla esimerkiksi olla hem, böle, gammal, mangård-nimet. Myös pareina käytetyt ilmansuunnat (öster - väster, norr – söder jne.) tai kokoa kuvaavat nimet (lill - stor)

ovat mielenkiintoisia, sillä ne on saatettu antaa tonttimaalta käsin. Kylien välisten rajojen tuntumassa olevat peltokeskittymät saattavat puolestaan olla muisto autioituneesta kylästä, jonka maat naapurit ovat ottaneet haltuunsa.

Verrattaessa puhtaaksi piirrettyjä 1600- ja 1700-lukujen vaihteen karttoja maanmittauskonsepteihin löytyi lisää sekä varmoja että mahdollisia autiotontteja. Sipoon alueella on melko yleistä, että puhtaaksi piirretyn kartan jollakin tonttimaalla on vähemmän taloja kuin maanmittauskonseptilla. Tällaisia kyliä olivat Gumböle, Träsk. Immersby, Spjutsund, Box ja Kallbäck. Maanmittauskonsepteilta löytyi myös eräiden kylien (Kyrkoby, Nickby, Paipis) alueilta tontteja, joita ei ollut merkitty ollenkaan puhtaaksi piirretyille kartoille.

Kartat 14–15: Kartta 14: Samuel Broteruksen vuonna 1699 laatima Winickbyn ja Stobbackan maanmittauskonsepti. Huomaa kartalle merkityt riihet (ympyröity); Kartta 15: Autiopeltoja (nuoli) Paippisissa.

Kaikki maanmittauskonseptille merkityt talot eivät välttämättä ole tiloja. Samuel Broteruksen vuonna 1699 laatimalla Brutubyn ja Vinickbyn maanmittauskonseptilla on useita yksittäisiä taloja, joiden koot vastaavat tonttimaille piirrettyjä taloja. Näiden yksittäisten talojen vierelle on kirjoitettu ”ria”.²³

Sipoon 1600- ja 1700-lukujen vaihteen kartoille on merkitty autiopeltoja ainakin Kyrkobyhyn, Nickbyyn, Paippisiin ja Skräddarbyhyn. Autiopellot ovat alun perin saattaneet kuulua jollekin autioituneelle tilalle. Tämä käy hyvin ilmi Samuel Broteruksen vuonna 1695 Nickbystä laatimalla kartalla. Puhtaaksi piirretylle kartalle on merkitty kylän eteläosaan autiopeltoja. Maanmittauskonseptilla on autiopeltojen lisäksi autiotalojen paikat. Skräddarbyn autiopellot ovat puolestaan kylän Massbyn vastaisella pohjoisrajalla. Massbyn puolella autiopeltoa reunustaa pohjoisesta Stoor äng åkern. Skräddarbyn puolella autiopellon vieressä on puolestaan Lill åkern.

Massbyn latokartanon vuoden 1557 rajaselvityksessä mainitut kylät pyrittiin paikallistamaan vanhojen karttojen rajapaikkojen ja paikannimien perusteella.

Aikataulullisista syistä johtuen nyt suoritettua arkistotutkimusta ei voida pitää erityisen kattavana. On täysin mahdollista, että Sipoolta löytyy tulevaisuudessa lisää vanhoja autiotontteja.

²³ Brotherus, Samuel 1699. Vinickby ja Brutubyn maanmittauskonsepti.

Maastotyövaihe

Maastoinventointi suoritettiin perinteiseen tapaan kävelemällä järjestelmällisesti läpi valmisteluvaiheessa valitut kohteet. Kaikki löydetty mahdolliset historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset valokuvattiin mustavalko- ja diafilmille. Kohteista kirjoitettiin kuvaus. Eräissä tapauksissa tontin rakenteista laadittiin inventointipiirros. Jokaisen yksittäisen kohteen keskipiste mitattiin GPS:llä.

Vuodenajasta huolimatta inventoinnin käytännön toteutuksen suurimmaksi ongelmaksi muodostui kasvillisuuden peittävyys. Havaintovaikeuksien vuoksi inventointi on joiltakin osin puutteellinen. Kaikkia mahdollisia rakenteita ei todennäköisesti löydetty. Lisäksi osa havaituista kohteista on epävarmoja.

Jälkityövaihe

Jälkityövaiheen aikana laadittiin suoritetuista valmistelu- ja maastotöistä raportti kartta- ym. liitteineen. Mustavalkonegatiivit saivat Museoviraston rakennushistorian osaston arkiston numerot MV/RHO 125699: 1-163. Diaposiitivit luettelointiin samaan arkistoon numeroilla MV/RHO 125700: 1-324. Löydöt talletettiin Kansallismuseon historiallisen ajan kokoelmiin numeroilla KM 2007126: 1-5

4. Rauhoitusluokat

Autiotontit muinaisjäännösinä

Keskiajan ja uuden ajan alun kylätonteista pidetään kiinteinä muinaisjäännösinä ensisijaisesti vain niitä, jotka ovat joko kokonaan tai merkittävältä osaltaan autioituneita. Jälkimmäisissä tapauksissa tontti on autioitunut siten, että vain sen jollain puolella on nykyään rakennuksia.

Enemmistö Sipoon keskiaikaisista kylätonteista on edelleen käytössä. Tällaiseen kylätonttiin voidaan suhtautua muinaisjäännöksenä silloin kuin sitä kohtaa huomattava tai totaalinen maankäytön muutos. Jos asutulla kylätontilla törmätään kaivuutöiden yhteydessä vanhojen rakennusten jäännöksiin tai kulttuurikerroksiin, tulee kaivaminen välittömästi keskeyttää ja ilmoittaa havainnoista Museovirastoon.

Kylätonttien arvottaminen

Sipoon keskiaikaisten kylätonttien arvottamisen pohjana on hyödynnetty Museoviraston käyttämää vakiintunutta kolmiportaista rauhoitusluokitusta:

Luokka I = Kohde on valtakunnallisesti merkittävä ja sen säilyminen on turvattava kaikissa olosuhteissa.

Luokka II = Kohteen arvon selvittäminen vaatii tarkempia tutkimuksia.

Luokka III = Kohde on joko tuhoutunut tai loppuun tutkittu.

5. Tulokset

Sipoon historiallisen ajan muinaisjäännösten vuoden 2007 inventointi painottui aikataulullisista syistä johtuen kunnan keskiaikaisten ja uuden ajan alun kylien 1600- ja 1700-lukujen kartoille merkittyihin, todennäköisesti keskiajalta periytyviin, tontteihin. Sipoon alueella on ollut ainakin 32 keskiaikaista tai uuden ajan alun kylää. Näiden kylien rajojen sisäpuolelta tunnetaan tällä hetkellä 104 tonttimaata. Valtaosa tonteista (86 kpl=82 %) on edelleen tavalla tai toisella käytössä. Inventoinnin aikana löydettiin 18 autiotonttia, joista seitsemän on epävarmoja, jatkotutkimuksia vaativia.

Taulukko 2: Sipoon autiot kylätontit

Boxby	Johansin ja Ollasin vanhat tontit
Gästerby	Finn åkern (?)
Kyrkoby	Autio 1
Kyrkoby	Autio 2 (Lill Lambo)
Kyrkoby	Prästgård
Kärrby	
Löparby	
Massby	Stor-Massby
Massby	Glamars
Nevas	Skrivars, Smeds
Nickby	Västeråkern?
Nickby	Söderåkern?
Paipis	Sommarnäs?
Pigby	Petas, Teiras
Skräddarby	Knaggis, Litens
Skräddarby	Autio
Spjutsund	Autio
Träskby	Autio

Helsingissä, torstaina, 15. marraskuuta 2007

V.-P. Suhonen

Lähteet ja kirjallisuus

Arkistolähteet

Kansallisarkisto (KA), Helsinki

Maanmittauslaitoksen kartat (MHA)

- Bonej, Johan 1758–59: Geometrisk Charta öfver Gästerbys Åker och Äng. Belägen uti Nylands Län, Borgå Härad och Sibbo Sohn. Affattad år 1758 och delad år 1759. Johan Bonej. MMH B42 2/3a.
- Bonej, Johan 1774, 1778, 1781: Geometrisk charta öfver Spiutsunds byss ägor uti Sibbos socken och en Borgå härad och Nylands län afmätte åhr 1774, 1778 och 1781 ut af Johan Bonej, Jonas Wikzen och Ernest Johan Salmén. MMH B43a 8/2.
- Bonej, Johan 1770–71 & 1774–75: Charta öfver Pajpis byss ägor uti Nylands Län Borgå härad och Sibbo sokn. Affattade år 1770, 1771, 1774 och 1775 af Johan Bonej, Jonas Wikzen och Axel Johan Packman. Nioden delen, Elfte delen. MMH b43a 4/2-33.
- Bonej, J 1770–1772: Charta öfver Mårtensby byss ägor uti Nylands Län, Borgå härad och Sibbo sokn. Affattad år 1770 och 1772 af Joh. Bonej och Axel Joh. Packman. Siette delen, Ottonde delen. MMH b43 9/2-25
- Bonej, Johan 1774, 1778, 1781: Geometrisk charta öfver Spiutsunds byss ägor uti Sibbos socken och en Borgå härad och Nylands län afmätte åhr 1774, 1778 och 1781 ut af Johan Bonej, Jonas Wikzen och Ernest Johan Salmén. MMH B43a 8/2.
- Bonej, Johan Charta öfver Gesterbyss Ägor belägne uti Sibbo socken Borgå härad och Nylands län. Affmäte år 1776 af J. Bonej genom Johnens Wixen. MMH B42 3/7-14.
- Bonej, Johan 1781: Charta öfver Östersundom byss ägor uti Sundom Capelle och Sibbo socken Borgå härad Nylands län afmätte år 1781. MMH B43 a 11/7-8.
- Broterus, Samuel 1690-luku: Rannikkokartta Pohjan pitäjstä Pernajaan. KA MH 78.
- Broterus, Samuel 1692: Geometrisk Carta öfwer Näfwäs j Bärge Län och Sibbo S. Afmätt 1692. MMH B43a 3/1-2.
- Broterus, Samuel 1692: Charta öf:r Näfwäs i Bärge Län och Sibbo Sohen [Nevas. Sis. kopion maanmittari Petter Geddan kirjeestä kruununvoudille 30.3.1687 koskien mittauksia Åkerbyn kylässä.]. Maanmittauskonsepti, MMA Ixb Sipoo 24.
- Broterus, Samuel 1693: Paijpiis i Sibbo Sohen. Maanmittauskonseptit MMA Sipoo Ibx 28.
- Broterus, Samuel 1693: Geometrisk charta och beskrifningh uppå Hertzby I Borgå lähn och Sibbo sochn, affmättä 1693. MMH B43 1/2.
- Broterus, Samuel 1693: Härtzby i Sibbo Sochen. Maanmittauskonseptit MMA Sipoo Ibx* 15
- Broterus, Samuel 1693: Geometrisk Charta och Afritning uppå Massby Beklägit i Sibbo S och Bärge Län affmätt åhr 1693 wid Söderkulla gård. MMH B43 7/1.
- Broterus, Samuel 1694: Spjutsundin kylää Sipoon pitäjässä koskeva maanmittauskonsepti. Sis. selitelmän. Maanmittauskonseptit, MMA Sipoo 35.
- Broterus, Samuel 1694: 33. Afritningh uppå Safwijärfwi by i Sibbo Sohen och Bärge Län [Savijärvi]. Maanmittauskonseptit, MMA Ibx Sipoo 33.
- Broterus, Samuel 1694: 9:1. Geometrisk Charta och Afritn... uppå Båx och Hangelby Byar med Gircknäss Sätterij Belägit I Sibbo Sochn och Bärge Län [Box, Hangelby]. Maanmittauskonsepti, Sipoo MMA Ibx 9: 1-2.
- Broterus, Samuel 1694: Geometrisk Charta och Afritning uppå Träsk by Belegit i sibbo s och Bärge Län, Afmätt Åhr 1694 In Majj. MMH B43 10/2.
- Broterus, Samuel 1694: Träskin kylää Sipoon pitäjässä koskeva maanmittauskonsepti. Sis. selitelmän. Maanmittauskonseptit, Ibx MMA, Sipoo 22

- Broterus, Samuel 1694: Geometrisk charta och Afritningh uppå gamla Kärr belägit i Borgå Lähn och sibbo soch afmätt åhr 1694. MMH B43 5/1-2.
- Broterus, Samuel 1694: Kärr, maanmittauskonsepti, MMA Sipoo
- Broterus, Samuel 1695: Geometrisk Charta och Afritnings uppå Nickby belägit i Borgo Län af sibbo sochn affmätt åhr 1695. MMH B43a 1/1.
- Broterus, Samuel 1695: Nickby afritning. Maanmittauskonsepti. MMA Ixb, Sipoo 26.
- Broterus, Samuel 1698: Carta uppå Imbersby belägit i Bärge Härad Sibbo Sochn Afmätt åhr 1698. B43 2/1-2.
- Broterus, Samuel 1698 (1694?): 16. Imbersby i Sibbo S:n [Immersby]. Maanmittauskonsepti MMA Sipoo Ibx 16.
- Broterus, Samuel 1698: Gumböle. MMH b42a 6/1-2.
- Broterus, Samuel 1698: Charta Vppå Gumböhle i Sibbo [Gumböle. Sis. osan selitelmaa]. Maanmittauskonseptit MMA Sipoo Ibx* 7:/- -.
- Broterus, Samuel 1699: Charta Uppå Sibbo sochns Kyrckeby utj Bärge Lähn Bestående af Hemmantal och Lägenheter som her byfogat beskrifning åtsvijsar, affmätt Åhr 1699. MMH B43 4/1-2.
- Broterus, Samuel 1699: Sipoon Kirkonkylää koskeva maanmittauskonsepti. Kansallisarkisto, Maanmittauskonseptit MMA Ibx Sipoo 18:1
- Broterus, Samuel 1699: Charta uppå Skræddarby med dess underliggiande bönder i Sibbo sochn och borgå lähn, Afmätt åhr 1699. MMH B43a 7/1.
- Broterus, Samuel 1699: [Skræddarbyn kylää Sipoon pitäjässä koskeva maanmittauskonsepti. Sis. selitelmän. MMA Sipoo Ibx 34.
- Broterus, Samuel 1706: Geometrisk Carta och Beskrifning uppå Gerknäs i Bärge herad och Sibbo sochn aff åhr 1706. MMH B42 4/1.
- Broterus, Samuel 1710: Geometrisk åker cartha uppå Bärgeby belägit i Bärge lähn och Sibbo sochn aff mätt anno 1710. MMH B42 2/1.
- Broterus, Samuel 1710: 1:1. Charta ock Beskrifning öfver Borgby i Sibbo Socken [Borgby = Linnanpelto. Sis. selitelmän.]. Maanmittauskonsepti. MMA, Sipoo Ibx 1.
- Giöken, Adam 1726: Geometrisk charta öfver Borgbyn i Sibbo sochn, Nylands lähn och Bärge härrad. Qwilkas ågor af undertechnad affmätte åhro in octob 1726 efter högwälborne herr Baron och landshöfding Petter Stierncreutz. MMH 2/2-4.
- Giöken, Adam 1726: Geometrisk charta öfver Boxbyes ågor uthj Nyland, Borgå härrad och Sibbo sochn. Qwilkas ågor af undertechnad affmätte åhro in octob 1726 efter högwälborne herr Baron och landshöfding Petter Stierncreutz. MMH B42 1/1-2.
- Giöken, Adam 1727: Geometrisk Charta öfwer Hangelbyes ågor uthi Nyland, Borgå Härrad och Sibbo sochn, qwilka ågor afmätte åhroin Juli 1727 af undertechnadt efter högwälborne herr Bären och Landhöfdingen Petter Stierncreutz B42a 7/1-2.
- Giöken, Adam 1728: Geometrisk Concept På Pigby och Broböle byes ågor utj Sibbo S: belägne i Nyland Bärge Härrad [Pigby, Broböle]. Maanmittauskonsepti MMA Sipoo Ibx 31.
- Forssel, Lars 1690: Geometrisk afritnings på Östersundoms by. MMH b43a 11/1-2.
- Salmén, E.S. 1782: Charta öfwer Prästgården ågor uti Sibbo socken Borgå härad och Nylands län affmätt år 1782. MMH B43 4/38.
- Westermark, Joh, Peter 1761–1762: Charta öfver Safjärfis gårds och Nickbys ågor belägne i Sibbo socken Borgå härad och Nylands Lähn afmätte åren 1761 och 1762 af Joh. Petter Westermark. Tredie delen. Charta öfver Safjärvi och Nickbyss ågor. MMH b47a 6/1-20-
- Westermark, J. 1768–69: Geometrisk charta öfver Hindsby bohlåkrar och ångar i Sibbo sokn Borgå härad och Nylands län afmätt med någon tillhjelp af vicelandmätaren herr Jonas Wikzen åhr 1768 och storskifte för delt åhr 1769 af J. Westermark.
- Westermark, N. Geometrisk Charta öfwer Hetzby i Sibbo sochn Borgå Härad och Nyland Lähn afmätt åhren 1745 och 1746. MMH B43 1/1-2.

Wikzen, J. 1767–68, Bonej, J. 1776–1777 & Hagström, C: Charta öfwer första delen af Massby samfällighets ägor i Nylands län, Borgå härad, Sibbo socken. Afmätte åren 1767 och 1768 Jonas Wikzen. Till åker, änger och en del skog delade åren 1770 och 1771 af Johan Bonej och ängarne jemte hela skogen å nye omdelte åren 1776 och 1777 samt chartan renritad af Carl Hagström. MMH B43 7/1.

Wikzen, J. 1767–68, Bonej, J. 1776–1777 & Hagström, C: Charta öfwer första delen af Massby samfällighets ägor i Nylands län, Borgå härad, Sibbo socken. Afmätte åren 1767 och 1768 Jonas Wikzen. Till åker, änger och en del skog delade åren 1770 och 1771 af Johan Bonej och ängarne jemte hela skogen å nye omdelte åren 1776 och 1777 samt chartan renritad af Carl Hagström. Sipoo, Kallbäck MMH B43 7/1.

Museovirasto, Rakennushistorian osaston arkisto

HK = Hydrologiset kartat. Retalions och afleverening Charta öfwer Siö Recogneseeringen i Finland - år 1805.

Schultz, Hans Peter 1996: Kehä III:n parantaminen välillä Sipoonkoski-Tikkurila. Kiinteiden muinaisjäännösten ja kulttuuriympäristön maastoinventointi 8.5–21.5.1996.

Suhonen, V.-P. 2002: Vantaan Hämeenkylässä historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset.

Suhonen, V.-P. 2002: Vantaan Länsisalmen kylän autiotontit, inventointi ja koekartoitus

Suhonen, V.-P. 2003: Vantaa Länsisalmen Gubbackan autiotontin arkeologiset tutkimukset vuonna 2003

Painetut lähteet

Diplomatarium Svecanum = Svenskt Diplomatarium. Sjätte bandet 1348–1355. Utgivet av Riksarkivet genom Emil Hildebrand, Sven Tunberg, Ernst Nygren. Stockholm 1878–1959.

FMU = Finlands medeltidsurkunder I. – 1400. Samlade och i tryck utgifna af Finlands Statsarkiv genom Reinh. Hausen. Helsingfors 1910.

Finlands medeltidsurkunder II. 1401–1430. Samlade och i tryck utgifna af Finlands Statsarkiv genom Reinh. Hausen. Helsingfors 1915.

Finlands medeltidsurkunder IV. 1451–1488. Samlade och i tryck utgifna. av Reinhold Hausen. Helsingfors 1924.

Finlands medeltidsurkunder V 1481–1495. Samlade och i tryck utgifna. av Reinhold Hausen. Helsingfors 1928.

Finlands medeltidsurkunder VI 1496–1508. Samlade och i tryck utgifna. av Reinhold Hausen. Helsingfors 1930.

Finlands medeltidsurkunder VII 1509–1518. Samlade och i tryck utgifna. av Reinhold Hausen. Helsingfors 1933.

Finlands medeltidsurkunder VIII 1519 (1226) -1530. Samlade och i tryck utgifna. av Reinhold Hausen. Helsingfors 1935.

REA = Registrum Ecclesie Aboensins eller Åbo Domkyrkans Svartbok. Facsimile version with additions to the 1890 edition. Published by the state archives of Finland. Jyväskylä 1996.

Kuninkaankartasto Suomesta 1776–1805. Toimittajat Timo Alanen ja Saulo Kepsu. Suomen kirjallisuuden seuran toimituksia 505. Tampere 1989.

REA = Registrum Ecclesie Aboensins eller Åbo Domkyrkans Svartbok. Facsimile version with additions to the 1890 edition. Published by the state archives of Finland. Jyväskylä 1996.

Samuelin kartat, Helsingin pitäjä vanhimmissa kartoissaan 1681–1712. Toim. Teresa Leskinen & Pia Lillbroända. Sipoon kunnan museon julkaisuja nr. 11.

Kirjallisuus

- Anthony, Eric 1970: Finlands medeltida frälse och 1500-tals adel. Skrifterna utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland. Nr 442. Helsingfors.
- Fritz, Birgitta 1973: Hus, land och län. Förvaltningen i Sverige 1250–1434, 2. Stockholm.
- Hako, Jukka 1979: Vantaan maankäytön kehitys. Vantaan kaupunki 1979.
- Kepsu, Saulo 2005: Uuteen maahan, Helsingin ja Sipoon vanha asutus. Suomen kirjallisuuden seuran toimituksia 1027. Helsinki.
- Nyberg, Paul 1931: Sibbo sockens historia I. Helsingfors.
- Orrman, Eljas 1991: Den svenska bebyggelsens historia. Finska Skären. Föreningen konstsamfundets publikation serie VII. Loviisa 1991.
- Orrman, Eljas 1994: Helsingin pitäjä ja Uudenmaan kirkollinen järjestäytyminen 1400-luvun loppuun mennessä. Sipoon Pyhän Laurin kirkko - Helsingin kyrka St Lars. Tutkielmia kirkon historiasta. Toim. Marja Terttu Knapas. Sulkava.
- Kuvaja, Christian & Rantanen, Arja 1994a-b: Sipoon historia 1-2. Jyväskylä.
- Seppälä, Sirkka-Liisa 2006: Perinnemaisemien yhteys varhaiseen asutus- ja maankäyttöhistoriaan. Suomen ympäristö; 1/2006. Helsinki, Ympäristöministeriö, 2006

Kohdeluettelo

1. Borgby	Kyläkeskus
2. Borgby	Kältas, Bertas, Frisans
3. Boxby	Skognils, Johans, Ollas
4. Boxby	Backas
5. Boxby	Kyläkeskus
6. Boxby	Lill-Bengts
7. Boxby	Vajportby
8. Broböle	
9. Eriknäs	
10. Eriknäs	Divarp torp/Djupvarp torp
11. Eriknäs	Kappiko/Långnäs 1
12. Eriknäs	Kappiko/Långnäs 2
13. Eriknäs	Kappiko/Långnäs 3
14. Gästerby	Kyläkeskus
15. Gästerby	Bränns
16. Gästerby	Matbacka
17. Gästerby	Brutubacka
18. Gästerby	Finn åkern
19. Gumböle	Kusas, Mutars
20. Hangelby	Skrivars
21. Hangelby	Jontas, Antas
22. Hangelby	Olofs, Keupas, Paris
23. Hangelby	Backas, Martis
24. Hangelby	Fransbacka
25. Hertsby/Herrala	Kyläkeskus
26. Hertsby/Herrala	Tallbäskis
27. Hertsby/Herrala	Simons, Fillplåts
28. Hindsby	Kyläkeskus/Stor-hovet
29. Hindsby	Göstas
30. Hindsby	Paljokiby/Rosendal
31. Hindsby	Torrbacka
32. Hindsby	Nygård
33. Hitå	
34. Husö	
35. Immersby	Storby
36. Immersby	Linby
37. Immersby	Broas
38. Immersby	Grisas
39. Kallbäck	Eutas, Rufflas
40. Kallbäck	Skraflas
41. Kitö	
42. Kyrkoby	Böle by
43. Kyrkoby	Gästgivars
44. Kyrkoby	Torpet, Kaplansbolet
45. Kyrkoby	Klockarbolet, Klackars
46. Kyrkoby	Staffas
47. Kyrkoby	Starkis
48. Kyrkoby	Mangård
49. Kyrkoby	Autio 1
50. Kyrkoby	Autio 2 (Lill-Lambo)
51. Kyrkoby	Prästgård
52. Kärrby	
53. Löparö	Salpietaritehdas & Löparby
54. Mariendahl	Lasiruukki
55. Massby	Söderkulla
56. Massby	Stor-Massby
57. Massby	Lill-Massby
58. Massby	Glamars
59. Massby	Söderkulla torp
60. Mårtensby/Martinkylä	Antbacka
61. Mårtensby/Martinkylä	Buddas
62. Mårtensby/Martinkylä	Byända
63. Mårtensby/Martinkylä	Eskos
64. Mårtensby/Martinkylä	Mickos
65. Mårtensby/Martinkylä	Másabacka
66. Mårtensby/Martinkylä	Ollisbacka
67. Mårtensby/Martinkylä	Ollas
68. Mårtensby/Martinkylä	Gretans
69. Nevas	Säteri
70. Nevas	Autio (Skrivars, Smeds)
71. Nickby/Nikkilä	Kyläkeskus
72. Nickby/Nikkilä	Säteri
73. Nickby/Nikkilä	Västernäkern
74. Nickby/Nikkilä	Söderäkern
75. Nickby/Nikkilä	Autio 3

76. Nickby/Nikkilä	Autio 4
77. Norkulla	Kartano, markkinapaikka
78. Paipis/Etelä-Paippinen	Kyläkeskus W
79. Paipis/Etelä-Paippinen	Kyläkeskus E
80. Paipis/Etelä-Paippinen	Ruxas
81. Paipis/Etelä-Paippinen	Blunds
82. Paipis/Etelä-Paippinen	Jopas, Kålas, Brusas, Snickars
83. Paipis/Etelä-Paippinen	Sommarnäs
84. Paipis/Etelä-Paippinen	Kålbacka
85. Paipis/Etelä-Paippinen	Tervahaudat
86. Pigby	Petas, Teiras
87. Pigby	Mannis
88. Savijärvi	Ollas, Teiras, Hannusas
89. Skinnarböle	
90. Skräddarby	Säteri
91. Skräddarby	Knaggis, Litens
92. Skräddarby	Autio
93. Skräddarby	Torppa
94. Spjutsund	Knuts, Smeds
95. Spjutsund	Kitts
96. Spjutsund	Martis
97. Spjutsund	Skogby
98. Spjutsund	Autio
99. Tavastnäsböle	
100. Träskby	Kyläkeskus
101. Träskby	Autio
102. Träskby	Salpar torp
103. Träskogsböle	
104. Östersundom/Itäsalmi	Kartano
105. Östersundom/Itäsalmi	Kyläkeskus
106. Östersundom/Itäsalmi	Krogars
107. Östersundom/Itäsalmi	Lass-Begts, Skeppars
108. Östersundom/Itäsalmi	Kantarnäs

Numero **Kylä**
1 **BORGBY/LINNANPELTO**

Tontti

Kyläkeskus (Sällis, Näsäs, Ollas, Impas, Fransas, Smeds, Skeppars, Kittas, Holstas)

Kuvat 3-4: Kuva 3: Borgbyn keskusalueen eteläosaa (Sällis, Näsäs) nykyään; Kuva 4: Keskusalueen itäosaa (Skeppars, Kittas Holstas)

Koordinaatit

x-2572419,05/y-6700252,76

Peruskartta

2043 12

Historia

Sipoon Borgby (Linnanpelto) esiintyy olosuhteisiin nähden varsin useasti Suomen keskiaikaisissa lähteissä. Borgby mainitaan ensimmäisen kerran vuonna 1423. Turun piispa Maunu Tavast tunnusti tuolloin vaihtaneensa joitakin vuosia aiemmin vanhempiensa perinnönjaon yhteydessä Hämeessä ja Sipoon Borgbyssä sijainneet tilansa veljensä Nils Tavastin Mynämäellä, Piikkiössä ja Untamalassa olleisiin tiloihin (FMU 1713). Borgby nousee uudelleen esiin perinnönjaon yhteydessä vuonna 1448. Etelä-Suomen laamanni Matts Mårtensson vahvisti 21.10.1448 vaihdon, jolla Peter Rydz yhdessä vaimonsa Metan kanssa luovutti Engelbrecht Japssonille Hattulan Merviksessä ja Sipoon Borgbyssä sijainneet isän ja äidin perintönsä Hattulan Hurttalan kylässä olleita 40 markan arvoisia tiloja, kahta niittyä ja 22 markkaa vastaan. Samana päivänä Mats Mårtensson vahvisti kaupan, jossa Abraham Jönsson yhdessä vaimonsa Margitin kanssa myivät kylässä olleen perintöosansa 10 markalla Engelbrecht Japssonille. (FMU 2771–2772.). Borgby palaa lähteisiin 2.8.1503, kun Åke Japsson myy Olav Jönssonille Borgbyn 240 markalla (FMU 4982).

Borgbyssä oli vuonna 1543 tilat Bertas, Fransas, Impas, Frisas, Kittas, Kältas, Ollas, Skeppars ja Meds. Lisäksi kylässä sijaittivat rälsstitilat Näsäs ja Sällis. Molemmista rälsstitiloista tehtiin kruununtiloja suuren reduktion yhteydessä 1680-luvulla.

Ollas jaettiin vuoden 1566 tienoilla. Uuden tilan isännäksi tuli Mats Henriksson. Hänen poikansa Anders Matsson muutti Ruotsiin ja tila jäi autioksi. Autiotila liitettiin takaisin Ollasiin, joka puolestaan oli autiona vuosina 1607–1627. Fransas oli autiona lähes koko 1600-luvun. Skeppars jaettiin 1590-luvun lopulla ja tytärtiila sai nimen Holstas. Skeppars ja Holstas autioituivat 1600-luvun alussa. Skeppars oli autiona kuitenkin vain tovin, ja Holstas yhdistettiin siihen 1620-luvun puolivälissä. Smeds oli autiona vuosina 1620–1639 ja uudelleen 1670-luvun alusta 1680-luvun loppuun.

Tarun mukaan Borgbyn vanhin tonttimaa olisi sijainnut Linnanbergetillä. Ensimmäisen kyläkartan aikana vuonna 1710 Impasin paikka oli Linnavuoren vierellä idässä. Impasin kaakkoispuolella sijainneen Tomptäkernin ympärille jakaantuivat Sällis, Näsäs, Ollis, Smeds ja Skeppars. Jonkin matkan päässä kaakossa olivat omana erillisenä ryhmänään Kältas, Bertas ja Frisans.

Kuvaus

Borgbyn keskusalue on täysin omakotitaloistunut ja menettänyt alkuperäisen ryhmäkyläluonteensa. Alueella on useita vanhannäköisiä rakennettuja uusia rakennuksia. Alkuperäistä pihapiiriä on tallella enää pohjoisessa Fransasin luona. Tomptäkern on edelleen rakentamattomana. Lisäksi rakennusten väleissä ja pihoilla on jonkin verran rakentamatonta tilaa. Etelässä (Sällis, Näsäs) on maatalousrakentamisen (=sikala) vuoksi kajottu maaperään erittäin voimallisesti. Myös luoteessa Impasin kohdalla nykyään oleva koulu on suurella todennäköisyydellä tuhonnut kaikki kyseisellä paikalla olevat vanhat kulttuurikerrokset.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

FMU 1713, 2771–2772, 4982.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1710: Geometrisk åker cartha uppå Bårgby belägit i Bårgo lähn och Sibbo sochn aff mätt anno 1710. MMH B42 2/1.

Broterus, Samuel 1710: 1:1. Charta ock Beskrifning öfver Borgby i Sibbo Socken [Borgby = Linnanpelto. Sis. selitelmän.].

Maanmittauskonsepti. MMA, Sipoo Ib x 1.

Giöken, Adam 1726: Geometrisk charta öfver Borgbyn i Sibbo sochn, Nylands lähn och Bårgo härrad. Qwilkas ägor af undertechnad affmätte ähro in octob 1726 efter högwälborne herr Baron och landshöfding Petter Stierncreutz. MMH 2/2-4.

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994.

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 155–163,167; MV/RHO dia 125700: 1-3.

Ajoitus

Keskiaika → nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
2	BORGBY/LINNANPELTO	Kältas, Bertas, Frisas

Kuvat 5-6: Kuva 5: Kältas, Bertas ja Frisas; Kuva 6: Tonttimaan kaakkoispuoli.

Koordinaatit	Peruskartta
x-2572943,80/y-6699745,79	2043 12

Historia

Kältas oli autiona 1627–1637 ja uudelleen 1650-luvun alusta vuoteen 1674 saakka. Frisas oli autiona lähes kaikki 1500-luvun kolme viimeistä vuosikymmentä. Tila autioitui uudelleen 1630-luvulla ja pysyi autiona vuoteen 1696.

Kuvaus

Tonttimaa on edelleen käytössä. Vaikka tonttimaa on omakotitaloistunut, ovat vanhat pihapiirit ja tonttijako edelleen hahmotettavissa. Kaakossa on rinteellä voimakasta maanmuokkausta; ilmeisesti hiekkakuoppa tms. Rakentamatonta tilaa on lähinnä piholla.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 1

Karttalähteet

Ks. kohde nro 1

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 1

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 164–166; MV/RHO dia 125700: 4.

Ajoitus

Keskiaika → nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
4	BOXBY/BOX	Backas

Kuva: V. P. Suhonen

Kuva 9: Backasin pihapiiriä.

Koordinaatit

x-2577645,83/y-6688476,93

Peruskartta

2043 10

Historia

Ks. kohde nro 3.

Kuvaus

Tonttimaata on pysynyt käytössä. Vanha pihapiiri on edelleen osin jäljellä. Rakentamaton tilaa on ainoastaan pihalla ja laidoilla. Paikoin näkyvillä on avokalliota.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 3.

Karttalähteet

Ks. kohde nro 3.

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 3.

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 252; MV/RHO dia 125700: 13.

Ajoitus

Keskiaika → nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
5	BOXBY/BOX	Kyläkeskus (Kråkas, Lassas, Bengts)

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 10: Boxbyn keskusaluetta (Kråkas, Lassas, Bengts).

Koordinaatit	Peruskartta
x-2577399,75/y-6688803,05	2043 10

Historia

Ks. kohde nro 3.

Kuvaus

Boxbyn keskusalue on lähes täysin omakotitaloistunut. Suuri osa alueen taloista on raskasrankenteisia. Vanhaa kylämiljöötä on jäljellä ainoastaan pieni katkelma; pohjoisessa pihapiirin osa ja paloasema. Rakentamatonta tilaa on vain pihoiilla ja talojen väleissä.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 3

Karttalähteet

Ks. kohde nro 3.

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 3.

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 251, 253–254; MV/RHO dia 125700: 5-6.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
6	BOXBY	Lill-Bengts

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 11 Lill-Bengts nykyään.

Koordinaatit

x-2577488,70/y-6689114,35

Peruskartta

2043 10

Historia

Ks. kohde nro 3

Kuvaus

Tonttimaan on edelleen käytössä. Vanha pihapiiri on osin säilynyt. Rakennukset ovat raskasrakenteisia. Rakentamatonta tilaa on lähinnä pihalla ja laidoilla.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 3

Karttalähteet

Ks. kohde nro 3

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 3.

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 279; MV/RHO dia 125700: 12.

Ajoitus

Keskiaika → nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
7	BOXBY/BOX	Vajportby (Stor- & Lill-Finnas)

Kuva 12: Vajportbyn alue nykyään.

Koordinaatit	Peruskartta
x-2577983,81/y-6688002,58	2043 10

Historia

Boxbyn liitettiin 1500-luvun jälkipuoliskolla sen eteläpuolella sijainnut suomalaiskylä Vajportby. Vajportbyn ainoa tila vuonna 1543 Oli Finnas. Finnas jaettiin 1550-luvun puolivälissä Stor- ja Lill-Finnasiin.

Kuvaus

Vajportbyn molemmat tontit (Stor- ja Lill-Finnas) ovat pysyneet käytössä nykyaikaan saakka. Myös pihapiirit ja miljööt ovat osin säilyttäneet vanhakaltaisuutensa. Stor-Finnasin päärakennus on kuitenkin nykyään hiukan pihapiiristä erillään. Lisäksi molempien tonttimaiden rakennukset ovat raskasrakenteisia. Rakentamaton tilaa on lähinnä pihamaalla. Lill-Finnasin luona on paikoin näkyvissä avokallio.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 3.

Karttalähteet

Ks. kohde nro 3.

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 3.

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 38, 240–244; MV/RHO dia 125700: 14–15.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero
8

Kylä
BROBÖLE

Kuva: V. P. Suhonen

Kuva 13: Brobölen tontin pohjoisosaa.

Koordinaatit **Peruskartta**
x-2570281,49/y-6694237,36 2043 11

Historia

Broböle oli itsenäinen kylä vielä 1500-luvulla. Bröbölessä oli yksi tila vuonna 1543. Lars Jönssonin hallussa ollut tila sai 1600-luvun lopulla nimen Kirves. Kirves oli jaettu vuoden 1580 tienoilla, mutta yhdistetty jälleen 1600-luvun alussa.

Kuvaus

Tonttimaata on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Boxbyntien pohjoispuolinen osa on omakotitaloistunut. Boxbyntien eteläpuolinen pihapiiri on pysynyt vanhakaltaisena. Rakennukset ovat raskasrakenteisia. Rakentamaton tilaa on lähinnä pihalla ja laidoilla.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Karttalähteet

Giöken, Adam 1728: Geometrisk Concept På Pigby och Broböhle byes ägor utj Sibbo S: belägne i Nyland Bärög Härrad [Pigby, Broböle].
Maanmittauskonsepti MMA Sipoo Ibx 31.

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 227; MV/RHO dia 125700: 16.

Ajoitus

Keskiaika → nykyaika

Numero
9

Kylä
GERKNÄS/ERIKNÄS

Kuva 14: Eriknäsin kartano.

Koordinaatit

x-2570281,49/y-6694237,36

Peruskartta

2043 10

Historia

Eriknäsin nimi oli 1800-luvulle saakka Gerknäs. Gerknäs ilmaantuu lähteisiin ensimmäisten verokirjojen aikana 1500-luvun puolivälissä. Gerknäsiin kuului vuonna 1543 kaksi tilaa. Tiloista tuli Gerknäsin säterin perusta, kun ne luovutettiin vuonna 1586 aatelismiehelle.

Kuvaus

Tontilla on nykyään Eriknäsin kartano ulkorakennuksineen. Kaikki rakennukset ovat raskarakenteisia. Rakentamatonta tilaa on lähinnä piholla ja laidoilla. Osa tontista on avokalliota.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1706: Geometrisk Carta och Beskrifning uppå Gerknäs i Bårge herad och Sibbo sochn aff åhr 1706. MMH B42 4/1.

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 314–315; MV/RHO dia 125700: 17.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero **Kylä** **Tontti**
10 **ERIKNÄS** Divarp torp (Djupvarp torp)

Kuvat 15–16: Kuva 15: Pohjoisempi rakennus; Kuva 16: Eteläisempi rakennus.

Koordinaatit **Peruskartta**
x-2574032,25/y-6685880,24 2043 10

Historia

Eriknäsin kartanoon kuulunut Divarpin torppa perustettiin 1700-luvun puolivälin tienoilla. Torpan paikalla on ollut rakennuksia vielä 1900-luvulla.

Kuvaus

Torpan paikka on nykyään autiona. Sipoonlahden itäpuolisella rantaterassilla on lehtipuuvaltaisessa sekametsässä torppaan kuuluneita rakenteita. Vain kaksi rakennuksen pohjaa erottuu selvästi. Aluskasvillisuuden ja vesakon peittämästä pohjoisemmasta rakennuksesta on jäljellä noin 10 x 8 metriä laaja harmaakiviperustus ja mahdollinen uunin paikka. Perustus koostuu idässä yhdestä kerrasta harmaakiviä, joiden halkaisijat ovat noin 0,5-1 metriä. Lännessä meren puolella on noin 0,5 metriä korkea lohkokivinen kylmämuurattu perustus. Rakennuksen eteläpään kuoppa on mahdollisesti kellarin jäännös.

Tonttimaan eteläosassa on kallion juurella pohjakaavaltaan suorakulmainen noin metrin syvyinen ja noin 5 x 6 metriä laaja kuoppa, jolla on matalat seinävallit. Rakenne on osin aluskasvillisuuden ja vesakon peitossa. Kyseessä voi kellarin jäännös.

Idässä pellon keskellä olevalla kalliolla on mahdollisesti torppaan liittyneen rakennuksen (riihi?) jäännös.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1706: Geometrisk Carta och Beskrifning uppå Gerknäs i Bärge herad och Sibbo sochn aff åhr 1706. MMH B42 4/1.

Kirjallisuus

Nyberg 1934; Kuvaja-Rantanen 1994.

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 88–89; MV/RHO dia 125700: 20.

Ajoitus

1700-luku→1900-luku

Numero 11	Kylä ERIKNÄS	Tontti Kappiko/Långnäs I
Koordinaatit x-2575371,90/y-6685263,18		Peruskartta 2043 10

Historia

Paikalla on ollut torppa 1700- ja 1800-lukujen vaihteessa. Torpan nimi on luultavasti Kappiko.

Kuvaus

Torppa on tuhoutunut metsänraivauksen yhteydessä.

Rauhoitusluokkaehdotus

III

Karttalähteet

KK; HK

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994

Numero	Kylä	Tontti
12	ERIKNÄS	Kappiko/Långnäs II

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 17: Rakennuksen pohja.

Koordinaatit

x-2575371,90/y-6685263,18

Peruskartta

2043 10

Historia

Paikalla on ollut torppa viimeistään 1700- ja 1800-lukujen vaihteessa.

Kuvaus

Torpan paikka on autioitunut. Tontti on kasvillisuudeltaan avoin; niitty- tai laidunmainen. Alueella on yhä jäljellä koristepensaita ja ikivanhoja lehmuksia.

Tontilta erottuu selvästi kahden rakennuksen paikat. Pohjoisessa näkyy heinikon peittämän harmaakivisen noin 10 x 4 metriä laajan rakennuksen kivijalan osia. Perustus koostuu isoista harmaakivistä, joiden halkaisijat ovat noin metrin.

Tontin etelälaidalla on noin 8 x 8 metriä laaja heinikon peitossa oleva uunillinen rakennuksen pohja. Rakennuksen seinät erottuvat noin 2 metriä leveinä matalina valleina. Rakennuksen kohdalla on maassa runsaasti tiilimurskaa. Rakennuksen kaakkoispuolinen kuopanne saattaa olla rakennuksen jäännös.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Karttalähteet

HK; KK.

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994.

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 90–91; MV/RHO dia 125700: 18.

Ajoitus

1700-luku→1900-luku?

Numero **Kylä** **Tontti**
13 **ERIKNÄS** **Kappiko/Långnäs III**

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 18: Asuinrakennuksen pohja.

Koordinaatit

x-2575736,55/y-6685233,53

Peruskartta

2043 10

Historia

Paikalla on ollut torppa viimeistään 1700- ja 1800-lukujen vaihteessa.

Kuvaus

Suhteellisessa avoimessa sekametsässä sijaitseva torpan paikka on autioinut. Alueella on kaksi selvästi maanpinnalle erottuvaa rakennetta. Rantaterassilla lännessä on noin 8 x 5 metriä laaja aluskasvillisuuden peittämä kumpare. Kumpareen reunoilla näkyy mahdollisia kivijalkakiviä.

Ylempänä rinteellä koillisessa on noin 8 x 8 metriä laaja heinikon ja puiden peittämä uunillinen rakennus. Harmaakivinen kivijalka on tehty ilman laastia. Kiviä on yksi kerros. Kivien halkaisijat ovat noin 0,5-1 m.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Karttalähteet

HK; KK

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 92–93; MV/RHO dia 125700: 19.

Ajoitus

1700-luku→1900-luku?

Numero	Kylä	Tontti
14	GÄSTERBY	Kyläkeskus (Eskos, Nilsas, Bengts, Juvas, Smeds ja Kitts)

Kuva 19: Gästerbyn keskusaluetta nykyään.

Koordinaatit **Peruskartta**
 x-2570272,60/y-6691951,58 2043 11

Historia

Gästerby mainitaan lähteissä ensimmäisen kerran 30.9.1442, kun eräässä asiakirjassa esiintyvät ”*Andris j Gæstrighisby, Magnus j Gæstrighisby, Olaff j Gæstrighisby*” (Nyberg 1931, s. 338).

Gästerbyssä oli vuonna 1543 Bengts, Brutubacka, Bränns, Juvas, Kitts, Matbacka, Smeds ja Stufas nimiset talonpoikaistilat. Kylässä oli lisäksi Erik Larssonin hallussa ollut sopimusverotila. Kun Sopimusverotila jaettiin vuonna 1545, sen toinen puoli siirtyi Nils Perssonin käsiin. Erik Larssonin tilasta muodostui Norkullan säterin perusta. Nils Perssonin tilasta tuli ilmeisesti 1560-luvulla tavallinen talonpoikaistila Eskos. Eskos jaettiin pian tämän jälkeen ja siitä muodostettiin Nilsas. Eskos oli 1600-luvulla useaan otteeseen autiona. Stufas oli autiona 1640-luvulta 1670-luvulle.

Gästerbyssä oli 1700-luvun puolivälissä neljä tonttimaata; 1) Keskustontti (Eskos, Nilsas, Bengts, Juvas, Smeds ja Kitts); 2) Bränns; 3) Matbacka ja 4) Brutubacka. Kylän alueella oli lisäksi viisi torpanpaikkaa.

Kuvas

Gästerbyn keskustontti on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Alue on omakotitaloistunut ja alkuperäinen kylämiljö on hävinnyt lähes tuystin. Alueella on sekä vanhoja että uusia rakennuksia. Pääosa rakennuksista on raskasrakenteisia. Rakentamatonta tilaa on lähinnä pihoidilla ja laidoilla. Lisäksi osa vanhasta tontista on lännessä peltona. (Peltopöimintää ei voitu suorittaa peltojen liiallisen kosteuden vuoksi.)

Gästerbyn keskusalueen tontit ovat kylän lävistävän tien eteläpuolella. Tien pohjoisreunalla on hiekkakuoppia. Lisäksi pohjoisessa on tien viereisellä rinteellä terassi, jolla on ollut torppa 1700-luvulla.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Nyberg 1931, s. 338

Karttalähteet

Bonej, Johan 1758–59: Geometrisk Charta öfver Gästerbys Åker och Äng. Belägen uti Nylands Län, Borgå Härad och Sibbo Sohn. Affattad år 1758 och delad år 1759. Johan Bonej. MMH B42 2/3a.

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 210–212; MV/RHO dia 125700: 21.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
15	GÄSTERBY	Bränns

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 20: Brännsin pihamaata.

Koordinaatit
x-2570338,16/y-6692068,18

Peruskartta
2043 11

Historia

Ks. kohde nro 14.

Kuvaus

Tontilla on nykyään museo, ja miljöön on tästä syystä johtuen vanhankaltainen. Alueen rakennukset ovat kevytrakenteisia. Rakentamatonta tilaa on lähinnä pihalla. Tontilla on monin paikoin näkyvillä avokalliota.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 14.

Karttalähteet

Ks. kohde nro 14.

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 213; MV/RHO dia 125700: 22.

Ajoitus

Keskiaika → nykyaika

Numero
16

Kylä
GÄSTERBY

Tontti
Matbacka

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 21: Matbacka nykyään.

Koordinaatit

x-2570797,36/y-6 692 001,97

Peruskartta

2043 11

Historia

Ks. kohde nro 14.

Kuvaus

Tonttimaalla on parkkipaikka ja raskasrakenteinen koulu. Tyhjä tilaa on lähinnä laidoilla. Vanhat kulttuurikerrokset ovat todennäköisesti suurelta osin tuhoutuneet.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 14.

Karttalähteet

Ks. kohde nro 14.

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 215–216; MV/RHO dia 125700: 23.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero **Kylä** **Tontti**
18 **GÄSTERBY** **Finn åkern**

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 23: Finn åkern.

Koordinaatit **Peruskartta**
x-2570960,41/y-6691883,38 2043 11

Historia

Gästerbyn vuosien 1758–1759 kartalla oleva peltokeskittymä viittaa mahdolliseen vanhaan tonttiin.

Kuvaus

Pellolla on selkeä terassi. Pintapöimintää ei voitu suorittaa, sillä pelto kasvoi tiivistä nurmea.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 14

Karttalähteet

Ks. kohde nro 14

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 115

Ajoitus

?

Numero	Kylä	Tontti
19	GUMBÖLE	Kusas, Mutars

Kuvat: V.-P. Suhonen

Kuvat 24–25: Gumböle nykyään.

Koordinaatit

x-2563824,36/y-6683810,47

Peruskartta

2043 7

Historia

Gumbölessä oli vuonna 1543 viisi tilaa. Niistä tunnetaan nimeltä Jeppas, Kusas ja Mutars. Kylässä oli lisäksi sekä Märten Larssonin että Knut Jönssonin tilat. Märten Larssonin tila jaettiin ennen vuotta 1556 veljesten kesken ja näin kylään tuli kuudes tila. Tilan ensimmäinen asukas oli Anders Larsson. Kun tilat yhdistettiin 1650-luvun alussa, se siirtyi profossi Mats Sigfridssonin haltuun. Anders Larssonin tila oli ollut tuolloin autiona noin 20 vuotta ja se yhdistettiin 1680-luvulla Mutarsiin. Knut Jönssonin tila autioitui 1620-luvun alussa ja se pysyi veronmaksukyvyttömänä parikymmentä vuotta, kunnes se 1630-luvun lopulla yhdistettiin Mutarsiin. Jeppas oli autiona noin 1630–1645 ja jälleen 1670-luvun lopulla. Jeppas liitettiin Kusasiin 1690-luvulla.

Kylässä oli näin ollen 1600- ja 1700-lukujen vaihteessa jäljellä enää kaksi tilaa, nimittäin Kusas ja Mutars.

Kuvaus

Tonttimaata on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Peltojen ympäröimällä mäellä on vanhoja raskas- ja kevytrakenteisiä taloja. Rakentamaton tilaa on lähinnä laidoilla ja pihalla. Lisäksi etelässä on rinteellä rakennuksen paikaksi sopiva terassi. Kylän halki kulkevan Samuel Brotheruksen kartalle merkityn tien linjaukset erottuu edelleen.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1698: Gumböle. MMH b42a 6/1-2.

Broterus, Samuel 1698: Charta Vppå Gumböhle i Sibbo [Gumböle. Sis. osan selitelmää]. Maanmittauskonseptit MMA Sipoo Ibx* 7:/- -.

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 62–63; MV/RHO dia 125700: 24–25.

Ajoitus

Keskiaika → nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
20	HANGELBY	Skrivars

Kuva 26: Skrivars nykyään.

Koordinaatit	Peruskartta
x-2576443,28/y-6686504,87	2043 10

Historia

Hangölyssä mainitaan ensimmäisen kerran vuonna 1501, kun sen, Boxin ja Massbyn välinen raja määritettiin (FMU 4926). Hangölyssä oli vuonna 1543 tilat Antas, Backas, Fransbacka, Jontas, Keupas, Martis, Olofs, Paris ja Skrifvars. Fransbacka ja Skrifvars olivat yhteiskäytössä vuosina noin 1560–1580. Antas oli autiona vuodesta 1577 1580-luvun puoliväliin ja uudelleen noin 1606–1635. Tila oli 1640-luvulta 1670-luvulle saakka Abraham Jakobssonin käsissä. Tästä johtuen Antasia kutsuttiin joskus Abrahamsiksi. Jontas siirtyi 1560-luvulla aatelismiehelle ja se oli vielä 1600- ja 1700-lukujen vaihteessa räälssitila. Jontas oli 1600-luvulla autiona useita kertoja.

Hangölyssä oli vuoden 1700 tienoilla yhdeksän tilaa jakaantunena viidelle erilliselle tonttimaalle: 1) Skrivars; 2) Jontas, Antas; 3) Olofs, Paris, Keupas; 4) Backas, Martis ja 5) Fransbacka.

Kuvaus

Tonttimaata sijaitsee peltojen ympäröimällä kallionpäreellä. Paikalla on vanhoja ja uusia, kevyt- ja raskasrakenteisia taloja. Tontin parhaalla paikalla etelässä on edelleen talo. Rakentamaton tilaa lähinnä piholla ja laidoilla. Tontin luoteis- ja pohjoispuolella on avokalliota.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

FMU 4926.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1694: 9:1. Geometrisk Charta och Afritn... uppå Båx och Hangöly Byar med Gircknäss Sätterij Belägit I Sibbo Sochn och Bårö Låhn [Box, Hangöly]. Maanmittauskonsepti, Sipoo MMA Ibx 9: 1-2.

Giöken, Adam 1727: Geometrisk Charta öfwer Hangölybes ägor uthi Nyland, Borgå Härrad och Sibbo sochn, qwilka ägor afmätte ähroin Juli 1727 af undertechnadt efter högwälborne herr Båron och Landhöfdingen Petter Stierncreutz MMH B42a 7/1-2.

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 206; MV/RHO dia 125700: 30.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
21	HANGELBY	Jontas, Antas

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 27: Jontas ja Antas nykyään.

Koordinaatit

x-2576119,01/y-6686294,90

Peruskartta

2043 10

Historia

Ks. kohde nro 20

Kuvaus

Tonttimaa on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Vanha tonttimiljö on kuitenkin kadonnut lähes täysin. Tontilla on sekä raskas- että kevytrakenteisiä vanhoja ja uusia taloja. Rakentamatonta tilaa on lähinnä piholla ja laidoilla.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 20

Karttalähteet

Ks. kohde nro 20

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 20

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 323–324; MV/RHO dia 125700: 29.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
22	HANGELBY	Olofs, Keupas, Paris

Kuva 28–29: Kuva 28: Olofs, Paris ja Keupas nykyään; Kuva 29: Tontin lävistävää kyläraittia.

Koordinaatit	Peruskartta
x-2575899,62/y-6687050,91	2043 10

Historia

Ks. kohde nro 20

Kuvaus

Tonttimaa on edelleen käytössä. Kylämiljö ja tonttijako ovat pysyneet melko vanhakantaisina. Alueella on sekä raskas- että kevytrakenteisiä taloja. Talot ovat kylän halki kulkevan raitin varrella. Raittie on kivimuurien rajaama. Alueella on rakentamatonta tilaa lähinnä pihoilla ja laidoilla. Avokallio ja kosteikko eristävät Keupasin pohjoiseen.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 20

Karttalähteet

Ks. kohde nro 20

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 20

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 193, 195, 198–203; MV/RHO dia 125700: 28.

Ajoitus

Keskiaika → nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
23	HANGELBY	Backas, Martis

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 30: Backas ja Martis nykyään.

Koordinaatit

x-2576204,99/y-6686864,12

Peruskartta

2043 10

Historia

Ks. kohde nro 20

Kuvaus

Tonttimaa on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Tontti on omakotitaloistunut ja menettänyt lähes täysin vanhan ilmeensä. Rakennukset jakaantuvat vanhan Skrifvarsiin johtavan tien varrelle. Tien länsipuolella on uudempia omakotitaloja ja idässä vanhempia rakennuksia. Rakentamatonta tilaa on lähinnä pihilla ja laidoilla.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 20

Karttalähteet

Ks. kohde nro 20

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 20

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 194, 203–205; MV/RHO dia 125700: 26–27.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
24	HANGELBY	Fransbacka

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 31: Fransbacka nykyään.

Koordinaatit

x-2575703,95/y-6687371,09

Peruskartta

2043 10

Historia

Ks. kohde nro 20

Kuvaus

Tonttimaata on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Vanha kylämiljö on osin hajonnut. Pohjoisessa on kuitenkin jäljellä vanha talo ja pihapiiri. Alueella on sekä vanhoja että uusia omakotitaloja. Talojen joukossa on sekä kevyt- että raskarakenteisia. Rakentamatonta tilaa on lähinnä pihilla ja tontin laidoilla.

Fransbackasta kulkee vanha tie etelään Keupasiin, Parisiin ja Olofsiin.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 20

Karttalähteet

Ks. kohde nro 20

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 20

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 207; MV/RHO dia 125700: 31.

Ajoitus

Keskiaika → nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
25	HERTSBY/HERRALA	Kyläkeskus (Björns, Pávals, Källpetas, Vävars)

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 32: Hertsbyn keskustontti.

Koordinaatit

x-2571597,82/y-6698105,66

Peruskartta

2043 11

Historia

Eräessä 30.9.1442 päivätyssä asiakirjassa mainitaan ”*Nisse J Herræsby*” (Nyberg 1931, s. 338). Lisäksi vuonna 1501 mainittu Anders Fileploth on saattanut olla kotoisin kylän Filplats-nimisestä talosta (FMU 4926). Hertsbyssä oli vuonna 1543 tilat Filplats, Källpetas, Pávals, Tallbåskis ja Vävars. Suuri osa kylän tiloista kärsi 1600-luvulla pitkäaikaisesta autioitumisesta. Vävars jaettiin ennen vuotta 1556. Uudistila autioitui 1600-luvun alussa ja asetettiin yhteiskäyttöön Pávalsin kanssa. 1550-luvulla kylässä oli myös Björns- ja Simons-nimiset tilat. Björns oli autiona useita kertoja 1500- ja 1600-luvuilla, mm. vuodesta 1665 1690-luvun alkuun saakka. Källpetas autioitui vuonna 1603 ja pysyi autiona koko vuosisadan lukuun ottamatta keskivaiheen kymmenvuotisperiodia. Simons oli 1600-luvulla autiona pitkiä ajanjaksoja. Pávals autioitui vuonna 1624, mutta oli vuosisadan lopulla luultavasti asuttu ja käytössä ainakin ajoittain. Tila alkoi maksaa veroa uudelleen 1680-luvun lopulla. Filplats autioitui vuoden 1655 tienoilla, mutta oli vuodesta 1663 lähtien Henrik Bertilssonin käytössä. Hän kuitenkin jätti tilan pian vuoden 1669 jälkeen ja paikalle muutti uusi talonpoika vasta 1690-luvun lopulla.

Hertsbyssä oli 1600-luvun lopulla kuusi tilaa jakaantuneena kolmelle erilliselle tonttimaalle: 1) Björns, Pávals, Källpetas, Vävars; 2) Tallbåskis ja 3) Simons. Filplatsin tontti on merkitty 1700-luvun puolivälin kartoille.

Kuvaus

Tonttimaa on edelleen käytössä. Vanha kylämiljö on kuitenkin hajoamassa ja paikka pikkuhiljaa omakotitaloistumassa. Toisaalta alue on yhä ulkoasultaan ryhmäkylämäinen ja vanhojen pihapiirien jäännöksiä on havaittavissa siellä täällä. Alueella on sekä kevyt- että raskasrakenteisia taloja. Pääpaino on kuitenkin jälkimmäisissä. Rakentamatonta on lähinnä piholla ja laidoilla. Lisäksi muutama tontin osa on tyhjänä; keskellä on ”romualue” ja pohjoisessa palaneen rakennuksen jäännös.

Tontin länsireunalla on Samuel Broteruksen kartalle merkityn peltokäytävän kohdalla tie.

Tontin eteläpuolella on pellon toisella puolella topografialtaan vanhaksi tontiksi sopiva alue. Paikalla on omakotitaloja.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

FMU 4926; Nyberg 1931, s. 338

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1693: Geometrisk charta och beskrifningh uppå Hertzby i Borgå lähn och Sibbo sochn, affmättä 1693. MMH B43 1/2.

Broterus, Samuel 1693: Hærtzby i Sibbo Sochen. Maamittauskonseptit MMA Sipoo Ibx* 15

Westermark, N. Geometrisk Charta öfwer Hertzby i Sibbo sochn Borgå Härad och Nyland Lähn afmätt ähren 1745 och 1746. MMH B43 1/1-2.

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 51–54, 57; MV/RHO dia 125700: 32–34.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero 26	Kylä HERTSBY/HERRALA	Tontti Tallbäskis
---------------------	--------------------------------	-----------------------------

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 33: Tallbäskis nykyään.

Koordinaatit x-2571817,21/y-6698390,92	Peruskartta 2043 11
--	-------------------------------

Historia

Ks. kohde nro 25

Kuvaus

Tonttimaa on edelleen käytössä. Tontti on omakotitaloistunut, ja sen parhaalla paikalla on asuinrakennus. Vanha pihapiiri on kuitenkin edelleen hahmotettavissa. Itärinteellä on rakennuksen pohjia.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 25

Karttalähteet

Ks. kohde nro 25

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 25

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 55–56, 58; MV/RHO dia 125700: 35–36.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
27	HERTSBY/HERRALA	Simons/Fillplåts

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 34: Simonsin ja Fillplåtsin aluetta nykyään.

Koordinaatit	Peruskartta
x-2571849,83/y-6698032,19	2043 10

Historia

Ks. kohde nro 25

Kuvaus

Molemmat tontit ovat edelleen käytössä. Tonttien yleisilme on edelleen vanhakaltainen. Talot ovat tien varrella raittimaisesti jakaantuneena. Umpinaisia pihapiirejä ei ole jäljellä. Vanhoja rakennuksia on sen sijaan runsaasti. Alueella on sekä raskas- että kevytrakenteisiä taloja. Pääpaino on raskaissa. Rakentamatonta tilaa on runsaasti piholla ja rakennusten väleissä.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 25

Karttalähteet

Ks. kohde nro 25

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 25

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 60–61; MV/RHO dia 125700: 37–38.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
28	HINDSBY	Kyläkeskus/Stor-Hovet

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 35: Hindsbyn kyläkeskus.

Koordinaatit

x-2568891,04/y-6692769,83

Peruskartta

2043 8

Historia

Hindsby mainitaan ensimmäisen kerran 21.6.1425, kun ritari Nils Kurck saa tekemässään vaihtokaupassa takaisin siellä sijainneet maansa (FMU 1777–1778).

Hindsby oli 21 tilallaan Sipoon suurin kylä vuonna 1543. Hindsbyn 1500-luvun tiloista tunnetaan nimeltä Nygård, Petas, Knuters, Lilljofs, Meilis, Nabbis, Paljoki, Prästbacka, Staffas, Storjofs, Torrbacka, Trumpetas, Höstman ja Lill- ja Stor-Hovet. Neljä nimeltä tuntematonta tilaa yhdistettiin vuoteen 1559 mennessä kylän muihin tiloihin. Petasin jaossa oli syntynyt Göstas ja Paljoen jaossa Kuras. 1580-luvulla tilanjaossa syntyi lisäksi Martis. Kuras autioitui vuoden 1603 tienoilla ja Storjofs muutamaa vuotta myöhemmin. Storjofs oli autiona vielä 1620-luvun alussa, jolloin se läänitettiin Svedjekullan Jöns Anderssonille. Kuras jaettiin 1620-luvun alussa kahteen osaan. Kuras I autioitui, mutta oli sotilaiden käytössä 1600-luvun puolivälin jälkeen. Tila liitettiin 1680-luvulla Petasiin. Kuras II oli autiona 1630-luvulta 1660-luvulle saakka. 1640-luvulla autioituneen Höstmanin pellot ja niityt jaettiin 1680-luvulla Nygårdin ja Trumpetasin kesken. Viidettä nimetöntä tilaa alkoi 1660-luvun alussa käyttää Göstasin Gustav Knutsson Bock. Tila liitettiin myöhemmin Göstasiin. Gustav Bockilla oli oikeus Göstasiin 1660-luvun alussa. Tila oli ollut autiona 1620-luvulla ja 1630-luvun ensimmäisellä puoliskolla. Göstas oli vuodesta 1635 noin vuoteen 1650 Staffasin Clemet Knutssonin käytössä, minkä jälkeen tila oli nihdeillä siihen saakka kunnes Gustav Bock asutti tilan. Nabbis oli autiona 1630-luvulta 1660-luvun alkuun ja Prästbacka noin 1630–1680. Molemmat tilat olivat nihtien käytössä 1650-luvulla. Lilljofs oli autiona suuren osan 1600-luvun jälkipuoliskoa. Johan Matssonin sai vuonna 1681 luvan käyttää tilaa, jonka sanottiin olleen asumaton ja autio 30 vuotta.

Hindsbyn kylässä oli 1700-luvun jälkipuoliskolla kuusi tonttimaata: 1) kyläkeskus = Staffas, Prästbacka, Kuras, Meilis, Lilljofs, Storjofs, Petas, Lill-Hovet, Martis, Nabbis ja Knuters; 2) Göstas; 3) Stor-Hovet; 4) Paljoki; 5) Torrbacka; 6) Nygård.

Kuvaus

Hindsbyn keskusalue on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Pohjoisessa mäen päällä hiukan erillään varsinaisesta ryhmäkylästä sijainneen Stor-Hovetin paikalla on nykyään Hofgårdin päärakennus. Kartanon ympärillä puistomaisessa miljöössä näkyy useita rakennusten pohjia ja mahdollisesti myös tuulimyllyn paikka. Kartanorakennuksen ympäristön topografiaa on muokattu viime vuosisatojen aikana voimakkaasti.

Varsinainen Hindsbyn kylä sijaitsee mäen etelärinteellä olevalla terassilla, jonka itä-länsisuuntainen tie jakaa kahteen osaan. Hindsbyn keskustontti on omakotitaloistunut ja kylän alkuperäinen ilme on suurelta osin kadonnut. Vanhoja pihapiirejä ei ole säilynyt. Lännessä tienristeyksen luona on kuitenkin jäljellä katkelma vanhaa kyläraittia. Lisäksi kylä on edelleen varsin tiivis ja paikoin jopa ryhmäkylämäinen. Alueella on sekä uusia että vanhoja kevyt- ja raskasrakenteisia taloja. Kylässä on pihamaiden lisäksi laajoja tyhjiä alueita. Osa tontista on esimerkiksi hevoslaitumena. Itä-Länsisuuntaisen tien eteläpuolisella pellolla näkyy siellä täällä mahdollisia rakennusten paikkoja.

Etelästä itä-länsisuuntaiselta tieltä kylän halki ylös mäelle johtavan Hofgårdintien linjaus on peräisin viimeistään 1700-luvulta.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

FMU 1777–1778

Karttalähteet

Westermark, J. 1768–69: Geometrisk charta öfver Hindsby bohläkrar och ängar i Sibbo sokn Borgå härad och Nylands län afmätt med någon tillhjälp af vicelandmätaren herr Jonas Wikzen åhr 1768 och storskifte för delt åhr 1769 af J. Westermark.

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 255–267; MV/RHO dia 125700: 39–46.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero **Kylä** **Tontti**
29 **HINDSBY** **Göstas**

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 36: Göstas nykyään.

Koordinaatit

x-2568682,53/y-6692786,30

Peruskartta

2043 8

Historia

Ks. kohde nro 28

Kuvaus

Tonttimaan parhaalla paikalla on raskasrakenteinen vanha rakennus. Rakentamatonta tilaa on ainoastaan tontin laidoilla. Nykyinen karja-/hevospiha on hiukan sivussa päärakennuksesta.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 28

Karttalähteet

Ks. kohde nro 28

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 28

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 268,270; MV/RHO dia 125700: 47.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero 31	Kylä HINDSBY	Tontti Torrbäcka
---------------------	------------------------	----------------------------

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 38: Torrbäckan pihapiiriä.

Koordinaatit
x-2569231,99/y-6691776,65

Peruskartta
2043 8

Historia

Ks. kohteet nro 28, 30

Kuvaus

Tonttimaata on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Pihapiiri on säilynyt ulkoasultaan alkuperäisen kaltaisena. Talot ovat kuitenkin raskarakenteisia ja rakentamatonta tilaa on vain pihalla.

Varsinaisen pihanmaan ulkopuolella pohjoisessa on mahdollinen rakennuksen pohja.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohteet nro 28, 30

Karttalähteet

Ks. kohteet nro 28, 30

Kirjallisuus

Ks. kohteet nro 28, 30

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 219–220; MV/RHO dia 125700: 50–51.

Ajoitus

Keskiaika → nykyaika

Numero **Kylä** **Tontti**
32 **HINDSBY** **Nygård**

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 39: Nygård nykyään.

Koordinaatit

x-2568481,91/y-6691954,54

Peruskartta

2043 8

Historia

Ks. kohteet nro 28, 30

Kuvaus

Tonttimaa on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Pihapiiri on säilyttänyt vanhan ilmeensä. Pääosa nykyisistä taloista on raskasrakenteisia. Rakentamatonta tilaa on ainoastaan pihalla ja laidoilla. Tontin länsiosaan on tehty parkkipaikka kasaamalla soraa terassiksi.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohteet nro 28, 30

Karttalähteet

Ks. kohteet nro 28, 30

Kirjallisuus

Ks. kohteet nro 28, 30

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 217, 228, 271; MV/RHO dia 125700: 48–49.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero **Kylä**
33 **Hitä**

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 40: Hitä nykyään.

Koordinaatit **Peruskartta**
x-2574132,65/y-6685239,47 2043 10

Historia

Hitä ilmaantuu lähteisiin vasta uuden ajan alussa. Hitässä oli vuonna 1543 yksi tila.

Kuvaus

Tonttimaa on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Tontilla on sekä raskas- että kevytrakenteisia taloja. Pihoille ja rakennusten väleissä on runsaasti rakentamatonta tilaa. Etelälaidalla on palaneen rakennuksen betoninen kivijalka.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1706: Geometrisk Carta och Beskrifning uppå Gerknäs i Bårge herad och Sibbo sochn aff åhr 1706. MMH B42 4/1.
Wikzen, J. 1767–68, Bonej, J. 1776–1777 & Hagström, C: Charta öfwer första delen af Massby samfällighets ägor i Nylands län, Borgå härad, Sibbo socken. Afmätte åren 1767 och 1768 Jonas Wikzen. Till åker, änger och en del skog delade åren 1770 och 1771 af Johan Bonej och ängarne jemte hela skogen å nye omdelte åren 1776 och 1777 samt chartan renritad af Carl Hagström. MMH B43 7/1.

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 173; MV/RHO dia 125700: 53.

Ajoitus

Keskiaika → nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
35	IMMERSBY	Storby

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 43: Storby nykyään.

Koordinaatit	Peruskartta
x-2570453,45/y-6688752,65	2043 10

Historia

Immersby ilmaantuu lähteisiin vasta uuden ajan alkupuolella. Immersbyssä oli vuonna 1543 seitsemän tilaa ja vuonna 1544 11 tilaa. Kylän alkuperäiset tilat olivat Bertas, Grisas, Kuras, Lass-Jontas, Nybondas, Valborgs ja Mikael Larssonin tila. Uudelleenjaoissa syntyivät Broas, Högbacka sekä Per Nilssonin että Erik Nilssonin tilat. Vuoden 1555 tienoilla kylään tuli kahdestoista tila Mågs. Erik Nilssonin tila oli autiona vuoden 1608 tienoilta 1620-luvun lopulle. Tila autioitui uudelleen 1630-luvun lopulla ja pysyi veronmaksukyvyttömänä 1660-luvulle saakka, jolloin se liitettiin Immersbyn säteriin. Saman kohtalon kokivat myös Mikael Larssonin tila ja Högbacka. Immersbyn säteri palautettiin 1680-luvun reduktiossa takaisin kruunulle.

Immersby koostui 1600- ja 1700-lukujen vaihteessa yhdeksästä tilasta, jotka olivat jakaantuneet neljälle tonttimalle: 1) Storby=Bertas, Kuras, Lassjontas ja Mågs; 2) Grisas; 3) Linby=Högbacka, Nybondes ja Valborgs; 4) Broas.

Kuvaus

Tonttimaata on pysynyt käytössä nykyaikaan. Tontin ilme on edelleen vanhakantainen ja ryhmäkylämäinen. Alueella on sekä raskas- että kevytrakenteisiä taloja. Rakennukset näyttävät olevan tonttimaan parhailla paikoilla. Rakentamaton tilaa on lähinnä pihoiden ja laidoiden. Ainoastaan luoteessa on laajempi rakentamaton alue.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1698: Carta uppå Imbersby belägit i Bärge Härad Sibbo Sochn Afmätt åhr 1698. MMH B43 2/1-2.

Broterus, Samuel 1698 (1694?): 16. Imbersby i Sibbo S:n [Immersby]. Maanmittauskonsepti MMA Sipoo Ib 16.

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 76–77, 82, 84–85, 170–171; MV/RHO dia 125700: 55–56.

Ajoitus

Keskiaika → nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
36	IMMERSBY	Linby

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 44: Linby nykyään.

Koordinaatit

x-2570234,06/y-6689235,89

Peruskartta

2043 10

Historia

Ks. kohde nro 35

Kuvaus

Tonttimaan on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Tontin ilme on säilynyt vanhakantaisena ja ryhmäkylämäisenä. Alueella on sekä raskas- että kevytrakenteisia taloja. Rakennukset näyttävät olevan tonttimaan parhailta paikoilla. Rakentamatonta tilaa on lähinnä pihilla ja laidoilla. Eräät rakennukset ovat korkeiden terassien päällä. Näillä paikoilla saattaa olla paksut kulttuurikerrokset, ellei kyseessä ole modernien kellarien rakentamisesta

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Karttalähteet

Ks. kohde nro 35

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 72–74, 78, 83; MV/RHO dia 125700: 57–58.

Ajoitus

Keskiaika → nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
37	IMMERSBY	Broas

Kuva 45: Broas nykyään.

Koordinaatit

x-2570177,73/y-6688975,00

Peruskartta

2043 10

Historia

Ks. kohde nro 35

Kuvaus

Tonttimaa on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Tontin ilme on vanhankaltainen ja ryhmäkylämäinen. Alueella on sekä raskas- että kevytrakenteisiä taloja. Rakennukset näyttävät olevan tonttimaan parhailla paikoilla. Rakentamatonta tilaa on lähinnä pihoiden ja laidoiden. Lisäksi merkittävä osa tonttimaasta on hevoshakana.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Karttalähteet

Ks. kohde nro 35

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 35

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 75, 79–81; MV/RHO dia 125700: 61.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
38	IMMERSBY	Grisas

Kuva 46: Grisas nykyään.

Koordinaatit

x-2570743,99/y-6688376,13

Peruskartta

2043 10

Historia

Ks. kohde nro 35

Kuvaus

Tonttimaa on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Tontti on säilyttänyt vanhakantaisen ilmeensä. Tontilla on sekä raskas- että kevytrakenteisiä taloja. Rakennukset näyttävät olevan tonttimaan parhailla paikoilla. Rakentamatonta tilaa on lähinnä pihoidilla ja laidoilla. Rakennukset ovat erittäin huonossa kunnossa.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Karttalähteet

Ks. kohde nro 35

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 35

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 168–169; MV/RHO dia 125700: 59.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
39	KALLBÄCK	Eutas, Rusas

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 47: Kallbäck nykyään.

Koordinaatit **Peruskartta**
 x-2573409,26/y-6687425,57 2043 10

Historia

Eräissä vuoteen 1442 sijoittuvassa asiakirjassa esiintyy ”*Sigurdher J Kallbæck*” (Nyberg 1931, s. 338). Kallbäckissä oli vuonna 1543 tilat Eutas, Rusas ja Skraflas. Kylään ei ilmaantunut uusia taloja 1700-luvun alkuun mennessä.

Kylän tilat olivat 1700-luvun lopulla kahdella eri tontilla: 1) Eutas, Rusas; 2) Skraflas.

Kuvaus

Tonttimaan on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Tontti on säilyttänyt vanhan ilmeensä. Paikalla on sekä vanhoja että uusia raskas- ja kevytrakenteisiä taloja. Tontin keskivaiheilla sijaitsevassa ”autiossa” välissä näkyy noin 10 x 8 metriä laaja itä-länsisuuntainen rakennuksen pohja, jonka itäpäässä on noin 2 x 2 metriä laaja ja 0,5 metriä korkea kumpare (=uuni). Tontin pohjoisreunalla olevalla terassilla on peltoa. Tontti on todennäköisesti ulottunut pellolle saakka.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Nyberg 1931, s. 338.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1699: Charta uppå Skräddarby med dess underliggiande bönder i Sibbo sochn och borgå lähn, Afmätt åhr 1699. MMH B43a 7/1.

Broterus, Samuel 1699: [Skräddarbyn kylää Sipoon pitäjässä koskeva maanmittauskonsepti. Sis. selitelmän. MMA Sipoo Ibx 34.

Wikzen, J. 1767–68, Bonej, J. 1776–1777 & Hagström, C: Charta öfwer första delen af Massby samfällighets ägor i Nylands län, Borgå härad, Sibbo socken. Afmätte åren 1767 och 1768 Jonas Wikzen. Till åker, ånger och en del skog delade åren 1770 och 1771 af Johan Bonej och ångarne jemte hela skogen å nye omdelte åren 1776 och 1777 samt chartan renritad af Carl Hagström. Sipoo, Kallbäck MMH B43 7/1.

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 191–192, 302–304; MV/RHO dia 125700: 61–62.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero
40

Kylä
KALLBÄCK

Tontti
Skraflas

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 48: Skraflas nykyään.

Koordinaatit

x-2573596,03/y-6687640,88

Peruskartta

2043 10

Historia

Ks. kohde nro 39

Kuvaus

Tonttimaan keskeisimmällä kohdalla on nykyään kartano. Kartanon takana idässä on kevyt- ja raskasrakenteisia uusia ja vanhoja taloja. Rakentamatonta tilaa on lähinnä piholla ja laidoilla.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Karttalähteet

Ks. kohde nro 39

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 301, 303; MV/RHO dia 125700: 63.

Ajoitus

Keskiaika → nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
41	KITö	

Kuva 49: Kitö nykyään.

Koordinaatit	Peruskartta
x-2581633,36/y-6682689,82	2043 10

Historia

Kitö esiintyy itsenäisenä kylänä 1540- ja 1550-luvuilla. Kitössä oli vuonna 1544 kaksi tilaa. Kitö laskettiin myöhemmin Spjutsundin osaksi.

Kuvaus

Tonttimaa on edelleen käytössä. Paikalla on vanha pihapiiri. Rakentamatonta tilaa on pihalla ja laidoilla.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Karttalähteet

Bonej, Johan 1774, 1778, 1781: Geometrisk charta öfver Spiutsunds byss ägor uti Sibbos socken och en Borgå härad och Nylands län afmätte åhr 1774, 1778 och 1781 ut af Johan Bonej, Jonas Wikzen och Ernest Johan Salmén B43a 8/2.

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 123; MV/RHO dia 125700: 64.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
42	KYRKOPY	Böleby

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 50: Böleby nykyään.

Koordinaatit	Peruskartta
x-2568535,28/y-6695761,22	2043 8

Historia

Sipoon Kirkonkylä mainitaan ensimmäisen kerran vuonna 1501 (FMU 4926). Böle by oli vielä 1500-luvun puolivälissä itsenäinen kylä. Böle by koostui neljästä tilasta (Bäskis, Laulas, Böle, Labbas). Itse Kirkonkylään kuuluivat vuonna 1543 Klockars, Staffas, Starkis, Torpet sekä Knut Mickelssonin (Kaplansbolet) ja Henrik Nilssonin tilat. Kirkonkylään ilmaantui vuonna 1544 uusi tila, josta tuli myöhemmin 1600-luvulla Klockarbolet. Kylän tilaluku kasvoi vielä vuonna 1556 kestikievarilla. Klockarbolet ja Kaplansbolet olivat yhteiskäytössä 1620-luvulle saakka. Klockarbolet jaettiin vuonna 1651 neljälle sotilaalle. Kappalainen Johannes Nybelius vaati vuonna 1671 saada käyttöönsä 70 vuotta autiona olleen tilan. Nybelius sai pitää verovapauden vuoteen 1678 saakka, mutta tila autioitui heti kun veroa piti alkaa maksaa. Bäskis autioitui venäläisten vuonna 1571 kylään tekemän hyökkäyksen vuoksi ja pysyi asumattomana 1600-luvun alkuun saakka. Torpet, Klockarbolet ja Henrik Nilssonin tila autioituivat 1580-luvulla. Pysyvästi autioitunut Henrik Nilssonin tila liitettiin 1620-luvulla Bäskikseen. Torpet oli autiona 1620-luvun puoliväliin saakka. Myös muut Kirkonkylän tilat olivat lyhyitä aikoja autioina. Laulas oli autiona vuosina noin 1605–1615 ja uudelleen 1620-luvun lopulta vuoteen 1636. Laulas ja Staffas olivat ajoittain veromaksukyvyttömiä myös 1600-luvun toisella puoliskolla.

Kirkonkylän alueella oli 1600-luvun lopulla seitsemän käytössä ollut tonttimaata: 1) Böle by = Laulas, Labbas, Bäskis, Böle; 2) Gästgivars, 3) Torpet, Kaplansbolet; 4) Prästgård; 5) Klockarbolet, Klackars; 6) Staffas; 7) Starkis.

Samuel Broteruksen vuoden 1699 maanmittauskonseptille on merkitty kolme taloa, jotka puuttuvat puhtaaksiirretyltä kartalta.

Kuvaus

Tonttimaa on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Tontti on omakotitaloistunut ja menettänyt lähes täysin vanhan ilmeensä. Tonttijako on kuitenkin edelleen hahmotettavissa. Rakentamatonta tilaa on lähinnä pihoiilla ja laidoilla. Lisäksi tonttimaan keskivaiheilla on laaja kasvimaata.

Tontin halki kulkee vanha, todennäköisesti keskiaikainen, tielinjaus.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

FMU 4926

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1699: Charta Uppå Sibbo sochns Kyrckeby utj Bårgo Låhn Bestående af Hemmantal och Lågenheter som her byfogat beskription åtsvijsar, affmått Åhr 1699. MMH B43 4/1-2.

Broterus, Samuel 1699: Sipoon Kirkonkylää koskeva maanmittauskonsepti. Kansallisarkisto, Maanmittauskonseptit MMA lbx Sipoo 18:1.

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 230, 233; MV/RHO dia 125700: 65–66.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
43	KYRKOPY	Gästgivars

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 51: Gästgivars nykyään. Etualalla Suuren rantatien 1700-lukua vanhempaa linjausta.

Koordinaatit	Peruskartta
x-2568686,48/y-6696025,08	2043 8

Historia

Ks. kohde nro 42

Kuvaus

Tonttimaa on edelleen käytössä. Tontin yleisilme on pysynyt vanhana. Rakennukset ovat edelleen pihamaan ympärillä. Rakentamattomana ovat ainoastaan piha ja laidat. Paikalla on sekä kevyt- että raskasrakenteisia taloja.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 42

Karttalähteet

Ks. kohde nro 42

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 42

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 234; MV/RHO dia 125700: 71.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
45	KYRKOPY	Klockarbolet, Klackars

Kuvat: V.-P. Suhonen

Kuvat 53–54: Klockarbolet ja Klackars nykyään.

Koordinaatit	Peruskartta
x-2569273,49/y-6695678,20	2043 8

Historia

Ks. kohde nro 42

Kuvaus

Tonttimaan itäpuoli on edelleen käytössä. Tontin itäosa on omakotitaloistunut ja menettänyt vanhan ilmeensä. Paikalla on raskasrakenteinen omakotitalo. Ainoastaan pihamaa ja laidat ovat rakentamattomana.

Tontin länsipuoli ulkorakennuksen vierellä on niittynä. Paikalla näkyy rakennuksen pohjia pohjois-eteläsuuntaisessa rivissä.

Tonttimaan pohjoispuolisella pellolla on Samuel Broteruksen kartalla tontiksi sopiva aukko. Paikka on nykyään peltona. Pelto oli ummessa ja pintapöimintää ei siten voitu suorittaa.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 42

Karttalähteet

Ks. kohde nro 42

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 42

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 237–238; MV/RHO dia 125700: 73–74.

Ajoitus

Keskiaika → nykyaika

Numero **Kylä** **Tontti**
46 **KYRKOPY** **Staffas**

Kuva: V. P. Suhonen

Kuva 55: Staffas nykyään.

Koordinaatit

x-2569528,45/y-6695055,62

Peruskartta

2043 8

Historia

Ks. kohde nro 42

Kuvaus

Tonttimaa on omakotitaloistunut. Rakentamatonta tilaa on ainoastaan pihoilla ja reunoilla.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 42

Karttalähteet

Ks. kohde nro 42

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 42

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 36; MV/RHO dia 125700: 75.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
47	KYRKOPY	Starkis

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 56: Starkis nykyään.

Koordinaatit

x-2569285,35/y-6694993,35

Peruskartta

2043 8

Historia

Ks. kohde nro 42

Kuvaus

Tonttimaa on omakotitaloistunut. Tontin keskeisimmällä ja samalla parhaimmalla paikalla on raskarakenteinen omakotitalo. Rakentamatonta tilaa on lähinnä laidoilla ja pihhoilla.

Tutkimushistoria

Ks. kohde nro 42

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 42

Karttalähteet

Ks. kohde nro 42

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 42

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 37; MV/RHO dia 125700: 77.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero **Kylä** **Tontti**
48 **KYRKOBY** **Mangård**

Kuva 57: Mangård nykyään.

Koordinaatit **Peruskartta**
x-2569703,38/y-6695435,09 2043 8

Historia

Ks. kohde nro 42. Samuel Broteruksen konseptikartalle merkitty talo.

Kuvaus

Tonttimaan on nykyään käytössä. Samuel Broteruksen aikaisen (=1600-luvun lopun) autiotontin paikalla on nykyään vanha pihapiiri. Rakennukset ovat raskastekoisia.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 42.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1699: Sipoon Kirkonkylää koskeva maanmittauskonsepti. Maanmittauskonseptit MMA lbx Sipoo 18:1

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994

Kuvat

MV/RHO neg. 125699:35; MV/RHO dia 125700: 69.

Ajoitus

Keskiaika → nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
49	KYRKOPY	Autio 1

Kuva 58: Autiotontti.

Koordinaatit	Peruskartta
x-2568822,56/y-6695455,85	2043 8

Historia

Ks. kohde nro 42. Samuel Broteruksen konseptikartalle lyijykynällä merkitty talo.

Kuvaus

Peltojen ympäröimällä mäennyppyrällä ollut tonttimaa on luultavasti sijainnut alueen länsipään eteläpuolella. Tontilla on nykyään kaksi maatalousrakennusta. Paikalla ei näy maanpäällisiä rakenteita. Osa tontista on ilmeisesti nykyään peltoa. Pellossa on jonkin verran tiilimurskaa. Tontilla on tehty raskaita maansiirtotöitä.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 42.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1699: Sipoon Kirkonkylää koskeva maanmittauskonsepti. Maanmittauskonseptit MMA lbx Sipoo 18:1.

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 42.

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 231–232; MV/RHO dia 125700: 70.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
50	KYRKOPY	Autio 2 (Lill-Lambo)

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 59: Autiotontti.

Koordinaatit	Peruskartta
x-2568425,59/y-6696410,50	2043 8

Historia

Ks. kohde nro 42. Samuel Broteruksen konseptikartalle merkitty talo.

Kuvaus

Peltoon kaakkoon pistävässä metsäsaarekkeessa on terassi, jonka takana pohjoisessa on kallio. Tonttimaata saattaa jatkua pellolle kaakkoon ja etelään. Paikalla ei ole maanpinnalle näkyviä rakenteiden jäännöksiä. Tontin lävitse kulkee raivattu puhelinlinja.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 42.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1699: Charta Uppå Sibbo sochns Kyrckeby utj Bärge Lähn Bestående af Hemmantal och Lägenheter som her byfogat beskrifning ättsvijsar, affmätt Åhr 1699. MMH B43 4/1-2.

Broterus, Samuel 1699: Sipoon Kirkonkylää koskeva maanmittauskonsepti. Maanmittauskonseptit MMA lbx Sipoo 18:1

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 42.

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 136; MV/RHO dia 125700: 76.

Ajoitus

Keskiaika → nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
51	KYRKOPY	Prästgård

Kuvat 60–61: Rakentamattomana oleva vanha pappilan paikka.

Koordinaatit	Peruskartta
x-2569489,92/y-6695722,68	2043 8

Historia

Sipoon pappila on luultavasti seissyt samalla paikalla keskiaikaisen kirkon rakentamisesta lähtien. Sipoon keskiaikaisista papeista ei ole säilynyt tietoja. Porvoon kihlakunnan vuoden 1673 tuomiokirjassa on kuitenkin mainittu keskiajalla elänyt herra Ingewald.

Pappilan paikka on merkitty Samuel Broteruksen vuoden 1699 kartalle. E. J. Salménin vuonna 1782 laatiman kartan mukaan pappilalla on ollut 1700-luvun lopulla kaksi tonttimaata. Toinen tonttimaa keskiaikaisesta kirkosta jonkin matkaa pohjoiseen paikalla mihin rakennettiin 1883–1885 uusi kirkko.

Kuvaus

Pappilan tontin eteläosa on autio. Vanhan pappilan kivijalka näkyy paikoin pensaikon ja aluskasvillisuuden alta. Kivijalan päälle on kasattu runsaasti täytemaata. Yksittäiset maakasat ovat jopa kaksi metriä korkeita.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 42.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1699: Charta Uppå Sibbo sochns Kyrckeby utj Bårgo Låhn Bestående af Hemmantal och Lägenheter som her byfogat beskription åtsvijsar, affmätt Åhr 1699. MMH B43 4/1-2.

Broterus, Samuel 1699: Sipoon Kirkonkylää koskeva maanmittauskonsepti. Maanmittauskonseptit MMA lbx Sipoo 18:1

Salmén, E.S. 1782: Charta öfwer Prästgården ågor uti Sibbo socken Borgå härad och Nylands län affmätt år 1782. MMH B43 4/38.

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 42.

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 34; MV/RHO dia 125700: 67–68.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero
52

Kylä
KÄRRBY

Kuva 62–63: Kuva 62: Autioitunut vanha Kärrby; Kuva 63: Kärrbyn viimeinen päärakennus.

Koordinaatit **Peruskartta**
x-2564651,51/y-6682328,12 2043 7

Historia

Kärrby ilmaantuu lähteisiin uuden ajan alussa. Kärrby koostui vuonna 1543 kahdesta tilasta, jotka olivat Olof Larssonin ja Bengt Anderssonin hallussa. Tilat yhdistettiin vuonna 1640. Kärrby tontti on merkitty Samuel Broteruksen vuonna 1694 laatimaan karttaan.

Kuvaus

Tonttimaa on autioitunut toisen maailmansodan jälkeen. Tontilla on lukuisia enemmän tai vähemmän selviä rakennuksen pohjia. Viimeisin talonpaikka pihoineen ja ulkorakennuksineen erottuu erittäin selkeästi avoimena kasvillisuutena, koristekasveina ja harmaakivivaitoina. Alueella on havaittavissa ainakin seuraavat rakenteet:

- Uuni 1: Alueen itäosassa on pohjakaavaltaan nelikulmainen 3 x 3 metriä laaja ja 0,5 metriä korkea röykkiö. Röykkiö on sammaleen ja aluskasvillisuuden peitossa. Uunin ympärillä ei näy rakennuksen terassia tai kivijalkaa.
- Uuni 2 (rakennus): Tontin keskiosaan johtavan vanhan tien vierellä pohjoisessa on noin 8 x 9 metriä laaja rakennuksen pohja. Kivijalka koostuu yhdestä kerrasta suurin piirtein tasakokoisia (halk. 0,5 m) harmaakiviä. Rakennuksen lounaiskulmassa on 3 x 3 metriä laaja ja 0,5-1 metriä korkea röykkiö (=uuni 2). Aluskasvillisuuden alta erottuu tiiliä.
- Uuni 3: Pohjakaavaltaan soikionmuotoinen, noin metrin korkuinen ja 5 metriä halkaisijaltaan oleva kumpare. Heinikon ja aluskasvillisuuden peittämän kumpareen ympäriltä ei erotu rakennuksen kivijalkaa tai terassia.
- Rakennus 4: keskustontilla on hiukan ympäristöstään kohoava suorakulmainen noin 10 x 5 metriä laaja alue. Itäpäädyssä saattaa olla kivijalkakiviä. Rakennuksen luonne on epävarma.
- Rakennus 5: Keskustontin keskeisimmällä paikalla on heinikon ja muun aluskasvillisuuden peittämä noin 12 x 10 metriä laaja rakennuksen pohja. Perustus noin 0,5 metriä korkea ja 0,3 metriä leveä. Rakennuksen keskellä on kaksi tasakokoista pohjakaavaltaan nelikulmaista uunia (1,5 x 1,5 m, korkeus 0,5-1 m). Uunien kohdalla on maassa runsaasti tiiliä.
- Rakennus 6: Terassilla on noin 10 x 5 metriä laaja, metrin syvyinen ja pohjakaavaltaan suorakulmainen kuopanne/painautuma, jonka reunoilla on vallit.
- Kellari 7: Tontin länsilaidalla on noin 10 x 7 metriä laaja kuoppa, jolla on noin 3 metriä leveät ja kaksi metriä korkeat seinät ja ovi kaakossa. Kuoppa on aluskasvillisuuden ja vesakon peitossa.
- Kuoppa 8: Terassilla on soikea/suorakulmainen noin 0,5 metriä syvä ja 5 x 2 metriä laaja painautuma. Terassin reunoilla oleva valli voi olla rakennuksen perustus. Länsipuolen kivet saattavat kuulua kivijalkaan.
- Rakennus 9: Vesakon ja puiden peitossa oleva pohjakaavaltaan suorakulmainen 0,5–1 metriä syvä ja 8 x 6 metriä laaja kuoppa, jonka pohjalla on suuria kiviä. Kuopan reunalla olevat yksittäiset kivet saattavat olla rakennuksen perustusta.
- Rakennuksen pohja 10: Pohjakaavaltaan suorakulmainen pensaikkoalue kallion kielekkeellä. Pensaikon laidoillaon mahdollisia kivijalkakiviä.
- Riihi: Pohjakaavaltaan suorakulmaisella noin 7 x 10 metriä laajalla riihellä on sammaleen peittämät noin 0,5 metriä korkeat ja 2 metriä leveät seinävallit. Perustuskiviä ei näy. Riihen sisältä ei erotu uunin paikkaa.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1694: Geometrisk charta och Afritningh uppå gambla Kärr belägit i Borgå Lähn och sibbo soch afmätt åhr 1694. MMH B43 5/1-2.

Broterus, Samuel 1694: Kärr, maanmittauskonsepti, MMA Sipoo.

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 21–32; MV/RHO dia 125700: 78–81.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero **Kylä**
53 **LÖPARÖ**

Kuvat 64–65: Löparön salpietaritehdasta.

Koordinaatit **Peruskartta**
x-2579815,99/y-6681447,59 2043 10

Historia

Löparö mainitaan ensimmäisen kerran uuden ajan alussa. Löparöön kuului vuonna 1543 kaksi tilaa. Saarella valmistettiin kruunun toimesta salpietaria vuosien 1599–1643 välisenä aikana. Vuosilta 1604–1606 peräisin olevien tietojen mukaan salpietarikeitämön rakennuksia ja uuneja varten on tuotu rakennustarvikkeina, mm. tiiltä, puutavaraa ja kupariastioita. Salpietarin valmistuksen päätyttyä lähes kaikki asukkaat muuttivat pois saarelta. Saaren tiloista 1600-luvulla muodostetun kartanon omistajat vaihtuivat useita kertoja. Ensimmäiset omistajat asuivat kartanossa vakituisesti vasta 1860-luvulla. Kartanon rakennuskantaa uusittiin ja tilusten maankäyttöä tehostettiin voimakkaasti 1800-luvun jälkipuoliskolla.

Saaren biotooppi sijaitsee Ribackenilla joka on luultavasti keskiaikaisen kylän tonttimaa. Paikalle on merkitty 1600-luvun lopun kartalle Löparby. Ribacken on jäänyt viimeistään 1800-luvun puolivälin jälkeen viljelykäyttöön ja paikalla on ollut sen jälkeen ainoastaan talousrakennuksia.

Kallion laelle on rakennettu 1800-luvun jälkipuoliskolla tuulimylly.

Kuvaus

Mäen laella sijaitseva autioitunut tonttimaa on nykyään hevoshakana, jota halkovat useat harmaakivimuurit, jotka ovat syntyneet paikalla olevien kivien raivauksen yhteydessä. Mäen laella on maassa runsaasti tiilimurskaa. Mäen pohjoislaidalla on ainakin kolme aluskasvillisuuden ja pensaikkojen peittämää harmaakivistä (yksi kivikerta) koostuvaa rakennusten perustusta (rakennus 1, 5 x 5 m; rakennus 2, 7 x 7 m). Tonttimaan korkeimmalla kohdalla sijainneella rakennuksella 3 on ollut uuni (halkaisija n. 2 m). Rakennus 3 on täysin pensaikkojen peitossa, ja sen laajuutta on siten mahdoton mitata.

Eräissä aikaisemmissa Löparön inventoinneissa on pidetty mahdollisena, että kallion korkeimmalla kohdalla lännessä olisi hautaröykkiö. Sammaleen peittämien kivien alla on kuitenkin tiilimurskaa. Kyseessä on ilmeisesti rakennuksen, mahdollisesti riihen, pohja.

Kallion länsireunalla on tuulimyllyn perustus. Paikalla on kalliossa kiinni rautarenkaita ja -tappeja. Tuulimyllyn vierellä etelässä on ilmeisesti kallion länsilaidalla sijaitsevaan salpietaritehtaaseen liittyviä kivirakenteita.

Tonttimaan koillispuolisella rinteellä on Löparön kartanoon kuuluneiden ulkorakennuksien jäännöksiä.

Kallion pohjois-, länsi- ja etelärinteillä on muistona salpietaritehtaasta tieterasseja, seiniltään kivettyjä ojia, kiviaitoja, kuoppia ja kumpareita. Pystysuoran kallioseinän juurella lännessä on vierekkäin kolme vallien ympäröimää kuoppaa. Keskellä olevan pohjakaavaltaan suorakulmisen kuopan molemmilla puolilla on puoliympyrän muotoiset kuopat. Kuoppia reunustavat vallit ovat noin kaksi metriä leveitä. Kuopilla on kylmämuuratut harmaakiviseinät. Laastia ei ole käytetty. Kivien välissä näyttäisi olevan pelkästään savea. Kuoppien syvyydet ovat noin 2 metriä. Kuoppien seinät ulottuvat noin 8-10 metrin päähän kalliosta. Vallien sisällä on ilmeisesti jonkinlainen harmaakivirakenne.

Kuoppien väleissä on harmaakivimuurit, joissa on oviaukot. Pohjoisimman kuopan keskellä on noin 2 x 2 metriä laaja ja 2 metriä korkea röykkiö. Kyseessä on todennäköisesti hajonnut uuni. Eteläisimmän kuopan keskellä on noin 4 x 4 metriä laaja ja 2 metriä korkea laakakivistä tehty uuni. Lisäksi kallioseinän vierellä on noin 2 metriä korkea, 2 metriä syvä ja neljä metriä leveä harmaakiviuni. Uunin savupiippu kulkee ylös kalliossa kolossa olevassa syvennyksessä. Lohkokivien koot vaihtelevat halkaisijaltaan parikymmensenttisistä lähes metriisiin. Joissakin kivissä näkyy poranjalkia. Kivien väleissä on savea.

Teollisuuskompleksista lähtee rinteitä pitkin alas seiniltään kivettyt, noin puolen metrin syvyiset ojat sekä pohjoiseen että lounaaseen. Kompleksin edustalla lännessä olevalla terassilla on luultavasti rakennuksen pohja. Paikalla on myös joitakin selviä rakennekuoppia.

Lännessä on rinteiden alaosassa kivilouhos.

Tutkimushistoria

Seppälä 2006.

Rauhoitusluokkaehdotus

I

Karttalähteet

HK; Broterus, Samuel 1690-luku: Rannikkokartta Pohjan pitäjältä Pernajaan. KAMH 78.

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994; Seppälä 2006.

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 94–106, 124–129, 131; MV/RHO dia 125700: 82–91.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Kuvat 66–67: Kuva 66: Löparön kylätontti; Kuva 67: Salpietaritehdas.

Numero **Kylä**
54 **Mariendahl**

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 68: Mariendahlin ruukki nykyään.

Koordinaatit **Peruskartta**
x-2563083,17/y-6691066,11 2043 8

Historia

Helsinkiläinen Johan Sederholm sai vuonna 1779 luvan perustaa lasiruukin Mariendahliin. Lasiruukki oli toiminnassa vuosina 1781–1824.

Kuvaus

Kohde on samassa kunnossa kuin vuoden 2003 inventoinnin aikana.

Tutkimushistoria

Suhonen 2003.

Rauhoitusluokkaehdotus

I

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994

Lasitutkimuksia - Glass research VI (1991). Suomen lasimuseon tutkimuksia.

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 132–133; MV/RHO dia 125700: 92.

Ajoitus

1781–1824

Numero	Kylä	Tontti
55	MASSBY	Söderkulla

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 69: Söderkullan kartano.

Koordinaatit	Peruskartta
x-2572436,84/y-6688331,66	2043 10

Historia

Massby mainitaan ensimmäisen kerran 30.9.1442 (Nyberg 1931, s. 338). Massby palaa lähteisiin vuonna 1501, kun sen, Boxbyn ja Hangelbyn välinen raja määritettiin (FMU 4926). Massbyn kuului vuonna 1543 16 tilaa. Tiloista tunnetaan nimeltä Glamars, Glasas, Heikjeppas, Jeppas, Kavelis, Kuus, Pelles, Staffas ja Styrmans. Kylästä muodostettiin vuonna 1556 Massbyn latokartano, joka toimi kuitenkin vain vuoteen 1561 saakka. Vuonna 1563 kylästä oli jäljellä edellä mainitut yhdeksän tilaa. Kadonneista tiloista kolme oli luovutettu Norkullan Hans Eriksonille. Näistä kahdesta tuli Söderkullan kartanon perusta. Kolmannesta muodostettiin rälsstitila Danielsbacka, myöhempi Söderkullan torppa. Neljä muuta oli luovutettu kahdelle helsinkiläiselle porvarille sopimusverotiloiksi. Sopimusverotiloista oli 1600-luvun lopulla jäljellä kaksi: Ivars ja Blåfields (Hansas). Heikjeppas oli autiona suuren osan 1600-luvusta ja sitä alettiin käyttää uudelleen vasta vuonna 1706. Glasas oli autiona 1660-luvulta vuoteen 1691.

Massbyssä oli 1600- ja 1700-lukujen vaihteessa kymmenen tilaa jakaantuneena viidelle tonttimaalle: 1) Stor-Massby=Jeppas, Staffas, Ivars, Pellas, Blåfields, Glasas ja Heikjeppas (Nybondas); 2) Glamars; 3) Söderkulla; 4) Lill-Massby=Kavals, Styrmans ja Kuus ja 5) Söderkulla torp (=Danielsbacka torp).

Kuvaus

Söderkullan kartanon paikka on edelleen käytössä. Joenpuoleisella rinteellä on tehty voimakkaita maansiirtotöitä, penkereitä ja terasseja. Mäellä saattaa kuitenkin olla siellä täällä jäljellä vanhoja keskiaikaisia kulttuurikerroksia.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Nyberg 1931, s. 338; FMU 4926

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1693: Geometrisk Charta och Afritning uppå Massby Beklägit i Sibbo S och Bärge Lähn affmätt åhr 1693 wid Söderkulla gård. MMH B43 7/1.

Wikzen, J. 1767–68, Bonej, J. 1776–1777 & Hagström, C: Charta öfwer första delen af Massby samfällighets ägor i Nylands län, Borgå härad, Sibbo socken. Afmätte åren 1767 och 1768 Jonas Wikzen. Till åker, ånger och en del skog delade åren 1770 och 1771 af Johan Bonej och ångarne jemte hela skogen å nye omdelte åren 1776 och 1777 samt chartan renritad af Carl Hagström. Sipoo, Kallback MMH B43 7/1

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 184–185; MV/RHO dia 125700: 97.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
56	MASSBY	Stor-Massby (Jeppas, Staffas, Ivars, Pellas, Blåfields, Glasas ja Heikjeppas/Nybondas)

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 70: Stor-Massbyn aluetta nykyään.

Koordinaatit

x-2571992,13/y-6688568,83

Peruskartta

2043 10

Historia

Ks. kohde nro 55

Kuvaus

Kohde on täysin samassa kunnossa kuin vuonna 2002. Kylätontti on luultavasti sijainnut tiilitehtaan perustuksen pohjoispuolella vedenottamon kääntöpaikan ja Söderkullantien luona. Kääntöpaikalla on ainakin kaksi metriä täytemaata. Myös Söderkullantien kohta on voimakkaasti pengerrytetty. On mahdollista, että kylän rakenteita on jäljellä täyterosteron alla. Söderkullantien koillispuolella oleva talo on luultavasti vanhan kylätontin alueella.

Tutkimushistoria

Suhonen 2002

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Nyberg 1931, s. 338.

Karttalähteet

Ks. kohde nro 55

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 55

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 178–180; MV/RHO dia 125700: 96.

Ajoitus

Keskiaika → nykyaika

Numero **Kylä** **Tontti**
57 **MASSBY** **Lill-Massby (Kavals, Styrmans ja Kuus)**

Kuvat 71–72: Lill-Massbyä nykyään.

Koordinaatit

x-2571707,52/y-6688453,21

Peruskartta

2043 10

Historia

Ks. kohde nro 55

Kuvaus

Tonttimaata on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Tontin ilme on säilynyt alkuperäisen kaltaisena; mm. yksi vanha pihapiiri on osittain jäljellä. Paikalla on sekä vanhoja että uusia, kevyt ja raskasrakenteisia, rakennuksia. Rakentamaton tilaa on lähinnä pihalla ja laidoilla.

Tutkimushistoria

Suhonen 2002

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 55

Karttalähteet

Ks. kohde nro 55

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 55

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 181–183, 188–189; MV/RHO dia 125700: 93–95.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
58	MASSBY	Glamars

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 73: Autioinut Glamarsin tontti.

Koordinaatit

x-2572804,47/y-6688325,73

Peruskartta

2043 10

Historia

Ks. kohde nro 55

Kuvaus

Kohde on täysin samassa kunnossa kuin vuoden 2002 inventoinnin aikana.

Tutkimushistoria

Suhonen 2002

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 55

Karttalähteet

Ks. kohde nro 55

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994

Kuvat

Ks. kohde nro 55

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero **Kylä** **Tontti**
59 **MASSBY** **Söderkulla (Danielsbacka) torp**

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 74: Vanha torpan paikka.

Koordinaatit

x-2572018,81/y-6688097,45

Peruskartta

2043 10

Historia

Ks. kohde nro 55

Kuvaus

Torpan todennäköisellä paikalla on nykyään koulumuseo. Rakentamatonta tilaa on lähinnä pihalla ja tontin laidoilla.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 55

Karttalähteet

Ks. kohde nro 55

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 55

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 190; MV/RHO dia 125700: 99.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero
60

Kylä
MÄRTENSBY/MARTINKYLÄ

Tontti
Antbacka

Kuvat 75–76: Kuva 75: Mårtensbyn keskusaluetta. Antbacka taustalla oikealla olevalla mäellä; Kuva 76: Antbackan eteläpäätä.

Koordinaatit **Peruskartta**
x-2567773,35/y-6697842,44 2043 8

Historia

Mårtensby mainitaan ensimmäisen kerran 30.9.1442 (Nyberg 1931, s. 338). Lisäksi 1700-luvulta on säilynyt tietoja Mårtensbyn ja Keravan (Kervo) välisestä 1440-luvun rajatuomiosta (FMU 2552, 2736).

Mårtensbyssä oli 13 tilaa vuonna 1543. Tiloista tunnetaan nimeltä Antbacka, Buddas, Byända, Eskos, Mickos, Mäsabacka ja Ollisbacka. Byända jaettiin jo vuonna 1556 kahden veljeksien kesken. Uusi tila autioitui 1590-luvun alussa ja asetettiin 1620-luvulla Eskosin osaksi. Vuoden 1600 tienoilla syntyi Ollis Ollisbackan jaossa. Kylän ulkokylämailla oli 1500-luvun lopulla kaksi tilaa. Toinen tiloista autioitui 1500-luvun toisella puoliskolla ja liitettiin 1600-luvun alussa Buddasiin. Jälkimmäinen tila autioitui 1630-luvun alussa ja Mäsabackan isäntä alkoi pian käyttää sitä. Tila liitettiin myöhemmin Mäsabackaan.

Kuudella nimeltä tuntemattomalla tilalla oli seuraavanlaiset kohtalot. Yksi yhdistettiin jo ennen vuotta 1556 kylän muihin tiloihin. Toinen liitettiin vuoden 1568 tienoilla Antbackaan ja Ollisbackaan. Kolmas kytkettiin Buddasiin ja Eskosiin. Neljäs nivottiin Buddasiin 1620-luvulla oltuaan autiona vuosisadan alusta lähtien. Viides tila jaettiin ja toisesta puolesta muodostettiin Gretas. Emätila oli autiona useaan otteeseen ja asetettiin 1670-luvulla yhteiskäyttöön Antbackan kanssa. Kuudes tila oli autiona 1660-luvun lopulla ja se liitettiin 1690-luvulla Byändaan ja Gretasiin.

Mårtensbyssä oli vuonna 1770 yhdeksän tilaa (Antbacka, Ollas, Ollisbacka, Mickos, Eskos, Mäsabacka, Buddas, Gretans, Byända) jakaantuneina omille erillisille tonteilleen.

Kuvaus

Tonttimaa on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Tontti on osin säilyttänyt alkuperäisen ilmeensä. Itäosassa on pihapiiri, jonka vanhin rakennus on peräisin mahdollisesti 1700-luvulta. Rakentamatonta tilaa on pihoiilla ja laidoilla. Eteläpäässä on näkyvillä rakennuksen pohja. Pohjoisessa on laaja puistomainen piha-alue.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

FMU 2552; Nyberg 1931, s. 338.

Karttalähteet

Bonej, J 1770–1772: Charta öfver Mårtensby byss ägor uti Nylands Lähn, Borgå härad och Sibbo sokn. Affattad år 1770 och 1772 af Joh. Bonej och Axel Joh. Packman. Siette delen, Ottonde delen. MMH b43 9/2-25

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 288–290, 292; MV/RHO dia 125700: 103–104.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
61	MÄRTENSBY/MARTINKYLÄ	Buddas

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 77: Mårtensbyn pohjoispuolen vanhoja tontteja (Buddas vasemmalla, Gretans oikealla).

Koordinaatit	Peruskartta
x-2568200,26/y-6698210,07	2043 8

Historia

Ks. kohde nro 60

Kuvaus

Tontti on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Tonttimaa on menettänyt alkuperäisen ilmeensä ja on lähes täysin omakotitaloistunut. Jäljellä on muutamia vanhaan pihapiiriin kuuluneita rakennuksia. Rakentamatonta tilaa on lähinnä pihoiden ja reunoilla. Tontti on saattanut jatkua etelässä olevalle pellolle saakka.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 60

Karttalähteet

Ks. kohde nro 60

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 60.

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 296, 299; MV/RHO dia 125700: 111.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero
62

Kylä
MÄRTENSBY/MARTINKYLÄ

Tontti
Byända

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 78: Byända nykyään.

Koordinaatit

x-2568684,84/y-6698282,27

Peruskartta

2043 8

Historia

Ks. kohde nro 60

Kuvaus

Tonttimaan on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Paikka on säilyttänyt vanhan ilmeensä. Suuri osa vanhasta pihapiiristä on jäljellä. Rakentamatonta tilaa on vain pihamaalla.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 60

Karttalähteet

Ks. kohde nro 60

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 60

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 144; MV/RHO dia 125700: 109.

Ajoitus

Keskiaika → nykyaika

Numero **Kylä** **Tontti**
63 **MÄRTENSBY/MARTINKYLÄ** Eskos

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 79: Eskos nykyään.

Koordinaatit **Peruskartta**
x-2568395,937/y-6698402,78 2043 8

Historia

Ks. kohde nro 60

Kuvaus

Tonttimaa on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Tontti on kuitenkin lähes täysin omakotitaloistunut. Muutamia vanhaan pihapiiriin kuuluneita rakennuksia on kuitenkin jäljellä. Rakentamatonta tilaa on lähinnä reunoilla.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 60

Karttalähteet

Ks. kohde nro 60

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 60

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 141; MV/RHO dia 125700: 108.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero **Kylä** **Tontti**
64 **MÄRTENSBY/MARTINKYLÄ** **Mickos**

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 80: Mickos nykyään.

Koordinaatit **Peruskartta**
x-2568395,93/y-6698402,78 2043 8

Historia

Ks. kohde nro 60

Kuvaus

Tonttimaata on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Tontti on lähes täysin omakotitaloistunut. Ainoastaan muutamia vanhoihin pihapiireihin kuuluneita rakennuksia on enää jäljellä. Rakentamaton tilaa on lähinnä pihalla ja reunoilla. Alue on täynnä auton yms. romua. Rakennukset ovat huonokuntoisia.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 60

Karttalähteet

Ks. kohde nro 60

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 60

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 140, 298, 300; MV/RHO dia 125700: 107.

Ajoitus

Keskiaika → nykyaika

Numero
65

Kylä
MÅRTENSBY/MARTINKYLÄ

Tontti
Mäsabacka

Kuva 81–82: Mäsabacka nykyään.

Koordinaatit

x-2658625,86/y-6698390,59

Peruskartta

2043 8

Historia

Ks. kohde nro 60

Kuvaus

Tonttimaata on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Tontti on säilyttänyt vanhan ilmeensä; alueella on mm. vanha pihapiiri. Rakentamattomaa tilaa on sekä pihalla että laidoilla. Mäsabackan länsipuolisella kalliolla on tuulimyllyn paikka.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 60

Karttalähteet

Ks. kohde nro 60

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 60

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 251, 253–254; MV/RHO dia 125700: 106.

Ajoitus

Keskiaika → nykyaika

Numero **Kylä** **Tontti**
66 **MÄRTENBY/MARTINKYLÄ** Ollisbacka

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 83: Ollisbacka nykyään.

Koordinaatit

x-2568016,45/y-6697824,66

Peruskartta

2043 8

Historia

Ks. kohde nro 60

Kuvaus

Tonttimaan on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Alue on omakotitaloistunut, ja vanha kylämiljö on lähes täysin kadonnut. Nykyisen Ollisbackan luona on jäljellä vanhan pihapiirin osa. Päärakennus on kuitenkin uusi. Rakentamaton tilaa on lähinnä pihalla ja laidoilla. Alueella on sekä kevyt- että raskasrakenteisia rakennuksia.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 60

Karttalähteet

Ks. kohde nro 60

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 60

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 251, 253–254; MV/RHO dia 125700: 5-6.

Ajoitus

Keskiaika → nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
67	MÄRTENSBY/MARTINKYLÄ	Ollas

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 84: Ollas nykyään.

Koordinaatit

x-2568090,57/y-6697981,79

Peruskartta

2043 8

Historia

Ks. kohde nro 60

Kuvaus

Tonttimaa on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Tontti on omakotitaloistunut. Vanha kylämiljö on kadonnut. Tontin lävitse kulkee rautatie.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 60

Karttalähteet

Ks. kohde nro 60

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 60

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 251, 253–254; MV/RHO dia 125700: 5-6.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero 68 **Kylä** MÅRTENSBY/MARTINKYLÄ **Tontti** Gretans

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 85: Gretans nykyään.

Koordinaatit x-2568403,02/y-6698228,39 **Peruskartta** 2043 8

Historia

Ks. kohde nro 60

Kuvaus

Tonttimaa on pysynyt käytössä. Tontille on rakennettu äskettäin omakotitalo. Vanhat kulttuurikerrokset ovat todennäköisesti tuhoutuneet rakennustöiden yhteydessä.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 60

Karttalähteet

Ks. kohde nro 60

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 60

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 297; MV/RHO dia 125700: 110

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
69	NEVAS	Säteri

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 86: Nevasin säteri.

Koordinaatit	Peruskartta
x-2578105,36/y-6686816,69	2043 10

Historia

Nevas ilmaantuu lähteisiin uuden ajan alussa. Nevasiin kuului vuonna 1543 kuusi tilaa. Nimeltä tunnetaan Skrivars ja Smeds. Neljä muuta kuuluivat Erik Perssonille, Lars Olofssonille, Erik Jönssonille ja Lars Anderssonille. Lars Olofssonin tila jaettiin 1550-luvulla. Viisi nimeltä tuntematonta tilaa oli vuoden 1577 jälkeen autiona eripituisia aikoja. Kun kylä luovutettiin vuonna 1610 venäläiselle aatelismiehelle, Affanasi Nassokinille, muodostettiin kyseisistä tiloista Nevan säteri.

Nevasin tilat olivat 1600-luvun lopulla kahdella tontilla: 1) säteri; 2) Skrivars, Smeds.

Kuvaus

Tonttimaa on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Nykyinen Nevasin kartano sijaitsee tontin keskeisimmällä kohdalla. Rakentamatonta on lähinnä pihalla ja laidoilla; kartanon itäpuolella on puisto.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1692: Geometrisk Carta öfwer Näfwäs j Bärge Lähn och Sibbo S. Afmätt 1692. MMH B43a 3/1-2.

Broterus, Samuel 1692: Charta öf:r Näfwäs i Borgo Lähn och Sibbo Sohen [Nevas. Sis. kopion maanmittari Petter Geddan kirjeestä kruununvoudille 30.3.1687 koskien mittauksia Åkerbyn kylässä.]. Maanmittauskonsepti, MMA Ixb Sipoo 24.

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 317, 322; MV/RHO dia 125700: 116.

Ajoitus

Keskiaika → nykyaika

Numero **Kylä** **Tontti**
70 **NEVAS** **Skrivars, Smeds**

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 87: Nevasin autiotontti.

Koordinaatit

x-2578034,21/y-6687160,60

Peruskartta

2043 10

Historia

Ks. kohde nro 68

Kuvaus

Nevasjoen itärannalla, kallion eteläpuolella olevalla terassilla sijaitseva tontti on auto. Paikalla on niittymäinen kasvillisuus. Pohjoisessa on sekametsää. Tonttia reunustaa luoteesta etelään golf-kenttä. Idässä on Nevasin kartanolle Boxbystä johtava hiekkatie.

Tonttimaa on ilmeisesti osin tuhoutunut golf-kenttää ja hiekkatietä rakennettaessa. (Noin metrin korkuisen tierampin alla saattaa olla jäljellä kulttuurikerroksia.) Terassilla erottuu vanhan pihapiirin katkelma. Paikalla on ilmeisesti ollut umpipiha eli rakennukset ovat kiertäneet pihamaata. Eteläsiipi muodostuu mahdollisesti noin 3 metriä leveästä ja 15 metriä pitkästä rakennuksesta. Rakennuksen kivijalka koostuu noin 0,5 metriä halkaisijaltaan olevista harmaakivistä. Tontin länsilaidalla on noin 10 x 6 metriä laaja rakennuksen pohja, jonka koilliskulmassa on uunin paikka. Rakennuksella on samanlainen kivijalka kuin edellisellä. Uunista on jäljellä noin 0,2–0,3 metriä korkea ja noin 3 x 2 metriä laaja kohoutuma. Maassa näkyy sekä kokonaisia tiiliä että tiilimurskaa.

Tontin pohjoispuolella on loivalla rinteellä mahdollinen rakennuksen (kellari?) pohja. Rakennus hahmottuu pohjakaavaltaan nelikulmaisena noin 8 x 8 metriä laajana kuopanteena, jota kiertää noin 2 metriä laaja ja 0,5 metriä korkea valli.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Karttalähteet

Ks. kohde nro 68

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 68

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 318–321; MV/RHO dia 125700: 113–115.

Ajoitus

Keskiaika → nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
71	NICKBY/NIKKILÄ	Kyläkeskus

Kuvat 88–89: Nickbyn keskusalue nykyään.

Koordinaatit **Peruskartta**
 x-2570334,85/y-6697670,50 2043 11

Historia

Nickby mainitaan ensimmäisen kerran 30.9.1442 (Nyberg 1931, s. 338). Nickbyssä oli vuonna 1543 kymmenen tilaa. Nimeltä tunnetaan Gubbis, Jäffs, Jussas, Klockars, Mix, Ollas ja Segers. Kolme nimeltä tuntematonta tilaa muodosti vuonna 1610 pohjan Nickbyn säterille. Kylän tiloista ainoastaan Gubbis oli autiona pitempään, nimittäin 1630-luvun alusta 1650-luvun loppuun.

Kylällä oli 1500-luvun puolivälissä kuusi ulkokylämiestä. Osa ulkokylämaasta jaettiin vuonna 1556 kylän talonpoikien kesken. Norkullan Hans Eriksonilla oli ulkokylämaalla Löthensin rälssitila. Löthens oli autiona lähes koko 1600-luvun.

Nickbyn käytössä olleet tilat jakaantuivat 1600-luvun lopulla kahdelle tonttimaalle: 1) säteri; 2) kylä: Gubbis, Jäffs, Jussas, Klackars, Mix, Ollas ja Segers.

Kuvaus

Nickbyn kyläkeskus on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Tonttimaa jakaantuu edelleen seitsemään kyläraitin varrella olevaan osaan niin kuin 1600-luvun lopulla. Toisaalta alue on omakotitaloistunut ja menettänyt samalla lähes täysin vanhan ilmeensä. Rakentamatonta tilaa on pihoidilla ja laidoilla. Alueella on pääasiassa raskasrakenteisia taloja.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Nyberg 1931, s. 338

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1695: Geometrisk Charta och Afritnings uppå Nickby belägit i Borgo Län af sibbo sochn affmätt åhr 1695. MMH B43a 1/1.

Broterus, Samuel 1695: Nickby afritning. Maanmittauskonsepti. MMA Ixb, Sipoo 26.

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 44–47, 49, 52; MV/RHO dia 125700: 117–118.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
72	NICKBY/NIKKILÄ	Säteri

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 90: Nickbyn säteri.

Koordinaatit

x-2570151,04/y-6697866,16

Peruskartta

2043 11

Historia

Ks. kohde nro 71

Kuvaus

Kohde on täysin samassa kunnossa kuin vuonna 2003. Tontin ilme on edelleen suurelta osin alkuperäisenkaltainen ja vanha pihapiiri on suurelta osin jäljellä; ainoastaan pihaa etelästä rajannut rakennus on purettu. Alueella on rakentamatonta tilaa pihalla ja laidoilla.

Etelässä on rinteellä vanha tienpenkere.

Tutkimushistoria

Suhonen 2003

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 71

Karttalähteet

Ks. kohde nro 71

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 71

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 43, 50; MV/RHO dia 125700: 119.

Ajoitus

1600-luku→nyky aika

Numero 73 **Kylä** NICKBY/NIKKILÄ **Tontti** Autio 1(?)/Västeräkern

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 91: Kuvan keskellä taustalla on mahdollinen autiotontti.

Koordinaatit x-2569697,45/y-6697851,34 **Peruskartta** 2043 11

Historia

Samuel Broteruksen vuoden 1699 kartan peltokuviot viittaavat mahdolliseen käytöstä pois jääneeseen tonttimaahan.

Kuvaus

Paikka on peltojen kolmelta puolelta ympäröimä metsäniemeke. Paikalla on ilmeisesti ollut talo vielä 1900-luvulla. Alueella on useita mahdollisia rakennuksen paikkoja.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 71

Karttalähteet

Ks. kohde nro 71

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 71

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 275; MV/RHO dia 125700: 120.

Ajoitus

?

Numero	Kylä	Tontti
74	NICKBY/NIKKILÄ	Autio 2(?)/Söderäkern

Kuva 92: Mahdollinen autiotontti.

Koordinaatit	Peruskartta
x-2569697,45/y-6697394,77	2043 11

Historia

Samuel Broteruksen vuoden 1699 kartan peltokuviot viittaavat mahdolliseen tonttimaahan.

Kuvaus

Peltojen ympäröimällä matalalla mäennypyrrällä on useita rakennuksen pohjia ja rakennuksen paikaksi sopivia terasseja. Paikalla on ollut vielä 1900-luvulla riihi ja lato.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Karttalähteet

Ks. kohde nro 71

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 71

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 48, 274, 276; MV/RHO dia 125700: 121–122.

Ajoitus

?

Numero **Kylä** **Tontti**
75 NICKBY/NIKKILÄ Autio 3

Kuva 93: Tonttimaan paikka.

Koordinaatit **Peruskartta**
x-2570014,67/y-6696609,12 2043 11

Historia

Samuel Broteruksen vuoden 1699 kartan maanmittauskonseptille merkitty tonttimaa.

Kuvaus

Tonttimaalle rakennetaan parasta aikaa Enter-koulukeskusta (ks. kuva).

Rauhoitusluokkaehdotus

III

Karttalähteet

Ks. kohde nro 71

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 71

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 272; MV/RHO dia 125700: 123.

Ajoitus

Keskiaika→1600-luku

Numero
76

Kylä
NICKBY/NIKKILÄ

Tontti
Autio 4

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 94: Tonttimaan nykyään.

Koordinaatit

x-2569848,65/y-6696938,21

Peruskartta

2043 11

Historia

Samuel Broteruksen vuoden 1699 kartan maanmittauskonseptille merkitty tonttimaan.

Kuvaus

Tonttimaan paikalla on nykyään urheilukenttä ja Nikkiläntie. Tien pohjoispuolella olevalla topografialtaan parhaalla paikalla on puolestaan Nikkilän terveyskeskus. Voimakkaan maanmuokkauksen vuoksi on ilmeisesti, ettei vanhoja kulttuurikerroksia ole säilynyt.

Rauhoitusluokkaehdotus

III

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 71

Karttalähteet

Ks. kohde nro 71

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 71

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 273; MV/RHO dia 125700: 124.

Ajoitus

Keskiaika→1600-luku

Numero	Kylä	Tontti
77	Norkulla	Kartano/Markkinapaikka

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 95: Norkullan markkinapaikka peltona. Taustalla on Hindsby.

Koordinaatit	Peruskartta
x-2569807,14/y-6692307,34	2043 8

Historia

Hans Erikson perusti Norkullan säterin saatuaan vuonna 1558 rälssikirjeen Kustaa Vaasalta. Säteri sijaitsi aluksi Gästerbyn keskustontin länsipäässä, mutta siirrettiin pian nykyiselle paikalleen.

Norkullan vierellä lännessä olleella pellolla Sipoonjoen ylittävän sillan vierellä pidettiin markkinoita 1600- ja 1700-luvuilla.

Kuvaus

Kartanon paikka on edelleen käytössä. Rakentamatonta tilaa on vain pihalla ja rakennusten välissä. Tontti on saattanut jatkua kaakossa olevalle pellolle.

Markkinapaikan luona on pellossa runsaasti esineitä: lasia, fajanssia, posliinia, rautaa jne.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Karttalähteet

Bonej, Johan 1758–59: Geometrisk Charta öfver Gästerbys Åker och Äng. Belägen uti Nylands Län, Borgå Härad och Sibbo Sohn. Affattad år 1758 och delad år 1759. Johan Bonej. MMH B42 2/3a.

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 107; MV/RHO dia 125700: 125.

Ajoitus

1500-luvun loppu→nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
78	PAIPIS/ETELÄ-PAIPPINEN	Kyläkeskus W (Meilis, Ulas, Ollas, Petas, Blunds, Hannusas)

Kuvat: V.-P. Suhonen

Kuva 96–97: Paippisten läntistä kyläkeskusta.

Koordinaatit **Peruskartta**

x-2569268,83/y-6701744,24

2043 9

Historia

Paipis mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1442 (Nyberg 1931, s. 338). Paippisissa oli vuonna 1543 14 tilaa. Niistä tunnetaan nimeltä Bertas, Brusas, Hannusas, Jopas, Kálas, Lampetas, Meilis, Ollas, Pellas, Petas ja Snickars. Kolme nimeltä tuntematonta tilaa liitettiin jo 1560-luvulla kylän toisiin tiloihin. Vuosien 1548–1556 välillä kylään ilmaantui kaksi uutta tilaa, Käsís ja Ruxas. Näiden lisäksi kylään liittyivät vuoden 1565 tienoilla Bundas ja suurin piirtein vuonna 1580 Ulas.

Snickars jaettiin 1560-luvun lopulla ja Klemet Eriksson otti uuden tilan (Klemetas) käyttöönsä. Uudistila oli autiona 1580-luvulta 1620-luvulle. Snickars autioitui 1620-luvulla. Snickars ja Klemetetas yhdistyivät kun Sigfrid Thomasson otti 1630-luvulla molemmat tilat haltuunsa. Meilis autioitui vuonna 1572 ja liitettiin vuonna 1606 Lampetasiin. Lampetas jaettiin vuonna 1626, mutta Meilis autioitui ilmeisesti uudelleen muutaman vuoden kuluttua. Meilis nousi autioitumisesta vuonna 1636. Uusi talonpoika sai verovapauden vuoteen 1640 saakka. Lampetas autioitui 1670-luvun keskivaiheen tienoilla ja alistettiin 1680-luvulla Blundsin alaisuuteen. Blunds oli autiona 1620-luvun puolivälistä 1630-luvun loppuun. Ulas autioitui joitakin vuosia ennen vuotta 1620. Tilalle vuonna 1637 tullut uusi talonpoika sai verovapauden vuoteen 1641 saakka. Ulas oli kuitenkin autiona vuosisadan puolivälistä vuoteen 1694 saakka. Kálas oli autiona 1570-luvun puolivälistä 1580-luvun loppuun, jolloin tila päätyi kirkkoherra Ericus Ericin haltuun. Kirkkoherran kuoltua tila autioitui uudelleen. Leski yritti ottaa tilan käyttöönsä, mutta luopui siitä pian. Tila oli 1650-luvulla kolmen sotilaan käytössä. Kun tila vapautui autioasemastaan vuonna 1686, se oli ehtinyt olla veromaksukyvytön jo 40 vuotta. Brusas oli autiona 1580-luvun lopulla ja suuren osan 1590-lukua. Tila oli autiona myös vuodesta 1608 vuoteen 1694, jolloin Simon Nilsson Nackskogista otti sen haltuunsa. Tila oli veronmaksukyvytön vielä 1700-luvun alussa. Pellas oli autiona 1600-luvun alusta 1620-luvulle. Tila pysyi autiona 1670-luvun loppuun, mutta oli samoin kuin Brusas sotilaiden käytössä 1650-luvun puolivälin jälkeen. Jopas oli autiona 1600-luvun alusta 1670-luvulle saakka. Tila oli 1650-luvulla sotilaiden käytössä. Jopas autioitui uudelle vuosien 1696–1697 nälänhädän aikana ja asetettiin Ruxasin kanssa yhteiskäyttöön. Petas oli autiona vuodesta 1620 vuoteen 1637. Hannusas oli autiona vuosina 1672–1694. Hannusas autioitui uudelleen vuosien 1696–1697 nälkätuhojen aikana ja oli veronmaksukyvytön vielä vuonna 1702.

Paippisten kylän alueella oli 1690-luvulla viisi käytössä ollut tonttimaata: 1) Kyläkeskus (Länsi): Meilis, Ulas, Ollas, Bertas, Petas, Blunds, Hannusas; 2) Kyläkeskus (Itä): Bertas, Petas; 3) Ruxas; 4) Blunds; 5) Jopas, Kálas, Brusas ja Snickars.

Kuvaus

Tonttimaa on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Tontti on omakotitaloistunut ja menettänyt samalla lähes kokonaan vanhan ilmeensä. Ainoastaan muutamia vanhoihin pihapiireihin kuuluneita rakennuksia on säilynyt. Paippistentien ja Käsiksentien risteyksessä on suuri huoltamorakennus. Rakentamatonta tilaa on lähinnä piholla.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Nyberg 1931, s. 338.

Karttalähteet

Broterus. Samuel 1693: Pajpiss i Sibbo Sohen. Maanmittauskonseptit MMA Sipoo Ibx 28.

Bonej, Johan 1770–71 & 1774–75: Charta öfver Pajpis byss ägor uti Nylands Län Borgå härad och Sibbo sokn. Affattade år 1770, 1771, 1774 och 1775 af Johan Bonej, Jonas Wikzen och Axel Johan Packman. Nionden delen, Elfte delen. MMH b43a 4/2-33.

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 146–151; MV/RHO dia 125700: 126–128.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero **Kylä** **Tontti**
79 **PAIPIS** **Kyläkeskus E/Bertas, Petas**

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 98: Paippisten kyläkeskuksen itäpuolta.

Koordinaatit **Peruskartta**
x-2569373,30/y-6701852,71 2043 9

Historia

Ks. kohde nro 78

Kuvaus

Tonttimaa on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Tontti on omakotitaloistunut ja menettänyt lähes kokonaan vanhan ilmeensä. Ainoastaan muutamia vanhoihin pihapiireihin kuuluneita rakennuksia on säilynyt. Paippistentien ja Snickarbackantien risteyksessä on suuri huoltamorakennus/baari. Rakentamatonta tilaa on piholla.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 78

Karttalähteet

Ks. kohde nro 78

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 78

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 146–151; MV/RHO dia 125700: 129–130.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
80	PAIPIS/ETELÄ-PAIPPINEN	Ruxas

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 99: Ruxas taustalla olevalla kalliolla. Etualalla Paippisten itäistä kyläkeskusta.

Koordinaatit	Peruskartta
x-2569341,68/y-6702061,23	2043 9

Historia

Ks. kohde nro 78

Kuvaus

Tonttimaa on pysynyt käytössä. Tontti on säilyttänyt alkuperäisen ilmeensä ja vanha pihapiiri on lähes täysin tallella. Rakentamatonta tilaa on pihamaalla ja laidoilla.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 78

Karttalähteet

Ks. kohde nro 78

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 78

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 153; MV/RHO dia 125700: 131.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
81	PAIPIS/ETELÄ-PAIPPINEN	Blunds

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 100: Blunds nykyään.

Koordinaatit

x-2569516,59/y-6702253,93

Peruskartta

2043 9

Historia

Ks. kohde nro 78

Kuvaus

Tonttimaata on pysynyt käytössä. Tontti on säilyttänyt vanhan ilmeensä; pihapiiri on lähes täysin tallella. Rakentamaton tilaa on pihamaalla ja laidoilla.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 78

Karttalähteet

Ks. kohde nro 78

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 78

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 152; MV/RHO dia 125700: 135.

Ajoitus

Keskiaika → nykyaika

Numero **Kylä** **Tontti**
82 **PAIPIS/ETELÄ-PAIPPINEN** Jopas, Kålas, Brusas, Snickars

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 101: Jopasin, Kålasin, Brusasin ja Snickarsin tonttimaat nykyään.

Koordinaatit **Peruskartta**
x-2569973,17/y-6701334,87 2043 9

Historia

Ks. kohde nro 78

Kuvaus

Tonttimaa on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Tontti on menettänyt vanhan ilmeensä. Paikalla on nykyään yksi maatalo ulkorakennuksineen. Rakentamatonta tilaa on pihamaalla ja laidoilla. Tonttimaa on todennäköisesti jatkunut luoteessa olevalle pellolle.

Samuel Broteruksen vuoden 1693 konseptikartalle merkityn myllyn paikka on edelleen hahmotettavissa joen virtakohdassa. Mitään selviä maanpäällisiä rakenteita ei kuitenkaan ollut näkyvissä. Tosin itse myllyn päälle ei päästy savisen ja vetisen maan vuoksi.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 78

Karttalähteet

Ks. kohde nro 78

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 78

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 154; MV/RHO dia 125700: 132.

Ajoitus

Keskiaika → nykyaika

Numero **Kylä** **Tontti**
83 **PAIPIS/ETELÄ-PAIPPINEN** **Sommarnäs**

Kuva: V.-P. Suhonen

Lähde: KA

Kuva 102: Pellon keskellä oleva terassi. **Kartta 17:** Paikka Samuel Broteruksen vuoden 1693 konseptikartalla. Mahdollinen tontin paikka on nuiolen osoittamassa kohdassa.

Koordinaatit **Peruskartta**

x-2569780,46/y-6702158,94

2043 9

Historia

Samuel Broteruksen vuoden 1693 konseptikartalla oleva peltoryhmä, jonka keskellä on tontiksi sopiva paikka.

Kuvaus

Pellolla on selkeä terassi. Pelto oli nurmena ja pintapöimintää ei voitu siten suorittaa.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 78

Karttalähteet

Ks. kohde nro 78

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 78

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 114.

Ajoitus

?

Numero 84	Kylä PAIPIS/ETELÄ-PAIPPINEN	Tontti Kälbacka
---------------------	---------------------------------------	---------------------------

Kuva 103: Kälbacka.

Koordinaatit x-2570340,78/y-6701026,54	Peruskartta 2043 9
--	------------------------------

Historia

Samuel Broteruksen vuoden 1693 kartalla oleva autiopelto (Kalbachta?). 1700-luvun lopulla samalla paikalla oli Kyrckäkern. Tarujen mukaan Kälbacka on Kuolemanmäki.

Kuvaus

Pellolla on selkeä terassi Pellossa on runsaasti hiiltä, tiiltä, palanutta tiiltä ja palanutta savea. Terassi jatkuu etelässä olevaan kuusikkoon.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Karttalähteet

Ks. kohde nro 78

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 78

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 138–139; MV/RHO dia 125700: 133.

Ajoitus

?

Numero **Kylä** **Tontti**
85 **PAIPIS/ETELÄ-PAIPPINEN** Tervahaudat?

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 104: Mahdollinen tervahauta.

Koordinaatit

x-2570779,57/y-6701761,79

Peruskartta

2043 9

Historia

Vanha maanviljelijä kertoi metsässä olevista tervahautoista.

Kuvaus

Metsässä pellon laidalla on useita erikokoisia kuoppia tiiviinä rykelmänä. Yleisin halkaisija on 2 metriä ja syvyys noin 0,5 metriä. Eivät vaikuta tervahautoilta; pieniä ja aivan vierekkäin. Lähiympäristössä on suuria hiekkakuoppia.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 86

Ajoitus

?

Numero **Kylä** **Tontti**
86 **PIGBY** Petas, Teiras

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 105: Pigbyn keskustontin paikka.

Koordinaatit **Peruskartta**
x-2569913,87/y-6692864,70 2043 8, 11

Historia

Pigby ilmaantuu historiallisiin lähteisiin uuden ajan alussa. Pigbyssä oli vuonna 1543 tilat Mannis, Petas, Teiras ja Mats Larssonin tila. Mats Larssonin tila oli autiona lyhyitä aikajaksoja, mm. 1600-luvun alussa ja 1620-luvulla. Suurin piirtein vuodesta 1630 seuraavan vuosikymmenen lopulle tila oli ratsumestari Olof Erikssonin hallussa. Tämän jälkeen tila autioitui uudelleen, mutta jaettiin jo vuonna 1651 kolmelle korpraalille. Seuraavaksi tila päättyi Petaksen isännän käyttöön ja tilat yhdistettiin lopulta 1680-luvulla.

Pigbyn tilat jakaantuivat 1700-luvun alussa kahdelle tontille: 1) Petas, Teiras; 2) Mannis.

Kuvaus

Tontti on nykyään peltona. Söderkullantien kulkee tonttimaan halki. Pellossa on siellä täällä tiilimurskaa. Pellot vaikuttavat pintapöiminnan perusteella löytötyhjiltä.

Tutkimushistoria

Suhonen 2002

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Karttalähteet

Giöken, Adam 1728: Geometrisk Concept På Pigby och Broböhle byes ägor utj Sibbo S: belägne i Nyland Bärge Härrad [Pigby, Broböle].
Maanmittauskonsepti MMA Sipoo Ibx 31.

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994.

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 222–223; MV/RHO dia 125700: 137.

Ajoitus

Keskiaika→1800-luku

Numero	Kylä	Tontti
87	PIGBY	Mannis

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 106: Manniksen paikka nykyään.

Koordinaatit

x-2570115,47/y-6693004,04

Peruskartta

2043 11

Historia

Ks. kohde nro 86.

Kuvaus

Tonttimaata on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Tontti on säilyttänyt osittain vanhan ilmeensä. Paikalla on kuitenkin runsaasti auton ym. romua. Rakentamaton tilaa on lähinnä pihalla ja reunoilla.

Tutkimushistoria

Suhonen 2002

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Karttalähteet

Ks. kohde nro 87.

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 87.

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 223–225; MV/RHO dia 125700: 136.

Ajoitus

Keskiaika → nykyaika

Numero **Kylä**
89 **SKINNARBÖLE**

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 108: Skinnarbölen mahdollinen paikka.

Koordinaatit **Peruskartta**
x-2569039,28/y-6684990,42 2043 7

Historia

Massbyn latokartanon rajat tarkistettiin vuonna 1557. Rajankäynnistä säilyneestä kartasta ilmenee kolme ilmeisesti jo keskiajalla käytöstä pois jäänyttä tilaa: Skinnarböle, Tavastnäsböle ja Träskogböle.

Skinnarbölen rajasta kiistelivät Massbyn ohella Östersundom ja Immersby. Kiistelty alue on kuvattu 1600-luvun lopulta oleviin Östersundomin ja Immersbyn karttoihin. Itse tonnttimaata ei ole merkitty. Immersbyn kartalle on sen sijaan piirretty rajaksi ”*Skinnar qwarn*”. Östersundomin vuoden 1690 kartalta löytyy puolestaan Böhlsängen. Skinnarbölen todennäköisellä sijaintialueella oli 1700-luvun lopulla useita torppia. Östersundomilla oli vuonna 1781 alaisuudessaan Böle-niminen torppa.

Kuvaus

Keskiaikainen kylä on luultavasti sijainnut nykyisen Bölen paikalla. Alueella on sekä vanhoja taloja että tuoreempaa melko raskasta rakentamista.

Skinnarböle torp: Torpan paikka pohjoisessa. Peltojen ympäröimällä etelään pistävässä metsäniemekkeessä on näkyvissä rakennuksen pohja, jolla on kulmakivet ja sisällä kaksi matalaa kuoppaa.

Skinnarbölen mylly on jäänyt Porvoon moottoritien alle.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Karttalähteet

Forssel, Lars 1690: Geometrisk afritnings på Östersundoms by. MMH b43a 11/1-2.

Bonej, Johan 1781: Charta öfver Östersundom byss ägor uti Sundom Capelle och sibbo socken Borgå härad Nylands län afmätte år 1781. MMH B43 a 11/7-8.

Broterus, Samuel 1698: Carta uppå Imbersby belägit i Bårgo Härad Sibbo Sochn Afmätt åhr 1698. MMH B43 2/1-2.

Broterus, Samuel 1698 (1694?): 16. Imbersby i Sibbo S:n [Immersby]. Maanmittauskonsepti MMA Sipoo Ibx 16.

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994.

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 65; MV/RHO dia 125700: 139.

Ajoitus

Keskiaika→1557

Numero 90 **Kylä** SKRÄDDARBY **Tontti** Säteri

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 109: Skräddarbyn säterin tontti nykyään.

Koordinaatit x-2572945,45/y-6687051,56 **Peruskartta** 2043 10

Historia

Skräddarby ilmaantuu lähteisin uudella ajan alkupuolella. Skräddarby koostui vuonna 1543 neljästä tilasta. Nimeltä tunnetaan Litens ja Knaggis. Kaksi muuta tilaa olivat Lars Staffansonin ja Anders Anderssonin hallussa. Lars Staffanssonin tila autioitui, kun venäläiset hyökkäsivät kylään vuonna 1577. Lars Staffanssonin ja Anders Anderssonin tilat muodostivat Skräddarbyn säterin perustan.

Skräddarbyn kylän alueella oli 1600-luvun lopulla kolme tonttimaata: 1) Knaggis, Litens; 2) Säteri ja 3) torppa.

Kuvaus

Säterin tontti on pysynyt käytössä nykyaikaan. Tontti on ilmeeltään vanhankaltainen; mm. pihapiiri on osin tallella. Vanhalla kartanorakennuksella on kellari. Pihan muut rakennukset ovat kevyempiä. Rakentamatonta tilaa on lähinnä pihalla.

Tutkimushistoria

Suhonen 2002

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1699: Charta uppå Skräddarby med dess underliggiande bönder i Sibbo sochn och borgå lähn, Afmätt åhr 1699. MMH B43a 7/1.

Broterus, Samuel 1699: [Skräddarbyn kylää Sipoon pitäjässä koskeva maanmittauskonsepti. Sis. selitelmän. MMA Sipoo Ibx 34.

Wikzen, J. 1767–68, Bonej, J. 1776–1777 & Hagström, C: Charta öfwer första delen af Massby samfällighets ägor i Nylands län, Borgå härad, Sibbo socken. Afmätte åren 1767 och 1768 Jonas Wikzen. Till åker, änger och en del skog delade åren 1770 och 1771 af Johan Bonej och ängarne jemte hela skogen å nye omdelte åren 1776 och 1777 samt chartan renritad af Carl Hagström. MMH B43 7/1. Östersundom

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 172; MV/RHO dia 125700: 140.

Ajoitus

Keskiaika → nykyaika

Numero **Kylä** **Tontti**
91 **SKRÄDDARBY** Knaggis, Litens

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 110: Knaggiksen ja Litensin autiotontti. Vasemmalla on Sibbesborg.

Koordinaatit **Peruskartta**
x-2572789,64/y-6687412,60 2043 10

Historia

Ks. kohde nro 91

Kuvaus

Kohde on pysynyt muuttumattomana vuodesta 2002. Uusia rakenteita ei havaittu.

Tutkimushistoria

Suhonen 2002

Rauhoitusluokkaehdotus

I

Karttalähteet

Ks. kohde nro 90.

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 90.

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 67–69, 71; MV/RHO dia 125700: 141–142.

Ajoitus

Keskiaika→1900-luku

Numero
92

Kylä
SKRÄDDARBY

Tontti
Autio

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 111: Mahdollinen autiotontti?

Koordinaatit **Peruskartta**
2043 10

Historia

Samuel Broteruksen vuoden 1699 kartalla olevien peltokuvioiden ja nimistön (Lill Skatt åker, Stor skattäkern) perusteella tonttimaaksi sopiva paikka.

Kuvaus

Peltokumpare, jolla on tasainen laki. Pintapöimintää ei voitu suorittaa, koska maa ei näkynyt laossa olleen heinän alta. Mäen itä- ja pohjoislaidoilla on omakotitaloja, joiden kohdalla on tehty voimakasta pengerrystä.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Karttalähteet

Ks. kohde nro 90

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 90

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 70; MV/RHO dia 125700: 143.

Ajoitus

?

Numero	Kylä	Tontti
93	SKRÄDDARBY	Torppa
Koordinaatit	Peruskartta	
x-2573479,10/y-6686301,82	2043 10	

Historia

Torppa on merkitty Samuel Broteruksen vuoden 1699 kartalle.

Kuvaus

Torppa on jäänyt Helsinki-Porvoo moottoritien alle.

Rauhoitusluokkaehdotus

III

Karttalähteet

Ks. kohde nro 90.

Ajoitus

1600-luku→?

Numero **Kylä** **Tontti**
94 **SPJUTSUND** Knuts, Smeds

Kuva: V. P. Suhonen

Kuva 112: Tonttimaan länsipuolta.

Koordinaatit

x-2582616,33/y-6684566,14

Peruskartta

2043 10, 3021 1

Historia

Spjutsund ilmaantuu lähteisiin uuden ajan alussa. Vuodelta 1641 peräisin olevan tiedon mukaan Spjutsundin kylän väki olisi asunut alun perin Nevanpuron suun seudulla, Rivikenin rannalla (Nyberg 1931, s. 36). Spjutsund koostui vuonna 1543 seitsemästä tilasta. Tiloista neljän, Kitts, Knutsin, Martisin ja Smedsin, nimet tunnetaan. Muut tilat kuuluivat Mats Larssonille, Simon Larssonille ja Mats Staffanssonille. Simon Larssonin tila yhdistettiin vuoden 1560 tienoilla Kittsiin. Kylän tilat läänitettiin 1610-luvulla aatelismiehelle ja Mats Larssonin tilasta muodostettiin säteri. Kun säteri peruutettiin kruunulle 1680-luvulla, sen omistukset jaettiin kylän muiden tilojen kesken.

Spjutsundin kylässä oli 1600-luvun lopulla viisi erillistä tonttimaata: 1) Knuts, Smeds; 2) Martis; 3) tuntematon; 4) Kittas ja 5) Skogby.

Kuvaus

Tonttimaa on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Tontti on lähes täysin omakotitaloistunut. Osia vanhoista pihapiireistä on tallella. Rakentamatonta tilaa on pihoidilla ja laidoilla. Lisäksi idässä on laaja rakentamaton alue.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1694: Spjutsundin kylää Sipoon pitäjässä koskeva maanmittauskonsepti. Sis. selitelmän. Maanmittauskonseptit, MMA Sipoo 35.

Bonej, Johan 1774, 1778, 1781: Geometrisk charta öfver Spiutsunds byss ägor uti Sibbos socken och en Borgä härad och Nylands län afmätte ähr 1774, 1778 och 1781 ut af Johan Bonej, Jonas Wikzen och Ernest Johan Salmén B43a 8/2.

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994.

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 118–119; MV/RHO dia 125700: 148.

Ajoitus

Keskiaika → nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
95	SPJUTSUND	Kitts

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 113: Kitts nykyään.

Koordinaatit

x-2582582,07/y-6684539,79

Peruskartta

2043 10, 3021 1

Historia

Ks. kohde nro 94

Kuvaus

Tonttimaa on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Tontti on lähes täysin omakotitaloistunut. Ainoastaan osa vanhasta pihapiiristä on tallella. Rakentamatonta tilaa on pihalla ja laidoilla.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Karttalähteet

Ks. kohde nro 94

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 94

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 116–117; MV/RHO dia 125700: 147.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero **Kylä** **Tontti**
96 **SPJUTSUND** **Martis**

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 114: Martis nykyään.

Koordinaatit

x-2582985,27/y-6684919,28

Peruskartta

2043 10, 3021 1

Historia

Ks. kohde nro 94

Kuvaus

Tonttimaa on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Tontti on säilyttänyt vanhan ilmeensä. Storuddintien eteläpuolella on jäljellä vanhaa pihapiiriä; rakennukset ovat huonossa kunnossa. Storuddintien pohjoispuolella on vanhahko omakotitalo. Rakentamatonta tilaa on lähinnä pihalla. Tontti saattaa jatkua Kitöntien risteykseen saakka itään. Tien itäpuolella on terassia. Tontti on voinut ulottua myös lännessä olevaan metsikköön.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Karttalähteet

Ks. kohde nro 94

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 94

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 121; MV/RHO dia 125700: 146.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero	Kylä	Tontti
97	SPJUTSUND	Skogby

Kuva 115: Skogby nykyään.

Koordinaatit

x-2582822,22/y-6685980,64

Peruskartta

2043 10, 3021 1

Historia

Ks. kohde nro 94

Kuvaus

Tonttimaata on pysynyt käytössä nykyaikaan. Tontti on täysin omakotitaloistunut. Ainoastaan pieniä osia vanhoista pihapiireistä on tallella. Rakentamatonta tilaa on lähinnä pihoilla ja laidoilla. Lisäksi pohjoisessa on hiukan laajempi tyhjä alue.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Karttalähteet

Ks. kohde nro 94

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 94

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 120; MV/RHO dia 125700: 149.

Ajoitus

Keskiaika → nykyaika

Numero **Kylä** **Tontti**
98 **SPJUTSUND** **Autio**

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 116: Spjutsundin autiotontti.

Koordinaatit **Peruskartta**
x-2583225,42/y-6684895,56 2043 10, 3021 1

Historia

Ks. kohde nro 94. Samuel Brotheruksen 1600-luvun maanmittauskonseptille merkitty talon paikka. Kyseessä on joko riihi tai tonttimaa.

Kuvaus

Lehtipuuvaltainen vesakoituimassa oleva terassi, joka erottuu hyvin viereisestä kuusikosta. Alueella on havaittavissa ainakin kaksi noin 2 x 2 metriä laajaa ja 0,5 metriä korkeaa kumpareta (=uunia?).

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Karttalähteet

Ks. kohde nro 94

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 94

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 122; MV/RHO dia 125700: 144–145.

Ajoitus

Keskiaika → nykyaika

Numero 101	Kylä TRÄSKBY	Tontti Autio
----------------------	------------------------	------------------------

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 119: Peltojen ympäröimä autiotontti.

Koordinaatit x-2579071,86/y-6685384,73	Peruskartta 2043 10
--	-------------------------------

Historia

Ks. kohde nro 100. Samuel Broteruksen kartalle on merkitty Träskbystä itään peltoryhmä. Kahden pellon nimi on Gamble åkern.

Kuvaus

Nevasjoen länsirannalla, auringon puolella, on peltojen väliin jäävä kasvillisuudeltaan laidunmainen metsäsaareke. Metsikössä on useita terasseja ja kumpareita, jotka saattavat olla rakennusten paikkoja. Alueen itäpäässä nykyään olevan vajan vierellä lännessä on uuni ja rakennuksen pohja. Uunin laajuus on noin 2 x 2 metriä ja korkeus noin 0,3–0,5 metriä. Uunin laidoilla on isompia kiviä (halk. 1 m) ja sisällä pienempiä kiviä (halk. 0,5–0,1 m). Uuni on kiuasmainen. Uuni on noin 10 x 8 metriä laajan rakennuksen SE-kulmassa. Rakennuksen perustus näkyy harmaakivinä (halk. 0,5–1 m).

Tonttimaan keskiosassa on useita soisia kosteikkokohtia. Peltoa on raivattu etelässä ylös tontille.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1694: Geometrisk Charta och Afritning uppå Träsk by Belegit i Sibbo s och Bärge Lähn, Afmätt Åhr 1694 In Majj. MMH B43 10/2.

Broterus, Samuel 1694: Träskin kylää Sipoon pitäjässä koskeva maanmittauskonsepti. Sis. selitelmän. Maanmittauskonseptit, Ibx MMA, Sipoo 22

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 305–309; MV/RHO dia 125700: 151–152.

Ajoitus

?

Numero	Kylä	Tontti
102	TRÄSKBY	Salpar torp

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 120: Salpar torpan paikka.

Koordinaatit

x-2577035,10/y-6685079,37

Peruskartta

2043 10

Historia

Ks. kohde nro 100. Torpan ikää ei tiedetty 1600-luvulla.

Kuvaus

Vanhalla torpanpaikalla on huvila, jolla on kellari. Rakennuksen ympäristössä on tehty raskaita puutarhapengerryksiä ja terrassointeja.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Karttalähteet

Ks. kohde nro 100

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 100

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 313; MV/RHO dia 125700: 154.

Ajoitus

Keskiaika?→nykyaika

Numero **Kylä**
103 **TRÄSKOGBÖLE**
Koordinaatit **Peruskartta**
x-2574563,52/y-6691069,08 2043 11

Historia

Massbyn latokartanon rajat tarkistettiin vuonna 1557. Rajankäynnistä säilyneestä kartasta ilmenee kolme ilmeisesti jo keskiajalla käytöstä pois jäänyttä tonttia: Skinnarböle, Tavastnäsbole ja Träskogböle.

Massbyn pohjoisrajalla sijainnutta Träskogbölen tonttia ei ole merkitty millekään kartalle. 1690-luvulta peräisin olevalle Samuel Broteruksen Uudenmaan läänin yleiskartalle on merkitty Massbyn pohjoisrajalle rajapaikka ”*Tessko holmera*”. Vuosina 1758–59 laaditussa Gästerbyn kartalla on samalla alueella Tärskoäng-niminen niitty.

Kuvaus

Träskogböle on luultavasti sijainnut jossain nykyisen Holmgårdin tienoilla.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Karttalähteet

Bonej, Johan 1758–59: Geometrisk Charta öfver Gästerbys Åker och Äng. Belägen uti Nylands Län, Borgå Härad och Sibbo Sohn. Affattad år 1758 och delad år 1759. Johan Bonej. MMH B42 2/3a.

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994

Ajoitus

Keskiaika→1557

Numero **Kylä** **Tontti**
104 **ÖSTERSUNDOM/ITÄSALMI** **Kartano**

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 121: Östersundomin kartano.

Koordinaatit

x-2566210,95/y-6683644,46

Peruskartta

2043 7

Historia

Erään 1600-luvun kopiona säilyneen vuoden 1347 asiakirjan mukaan Östersundomin nimi olisi alun perin ollut Heldersby(FMU 540). Heldersbyn paikkaa ei tunneta. Östersundom ilmaantuu lähteisiin vuonna 1442, jolloin eräässä asiakirjassa esiintyy ”*Sigurdher i sundhon Östen*”. Samassa asiakirjassa mainitaan myös ”*Olaff fant j Sundhom*”. Fantsin tila saattaa olla verokirjoissa 1548–1568 esiintyvän Fantsbyn paikka (Nyberg 1931, s. 42, 338).

Östersundom koostui vuonna 1543 15 tilasta. Ainoastaan neljän tilan eli Fantsin, Krogarsin, Lassbengtsin ja Skräddarsin nimet ovat tiedossa. Tataarien kylään vuonna 1577 tekemässä hyökkäyksessä autioitui 13 tilaa. 1500- ja 1600-lukujen vaihteessa nämä tilat yhtä lukuun ottamatta olivat veronmaksukykyisiä. Kylän tilat olivat vaikeuksissa jälleen 1600-luvun alussa ja vuonna 1603 oli autiona peräti kymmenen tilaa. Vuosina 1606–1607 kylässä oli 11 autiotilaa. Vuoden 1620 autiotarkastuksessa oli kylässä vielä kahdeksan autiotilaa. Kun Östersundom lahjoitettiin vuonna Henrik von Hofvenille, oli autiotilojen määrä kohonnut yhteentoista. Ainoastaan Fants, Lass-Bengts ja Skräddars maksoivat veroa. Lisäksi Krogars ja Malms nousivat muutaman vuoden kuluttua veronmaksukyvyttömyydestä. Yhdeksän muuta tilaa yhdistettiin säteriksi ja niistä tuli Östersundomin kartanon perusta.

Östersundomin kylä oli 1600-luvun lopulla jakaantuneena kuudelle erilliselle tonttimaalle: 1) Kartano; 2) Fants; 3) Krogars; 4) Lassbengts; 5) Malmas ja 6) Skräddars (Skeppars).

Kuvaus

Kartanon paikka on pysynyt samankaltaisena 1700-luvulta asti. Kartanon kivirakennukset ovat raskasperustuksellisia. Rakennuksissa on myös kellareita. Mäen laella pihalla ja rakennusten väleissä saattaa olla jäljellä vanhoja kulttuurikerroksia. Jonkin matkaa kartanosta pohjoiseen on sekä 1700-luvun myllyn että torpan paikat.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

FMU 540; Nyberg 1931, s. 338.

Karttalähteet

Forssel, Lars 1690: Geometrisk afritnings på Östersundoms by. MMH b43a 11/1-2.

Bonej, Johan 1781: Charta öfver Östersundom byss ägor uti Sundom Capelle och Sibbo socken Borgå härad Nylands län afmätte år 1781. MMH B43 a 11/7-8.

Kirjallisuus

Nyberg 1931; Kuvaja-Rantanen 1994

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 20; MV/RHO dia 125700: 165.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero 105 **Kylä** ÖSTERSUNDOM/ITÄSALMI **Tontti** Kyläkeskus(Fants, Malms)

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 122: Malmsin tonttimaan nykyään.

Koordinaatit

x-2565656,54/y-6682651,28

Peruskartta

2043 7

Historia

Ks. kohde nro 104

Kuvaus

Tonttimaan on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Tontti on omakotitaloistunut ja menettänyt lähes täysin alkuperäisen ilmeensä. Vanhoista pihapiireistä on jäljellä enää pieniä katkelmia. Tien itä-/pohjoispuolisella rinteellä on uudempia omakotitaloja ja voimakkaampaa maankäyttöä; pengerryksiä jne. Tontin länsi-eteläpuolella on hiukan vanhempaa rakennuskantaa. Tien länsipuolella on laajoja rakentamattomia piha-alueita, joiden alueella voi olla vanhoja kulttuurikerroksia. Hevoskentän kohdalla on ilmeisesti muokattu rinteiden topografiaa; asia pitäisi selvittää koekaivauksin.

Nykyisen kappelin vierellä lännessä ja pohjoisessa on tasainen vanhaksi tontiksi sopiva paikka. Parkkipaikan aluetta on tosin saatettu muokata voimakkaasti.

Tonttimaasta länteen olevalla peltojen ympäröimällä kallionnyppyrällä on etelässä noin 20 x 20 metriä laaja louhos, joka on aluskasvillisuuden peitossa ja täynnä louhittua kiveä.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 104

Karttalähteet

Ks. kohde nro 104

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 104

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 1-10, 112-113; MV/RHO dia 125700: 155-159.

Ajoitus

Keskiaika → nykyaika

Numero 106	Kylä ÖSTERSUNDOM/ITÄSALMI	Tontti Krogars
----------------------	-------------------------------------	--------------------------

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 123: Krogars nykyään.

Koordinaatit x-2565904,92/y-6682899,32	Peruskartta 2043 7
--	------------------------------

Historia

Ks. kohde nro 104

Kuvaus

Tonttimaan eteläpäässä on iso teollisuusrakennus. Maahan on kajottu voimakkaasti. Parkkipaikalle on tuotu täytemaata, -kiviä ja -soraa. Teollisuusrakennuksen ympärillä on rakennusten pohjia. Lännessä on melko uudelta vaikuttava kivijalka. Idässä on noin 9 x 9 metriä laaja uunillisen rakennuksen pohja. Uuni on noin 0,5 metriä korkea ja 2 x 2 metriä laaja.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 104

Karttalähteet

Ks. kohde nro 104

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 104

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 11–13; MV/RHO dia 125700: 164.

Ajoitus

Keskiaika→nykyaika

Numero 107 **Kylä** ÖSTERSUNDOM/ITÄSALMI **Tontti** Lass-Bengts, Skeppars

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 124: Skeppars nykyään.

Koordinaatit

x-2566101,26/y-6683365,77

Peruskartta

2043 7

Historia

Ks. kohde nro 104

Kuvaus

Molemmat tonttimaat ovat pysyneet käytössä nykyaikaan saakka. Kummallakin tontilla on kevytrakenteisiä vanhoja rakennuksia. Rakennukset ovat tonttien parhailla paikoilla. Rakennusten väleissä on kuitenkin tutkimuksen kannalta mielenkiintoisia rakentamattomia alueita.

Tonttimaiden välissä on tyhjä, rakentamaton alue, joka ulottuu rinteelle etelään.

Tien eteläpuolella olevalla niityllä on ainakin kolmen uunin paikat. Rakennusten kivijalat eivät erotu selvästi.

- Rakennus/Uuni 1: Rinteellä olevalla terassilla on noin 0,5 metriä korkea pohjakaavaltaan pyöreä kumpare, jonka halkaisija on noin 4 metriä. Osa terassin reunan suurista kivistä (halk. 1 m) saattaa olla rakennuksen perustusta.
- Rakennus/Uuni 2: Kaksi pohjakaavaltaan nelikulmaista, noin puolimetriä korkeaa ja noin 2 x 2 metriä laajaa kumpareta. Maassa on runsaasti tiilimurskaa ja itse kumpareissa näkyy tiiliä. Pohjoisemman kumpareen eteläsvulla on lisäksi yksi kerros ladottuja kiviä.
- Rakennus/uuni 3: Pohjakaavaltaan nelikulmainen matala kumpare, jonka päällä kasvaa pensaita. Kumpareen laajuus on noin 3 x 3 metriä ja korkeus 0,5 metriä.

Tien pohjoispuolella on vesakoitunut metsikkö. Aluskasvillisuutta on runsaasti. Alueella on useita kuoppia sekä noin 0,5 halkaisijaltaan oleva pohjakaavaltaan pyöreähkö ja noin metrin korkea kumpare (=uuni?). Kivijalkaa tai terassia ei erotu.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Asiakirjalähteet

Ks. kohde nro 104

Karttalähteet

Ks. kohde nro 104

Kirjallisuus

Ks. kohde nro 104

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 14–19, 174–177, 229; MV/RHO dia 125700: 160–163.

Ajoitus

Keskiaika → nykyaika

Numero 108	Kylä ÖSTERSUNDOM/ITÄSALMI	Tontti Kantarnäs torp
Koordinaatit x-2565816,64/y-6681008,82	Peruskartta 2043 7	

Historia

Ks. kohde nro 104

Kuvaus

Autio. Sekametsää. Paikalla on mahdollisesti rakennuksen pohja.

Rauhoitusluokkaehdotus

II

Karttalähteet

HK

Kuvat

MV/RHO neg. 125699: 14–19, 174–177, 229; MV/RHO dia 125700: 160–163.

Ajoitus

1700-luku

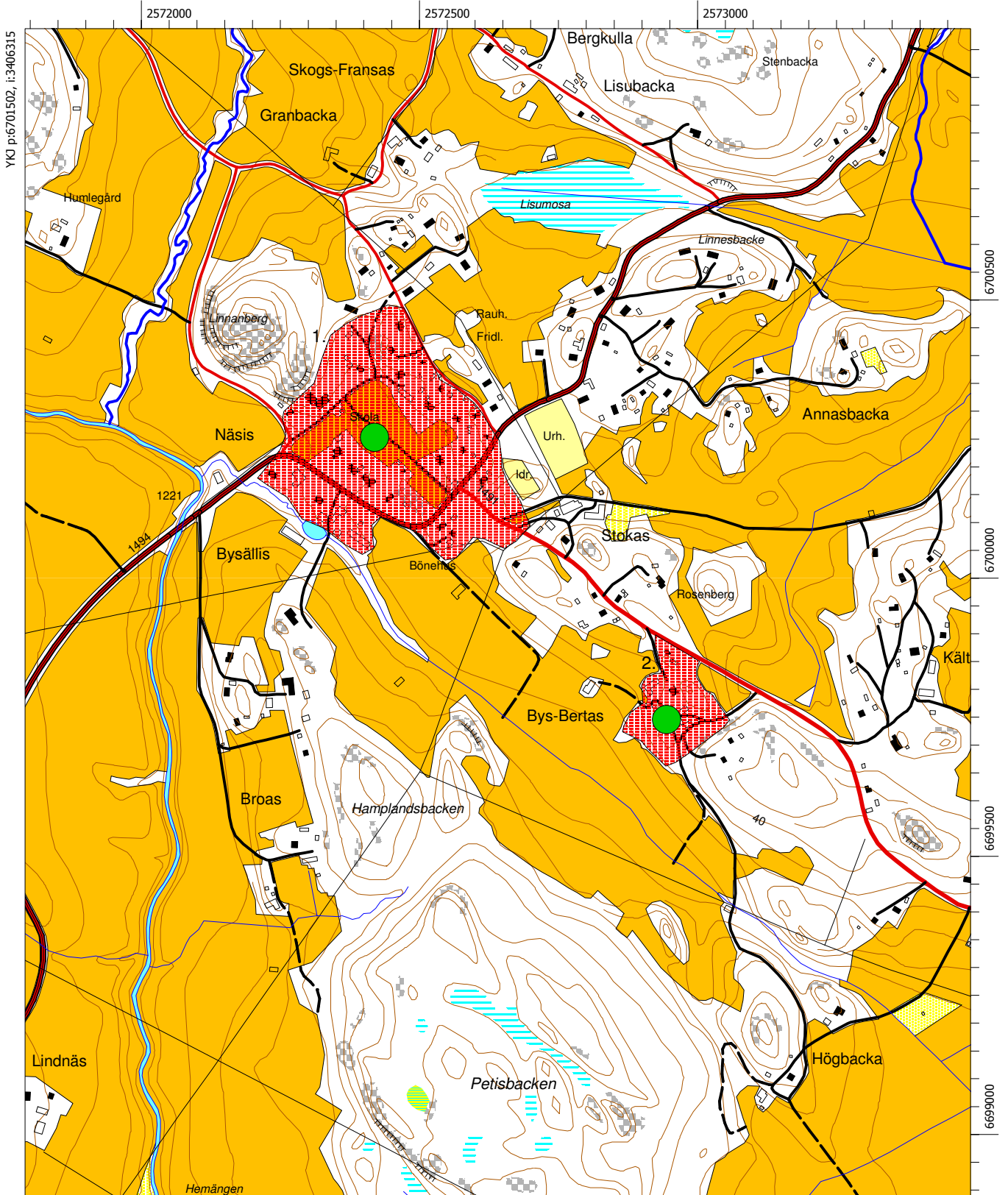
Liite 2 Kohdekartat

Karttaluettelo

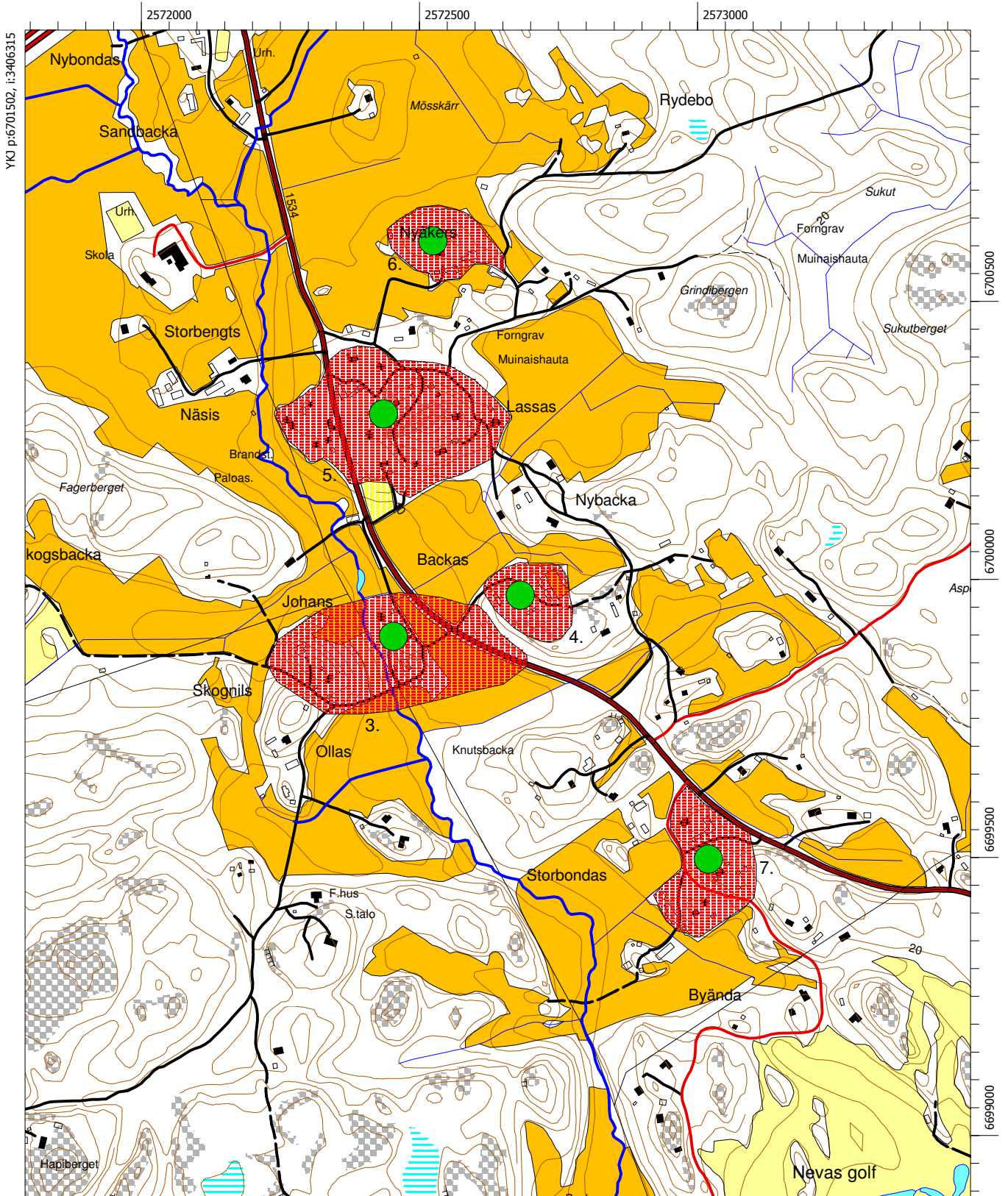
Kartta	Mk	
1	1:10000	Kohteet 1-2
2	1:10000	Kohteet 3-7
3	1:10000	Kohde 3
4	1:10000	Kohteet 9 & 11-13
5	1:10000	Kohteet 10, 33, 93 & 99
6	1:10000	Kohteet 14-18
7	1:10000	Kohteet 19 & 52
8	1:10000	Kohteet 20-24
9	1:10000	Kohteet 25-27
10	1:10000	Kohteet 28-32
11	1:10000	Kohteet 33 & 108
12	1:10000	Kohteet 35-38
13	1:10000	Kohteet 39-40 & 90-92
14	1:10000	Kohde 41
15	1:10000	Kohteet 42-51
16	1:10000	Kohde 53
17	1:10000	Kohde 54
18	1:10000	Kohteet 55-59
19	1:10000	Kohteet 60-68
20	1:10000	Kohteet 69-70
21	1:10000	Kohteet 71-76
22	1:10000	Kohteet 77 & 86-87
23	1:10000	Kohteet 78-84
24	1:10000	Kohde 85
25	1:10000	Kohde 88
26	1:10000	Kohde 89
27	1:10000	Kohteet 94-98
28	1:10000	Kohteet 100-101
29	1:10000	Kohde 102
30	1:10000	Kohde 103
31	1:10000	Kohteet 104-107
32	1:5000	Gumböle, vanha tienpohja
33	1:5000	Hangelby, vanha tienpohja
34	1:1500	Kohde 52, luonnos alueesta
35	1:750	Kohde 53, kartta 1/3, luonnos alueesta
36	1:100	Kohde 53, kartta 2/3, luonnos uuneista
37	1:20	Kohde 53, kartta 3/3, luonnos uuniauukosta
38	1:1500	Kohde 70, luonnos alueesta
39	1:750	Kohde 74, luonnos alueesta
40	1:750	Kohde 98, luonnos alueesta
41	1:750	Kohde 101, luonnos alueesta
42	1:750	Kohde 107, luonnos alueesta

Sipoo, Borgby, kohteet 1-2

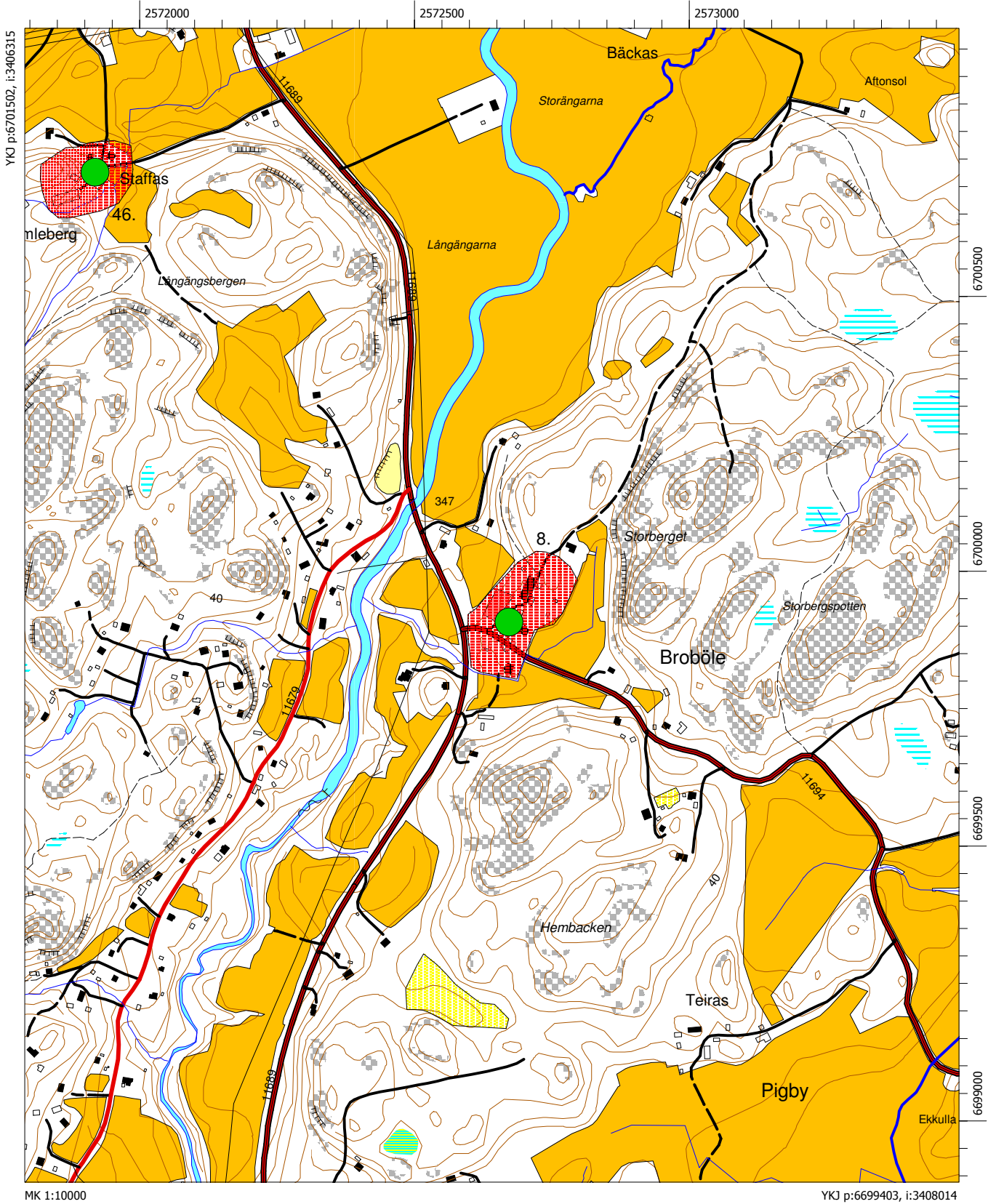

YKJ p:6701502, i:3406315

Sipoo, Boxby, kohteet 3-7

Sipoo, Broböle, kohde 8

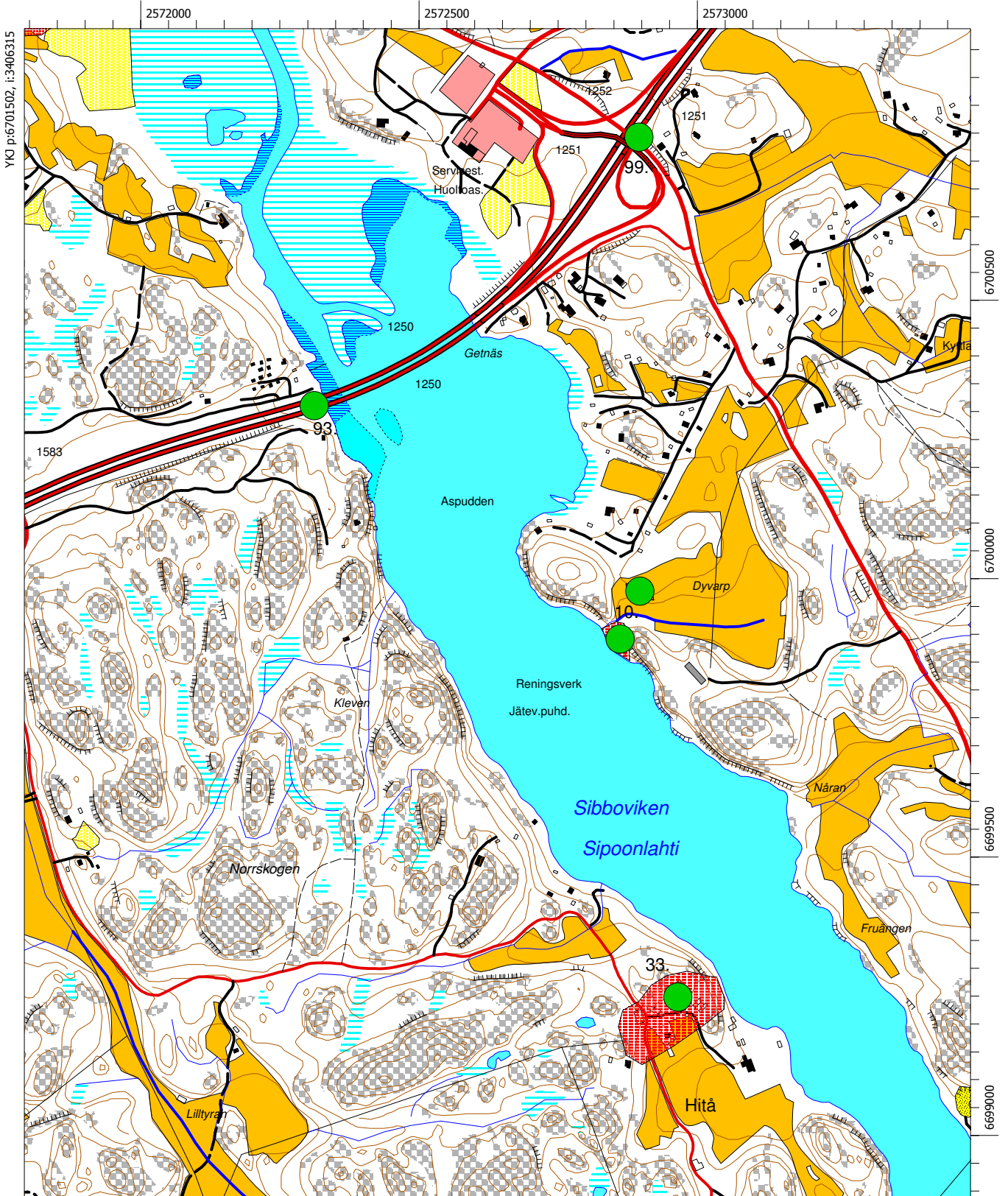

Sipoo, Eriknäs, kohteet 9 & 11-13

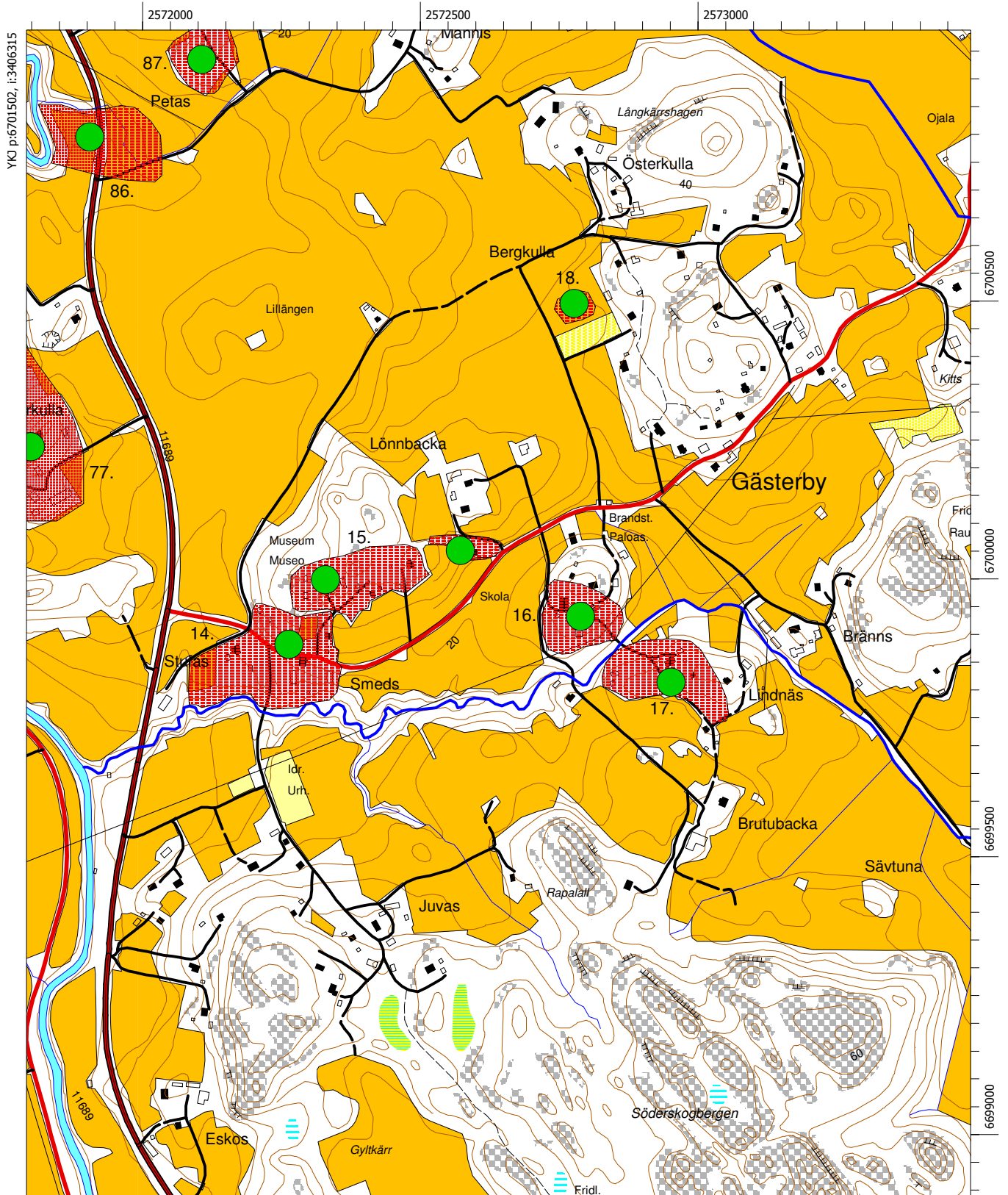
YKJ p:6701502, i:3406315

Sipoo,
Divarp torp, kohde 10,
Hitå, kohde 33,
Skräddarby torp, kohde 93,
Tavastnäsbole, kohde 99

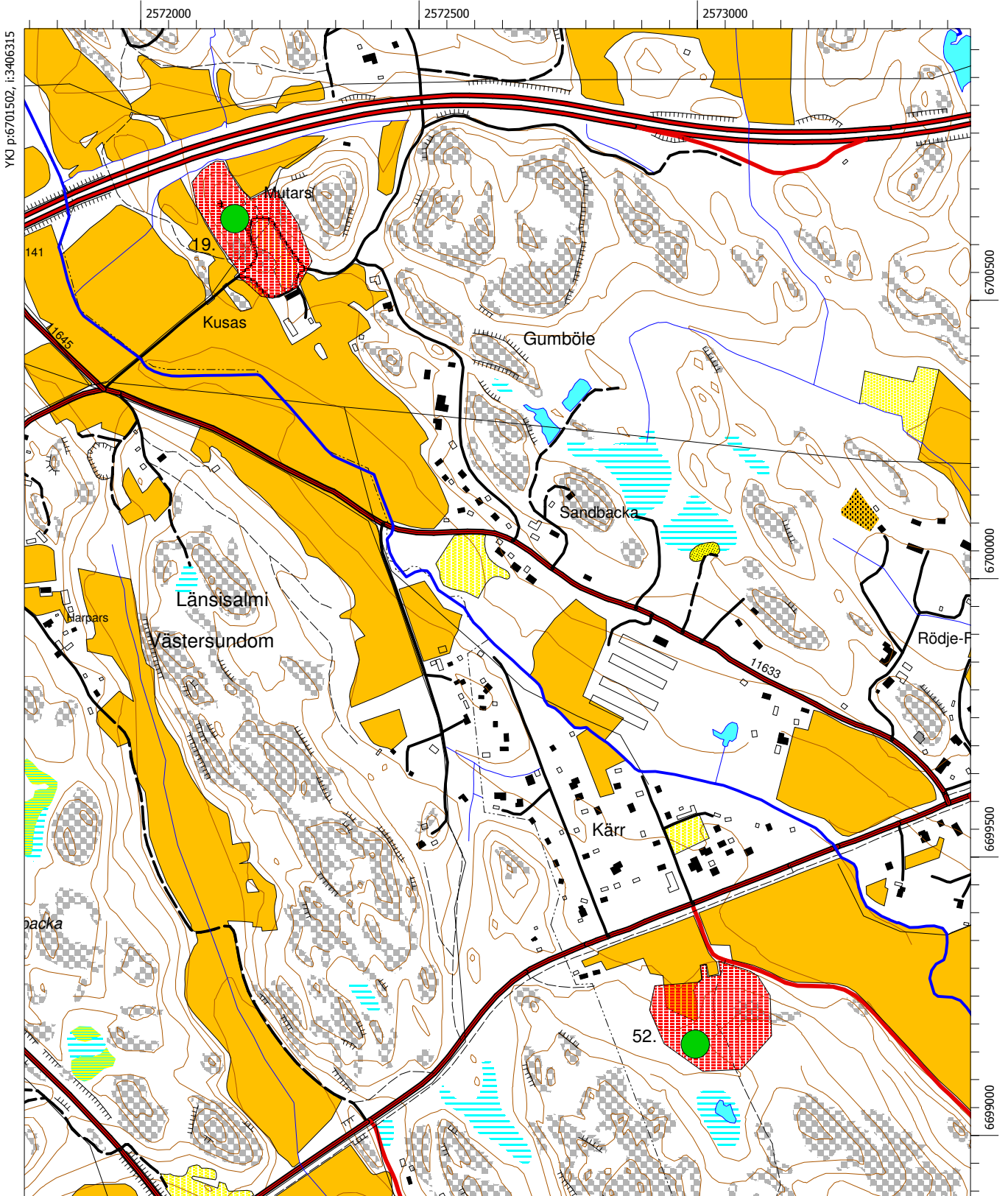

YKJ p:6701502, i:3406315

Sipoo, Gästerby, kohteet 14-18

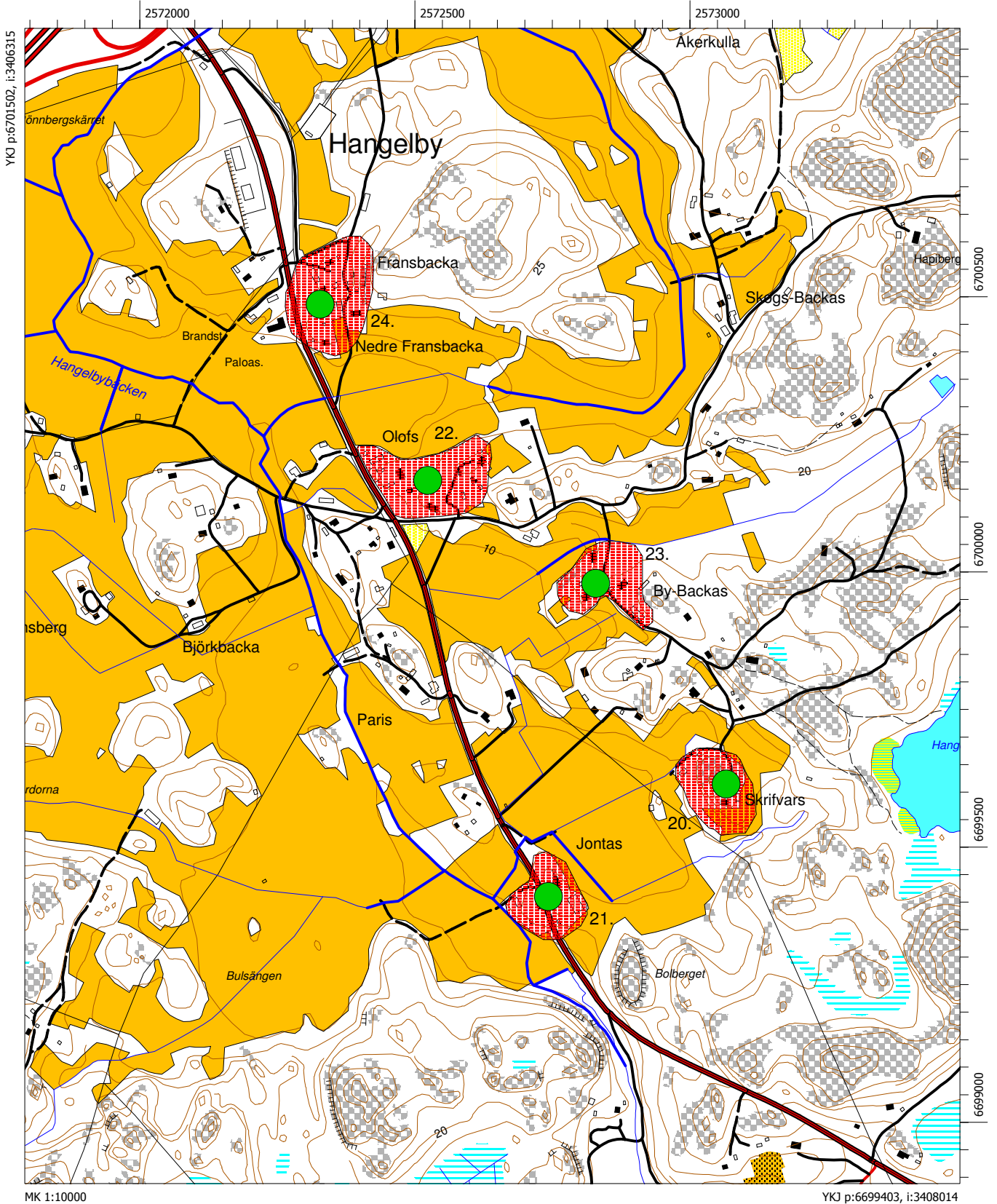

Sipoo,
Gumböle, kohde 19
Kärby, kohde 52

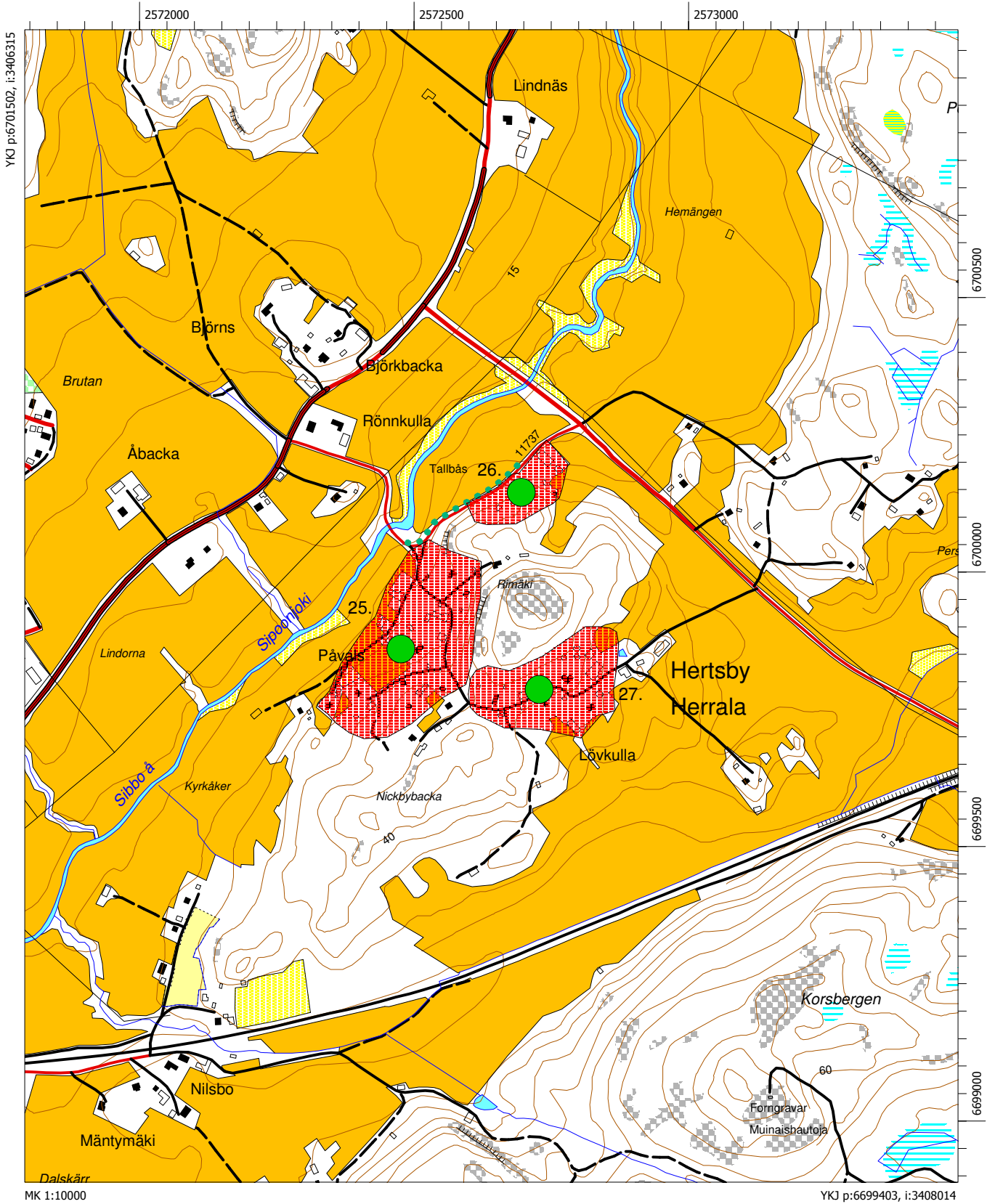

YKJ p:6701502, i:3406315

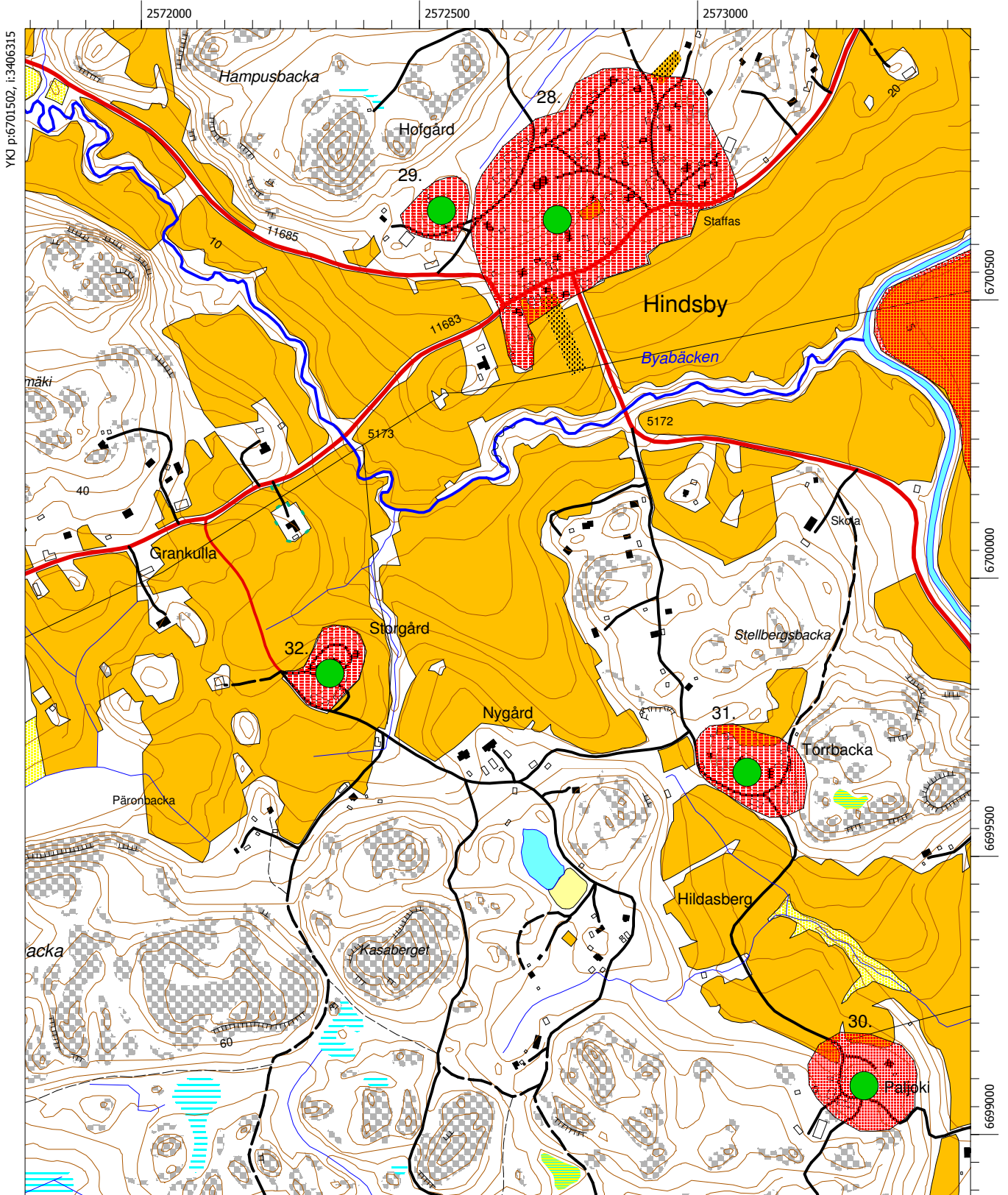
Sipoo, Hangelby, kohteet 20-24

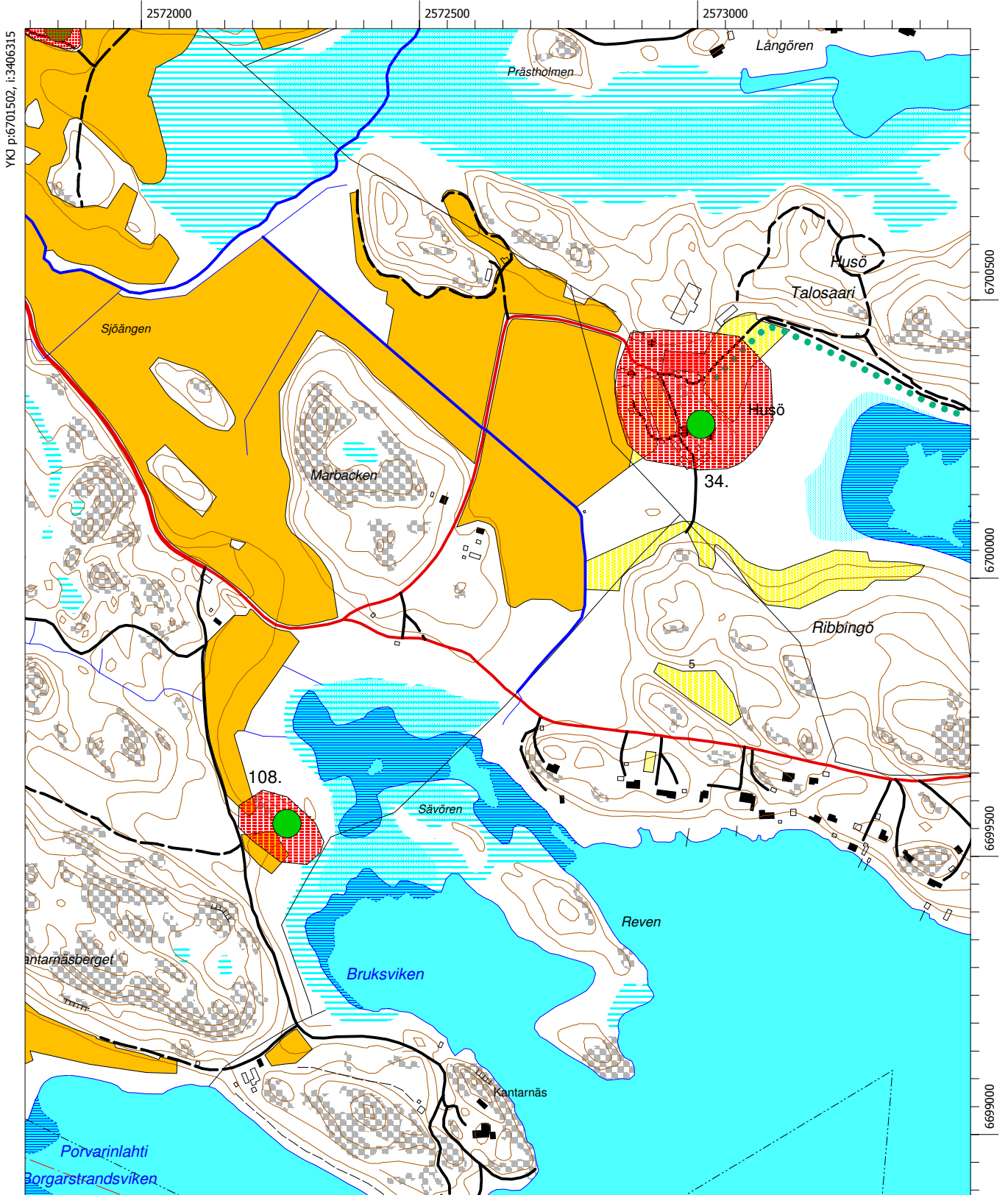
Sipoo, Hertsby/Herrala, kohteet 25-27

Sipoo, Hindsby, kohteet 28-32

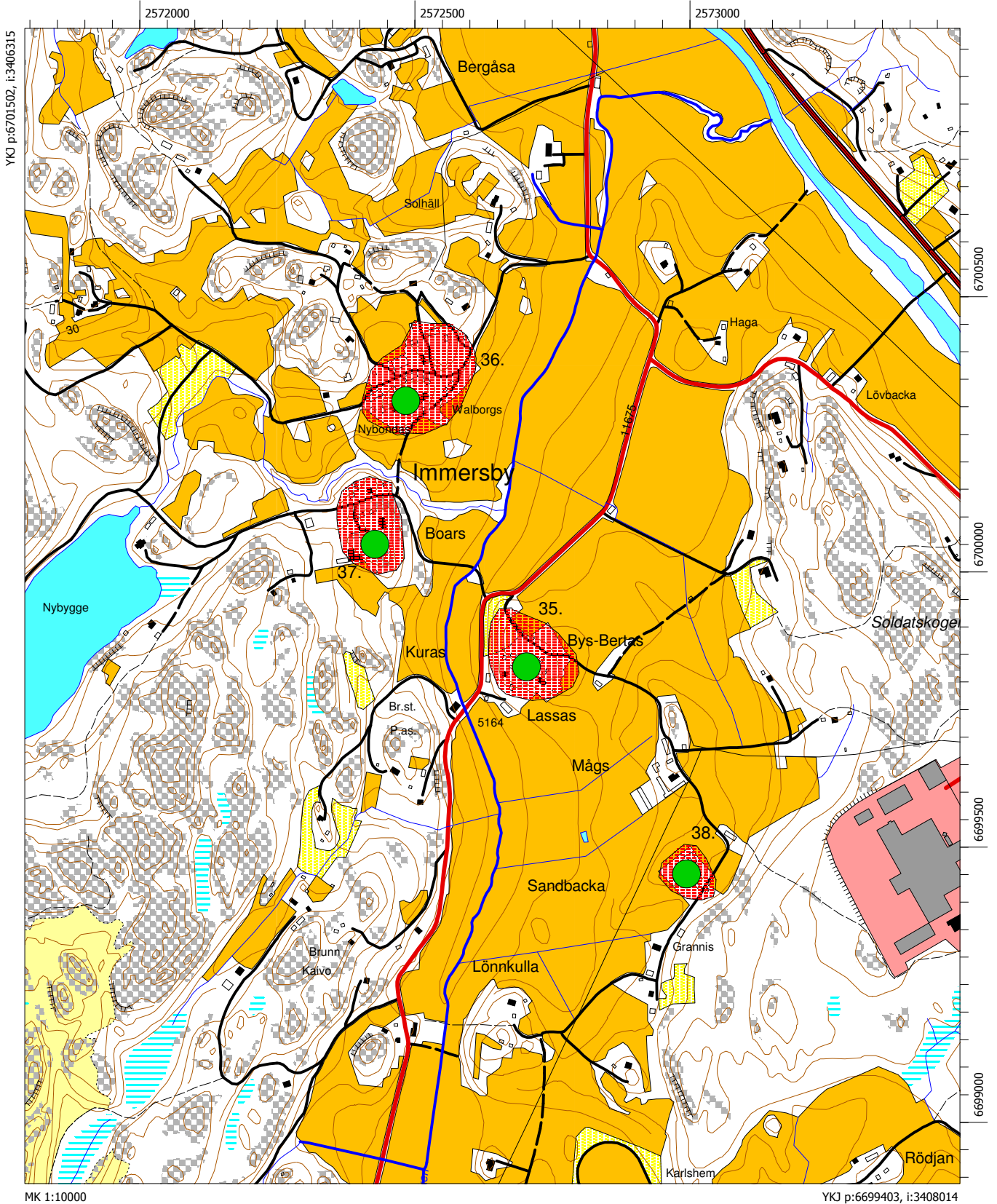

Sipoo,
Husö, kohde 34
Kantarnäs, kohde 108

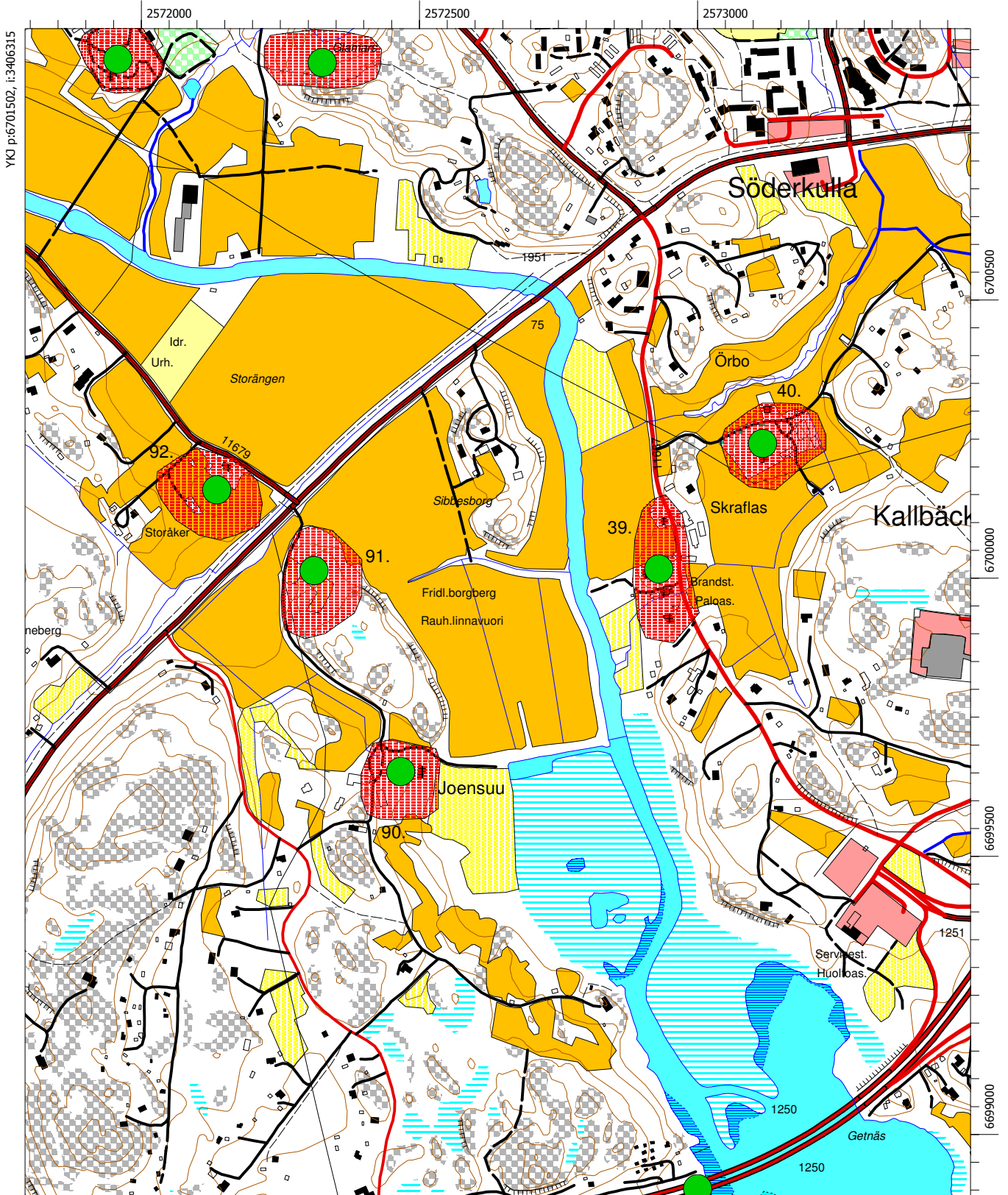

YKJ p:6701502, i:3406315

Sipoo, Immersby, kohteet 35-38

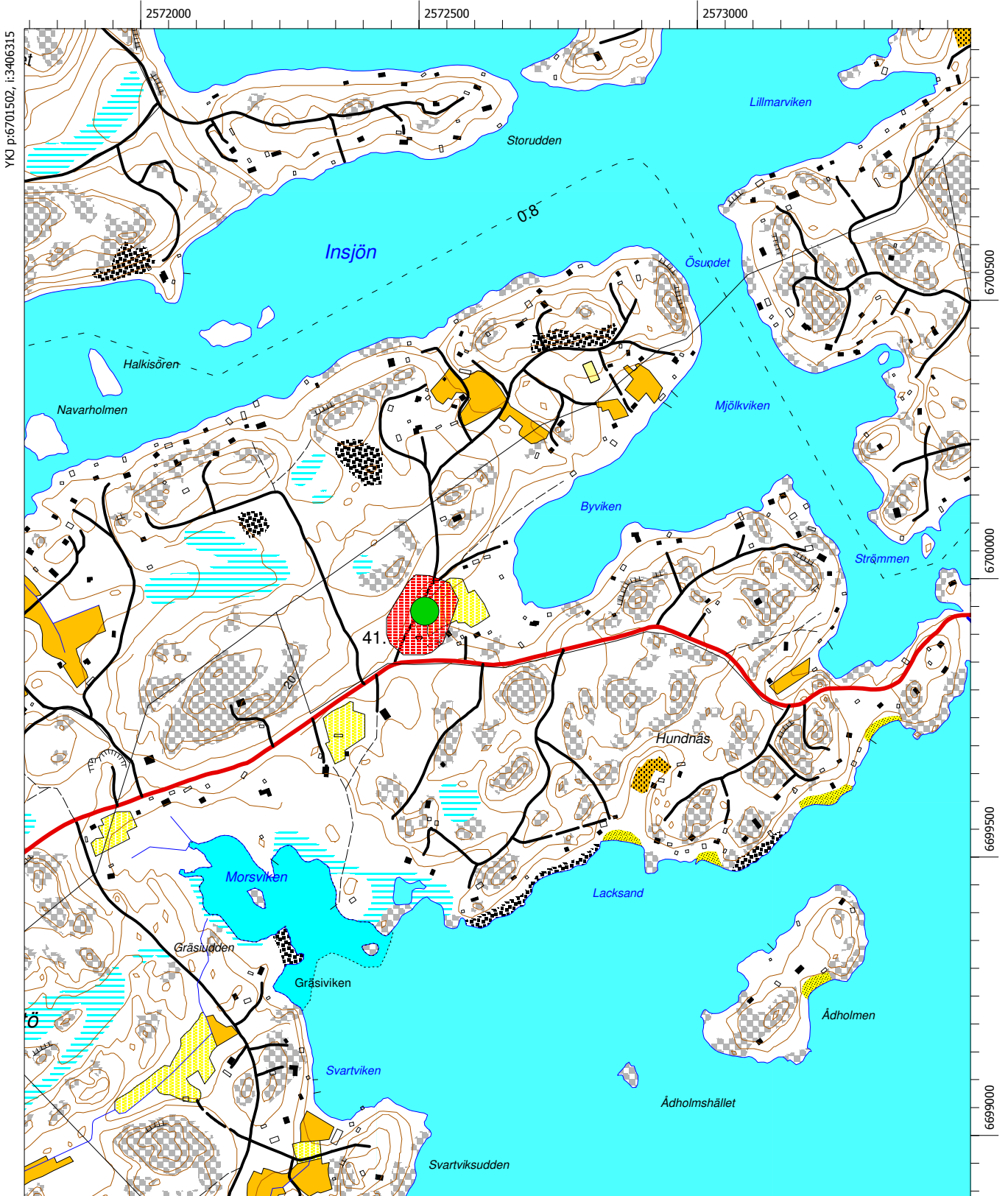

Sipoo,
Kallbäck, kohteet 39-40
Skräddarby, kohteet 90-92

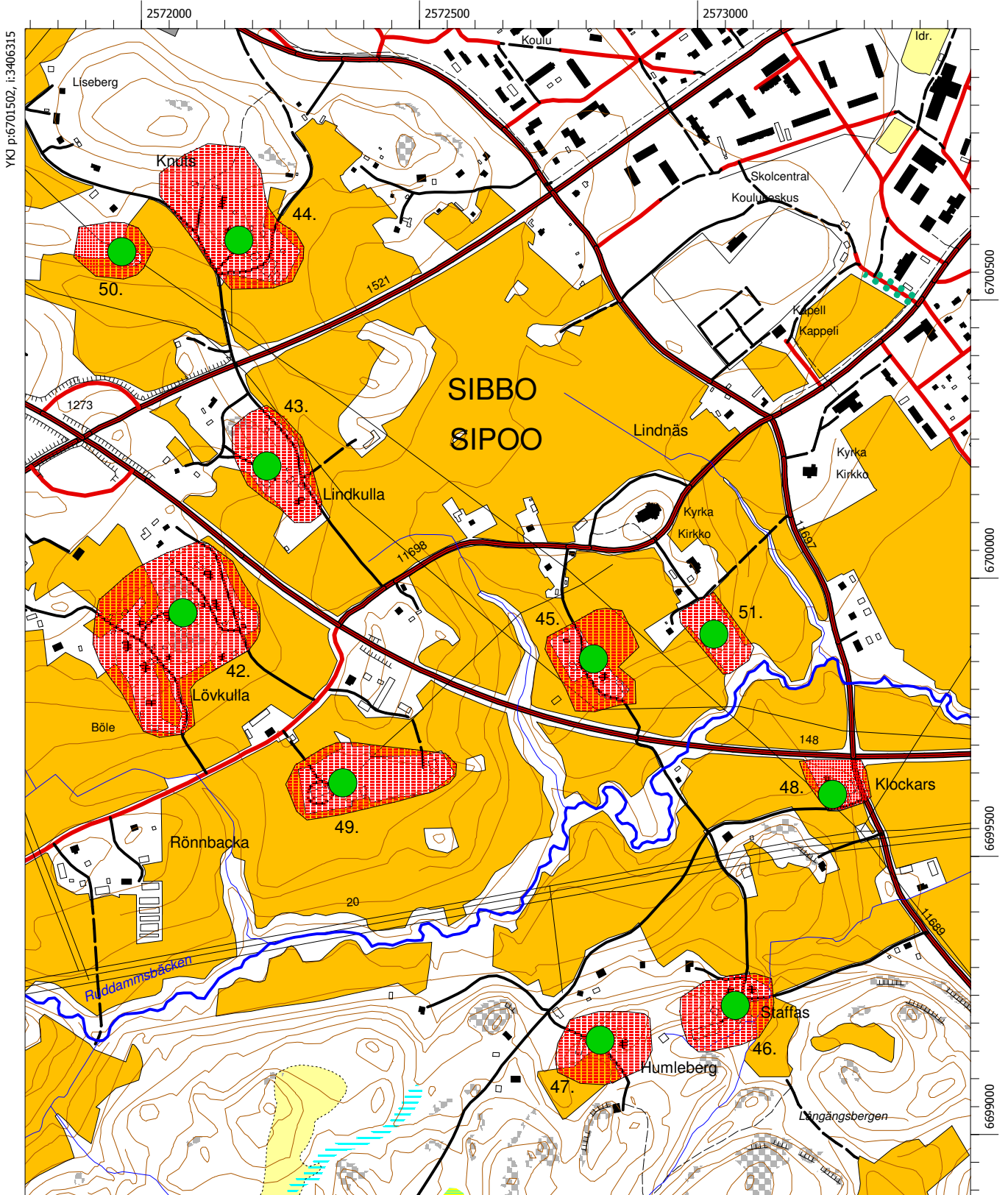

YKJ p:6701502, i:3406315

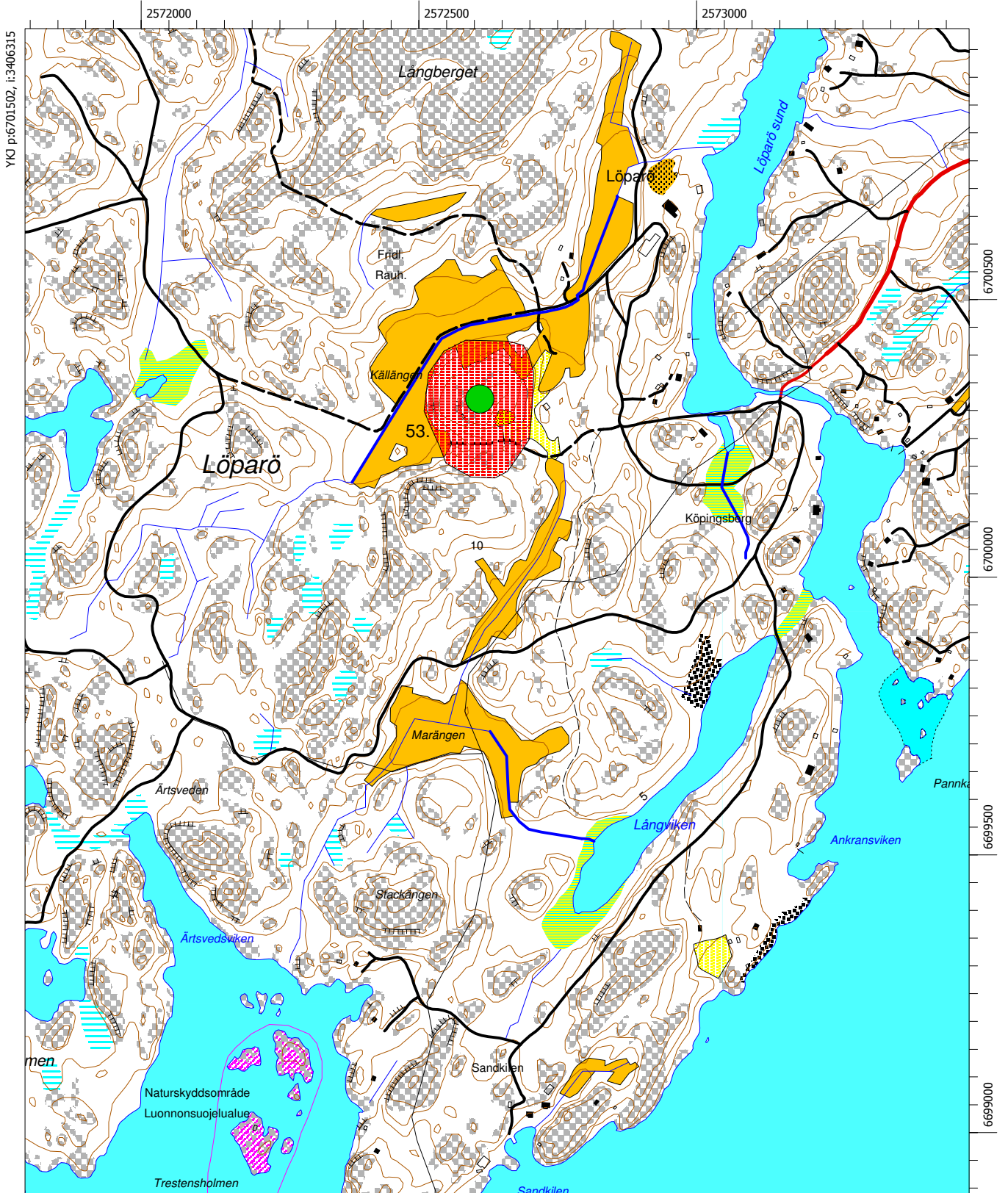
Sipoo, Kitö, kohde 41

Sipoo, Kyrkoby, kohteet 42-51

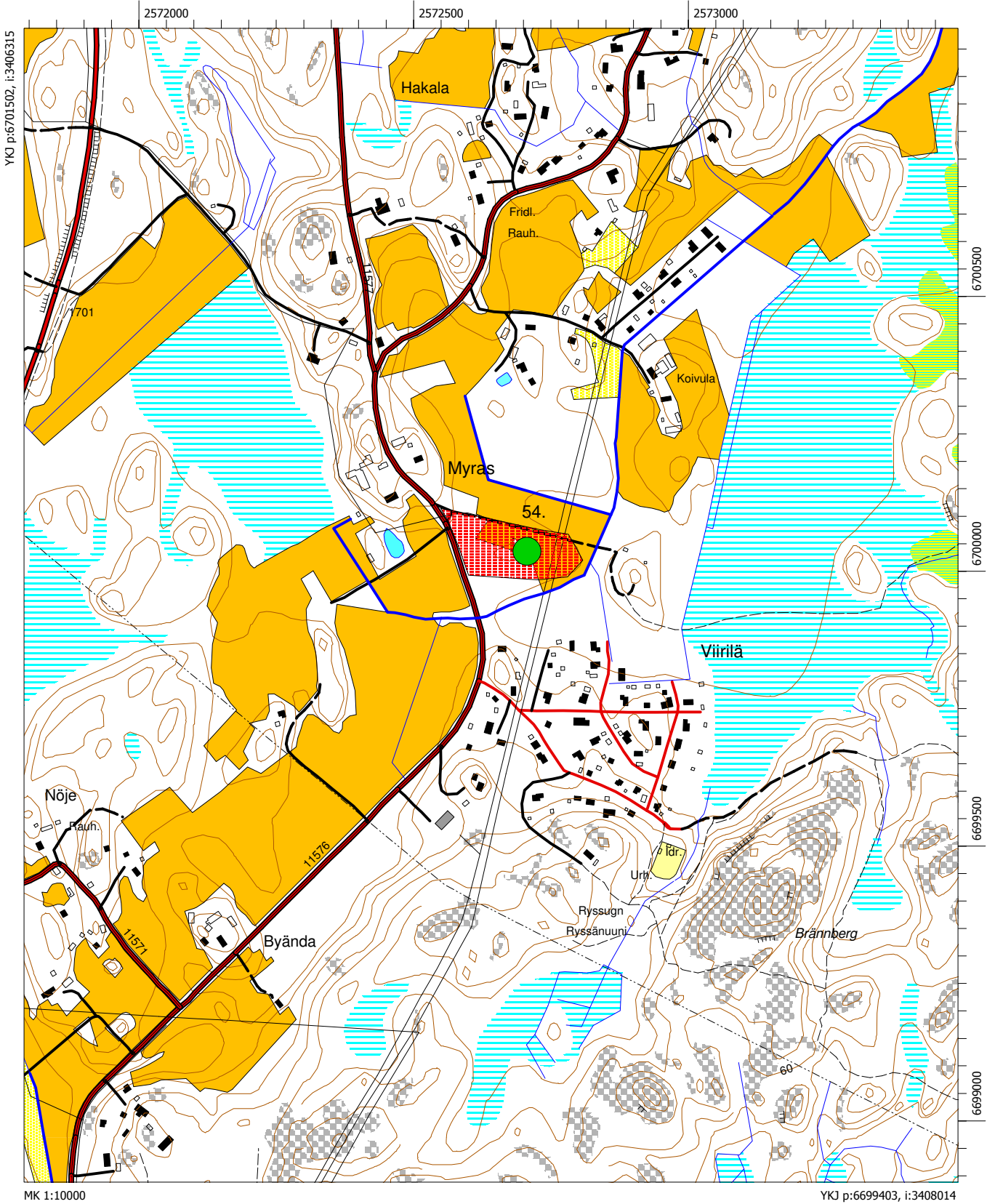

Sipoo, Löparö, kohde 53

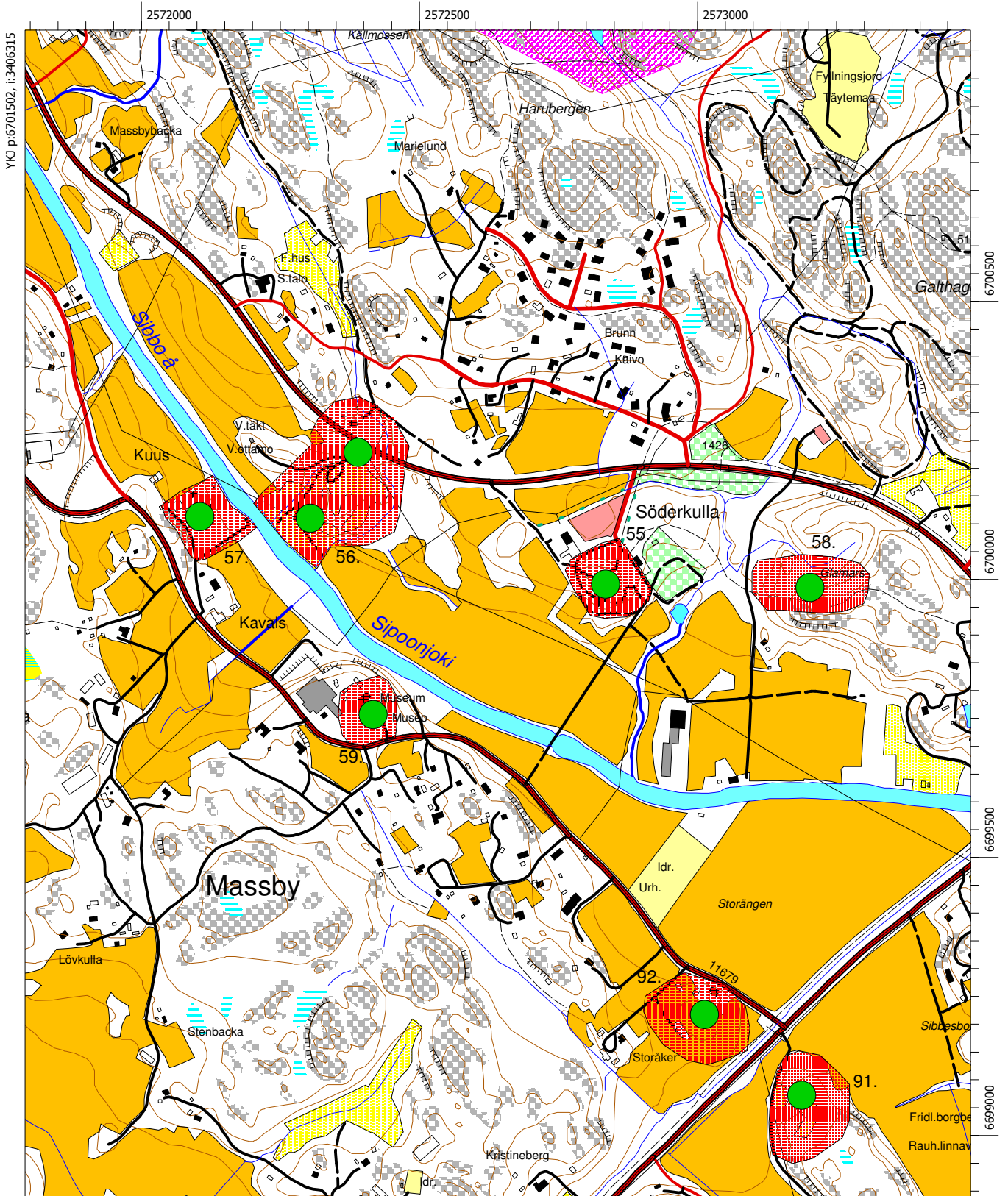

YKJ p:6701502, i:3406315

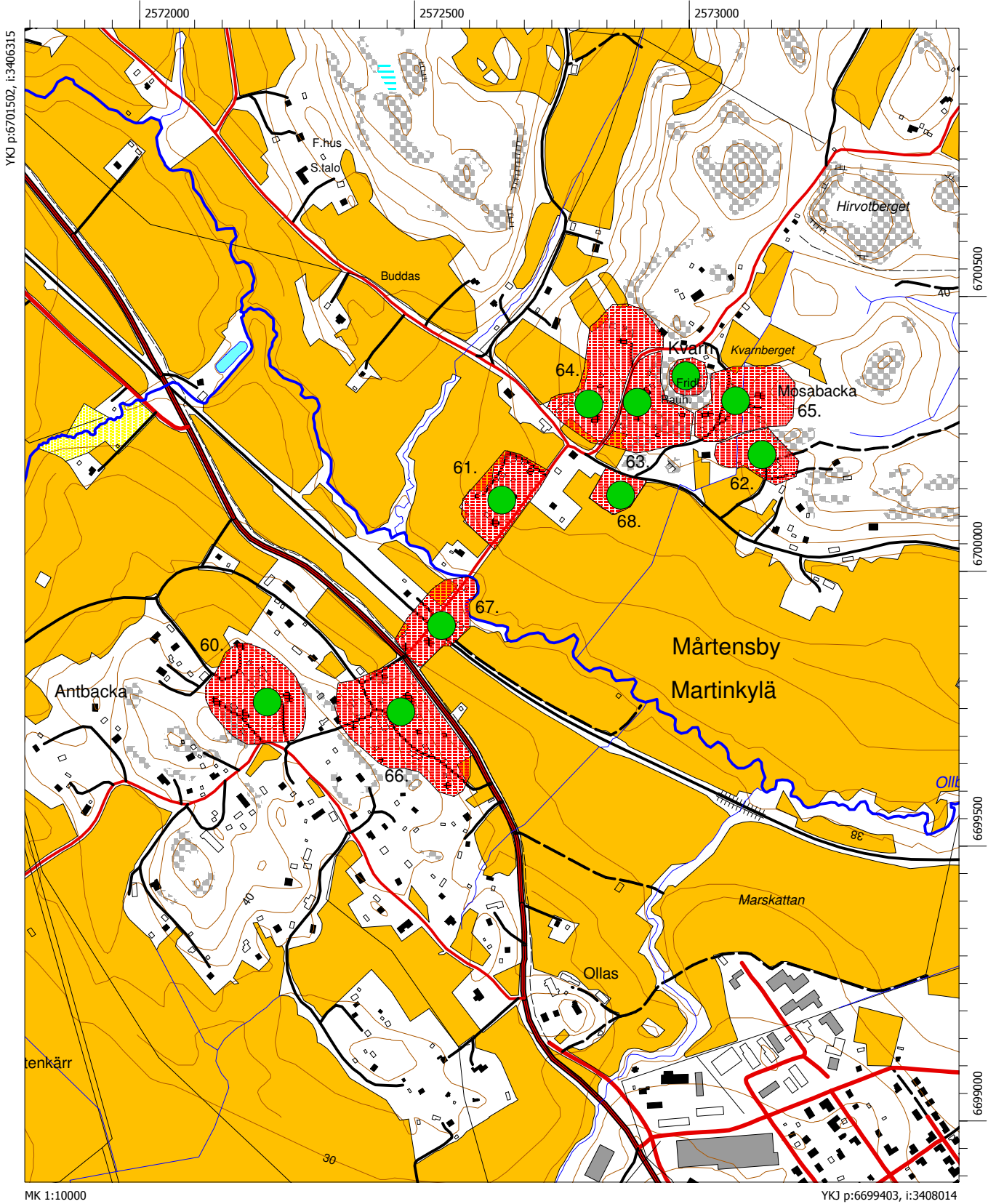
Sipoo, Mariendahl, kohde 54

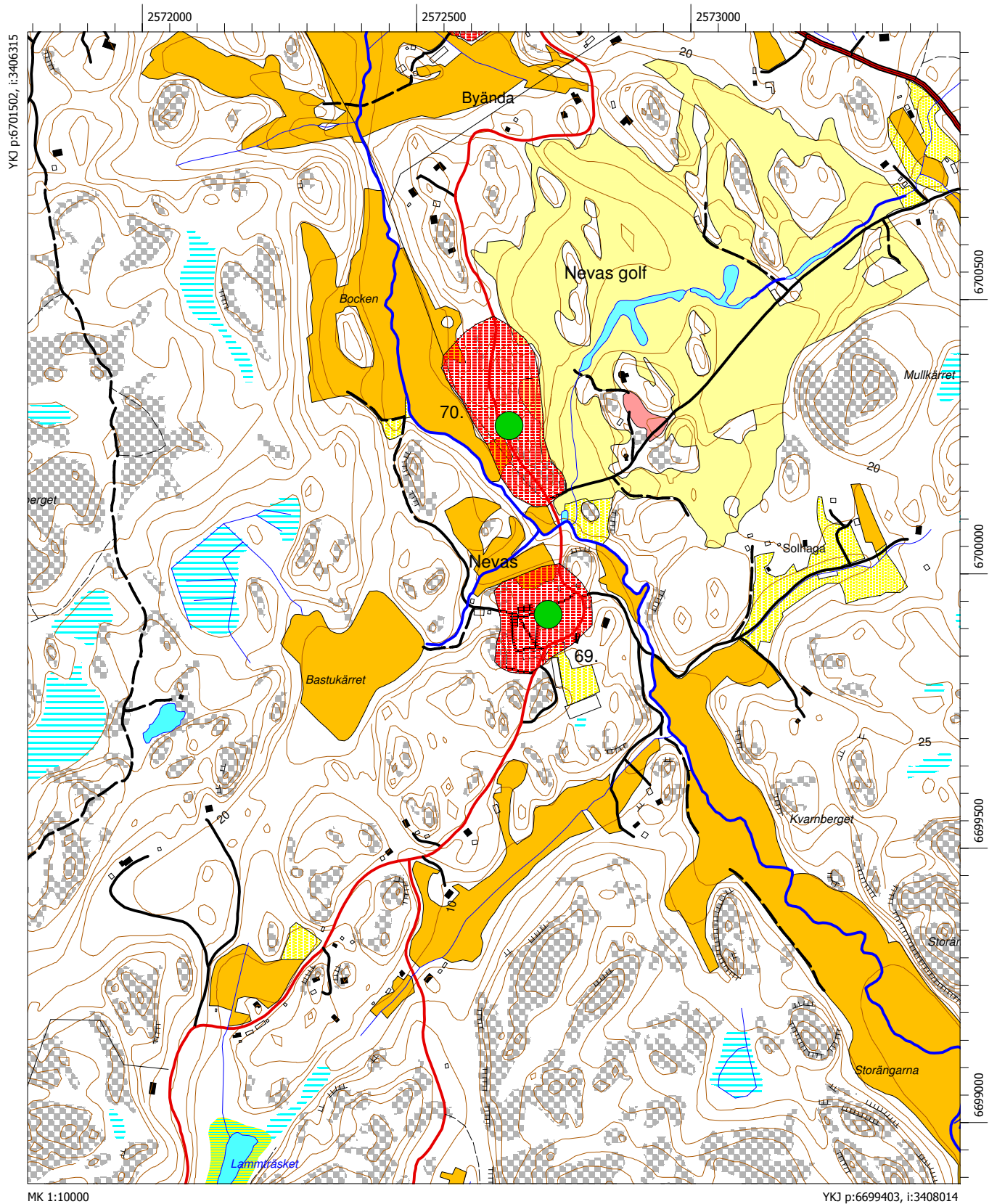
Sipoo, Massby, kohteet 55-59

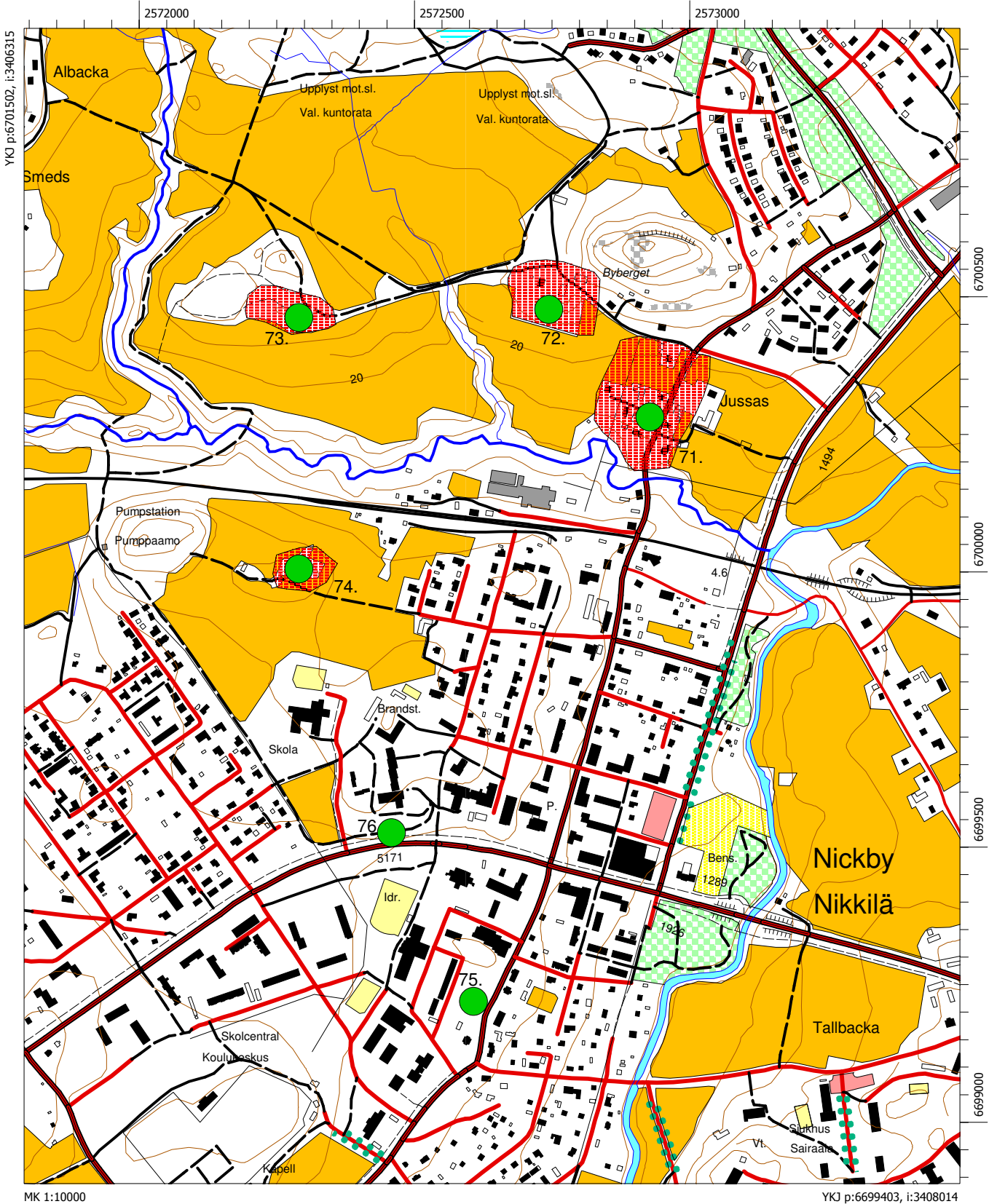
Sipoo, Mårtensby/Martinkylä, kohteet 60-68

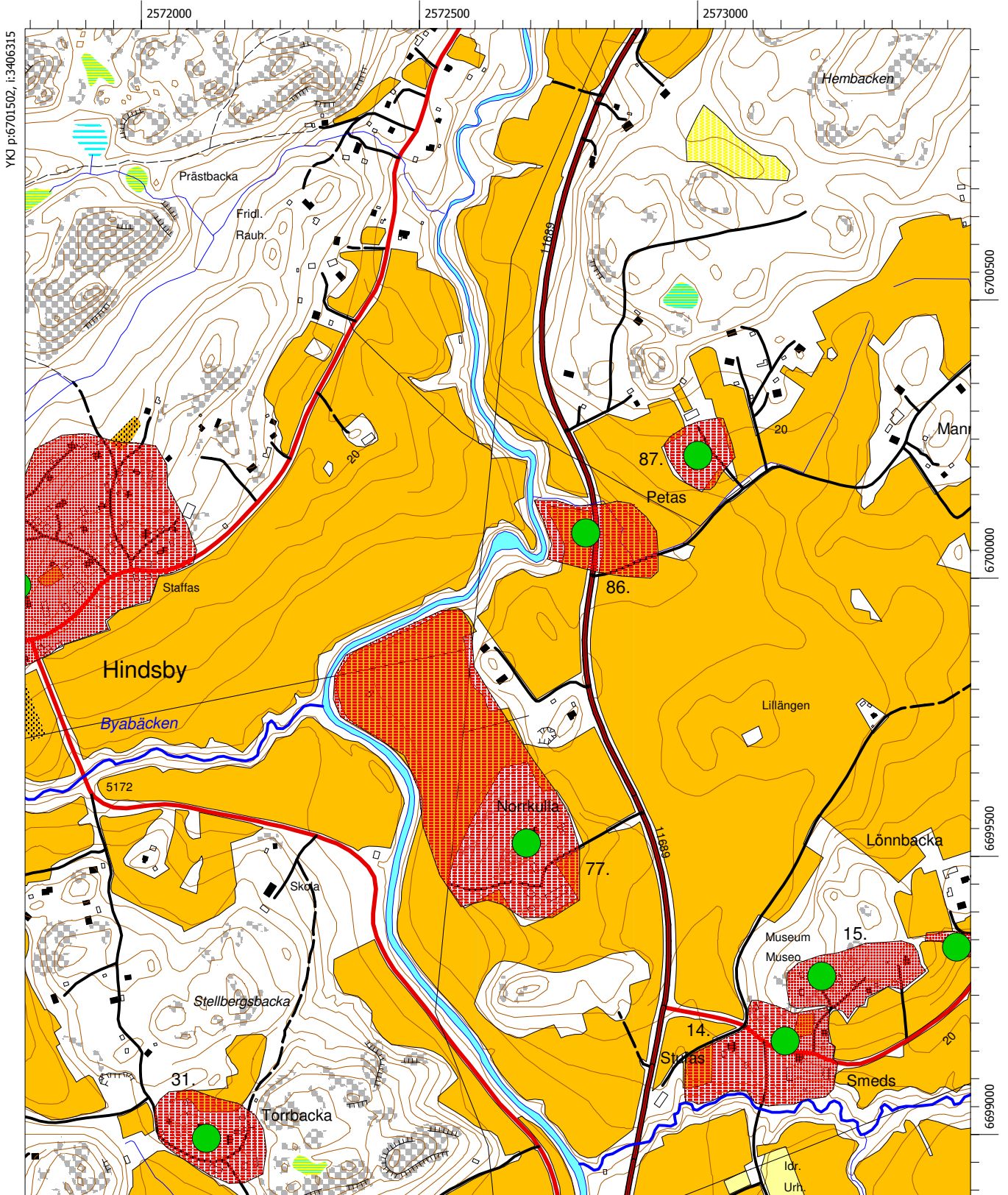
Sipoo, Nevas, kohteet 69-70

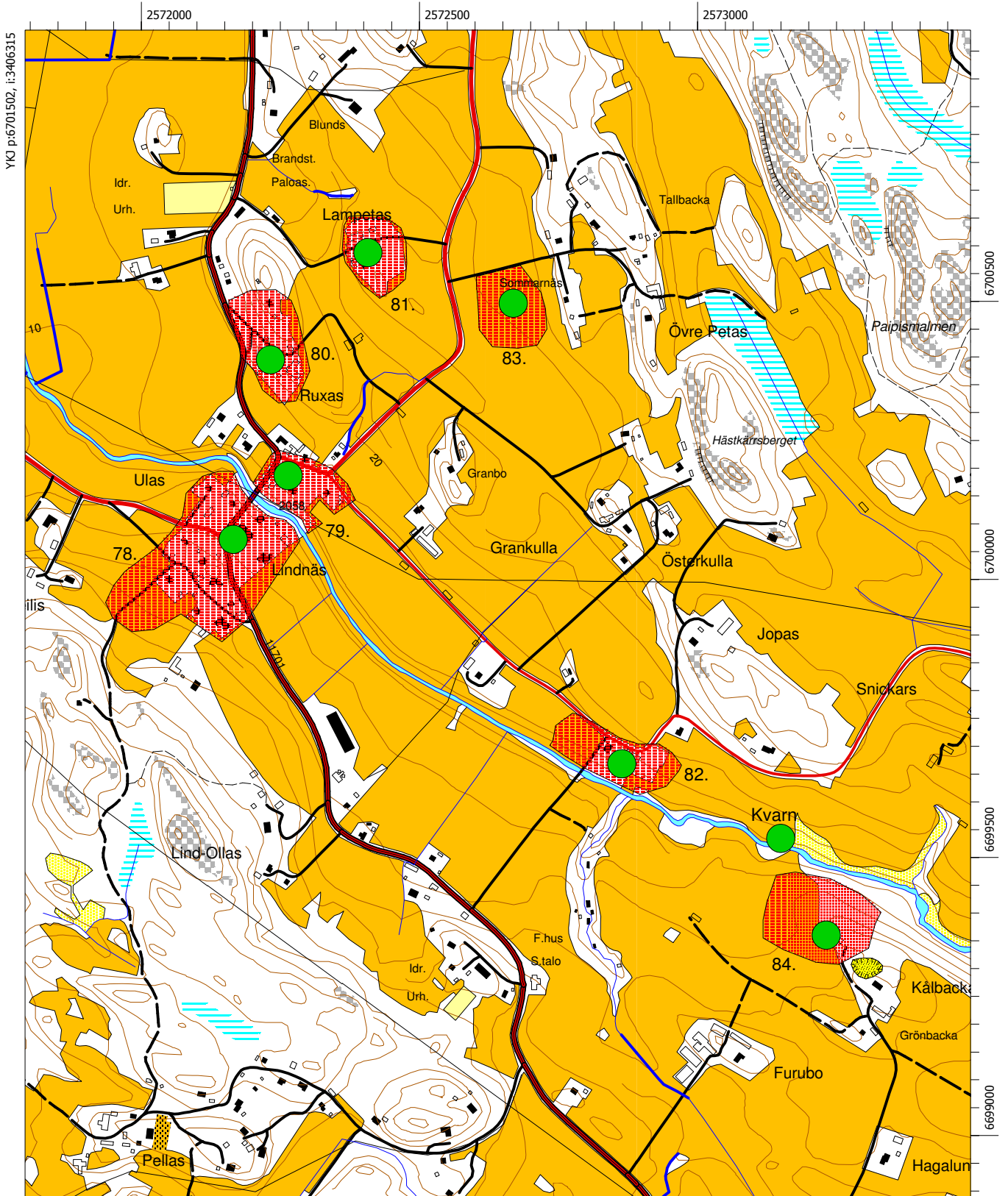
Sipoo, Nickby/Nikkilä, kohteet 71-76

Sipoo,
Norrkulla, kohde 77
Pigby, kohteet 86-87

Sipoo, Paipis/Etelä-Paippinen, kohteet 78-84

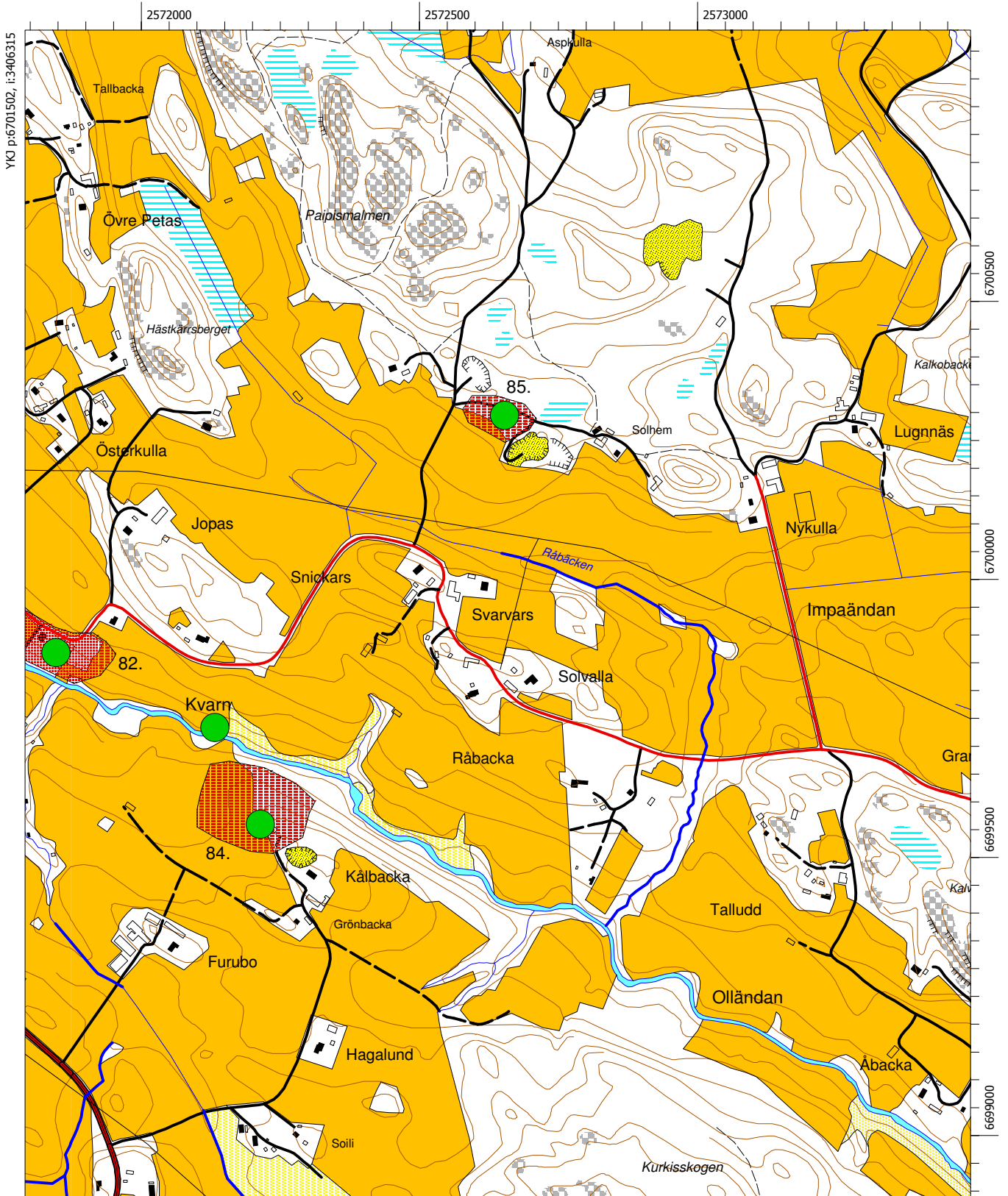

YKJ p:6701502, i:3406315

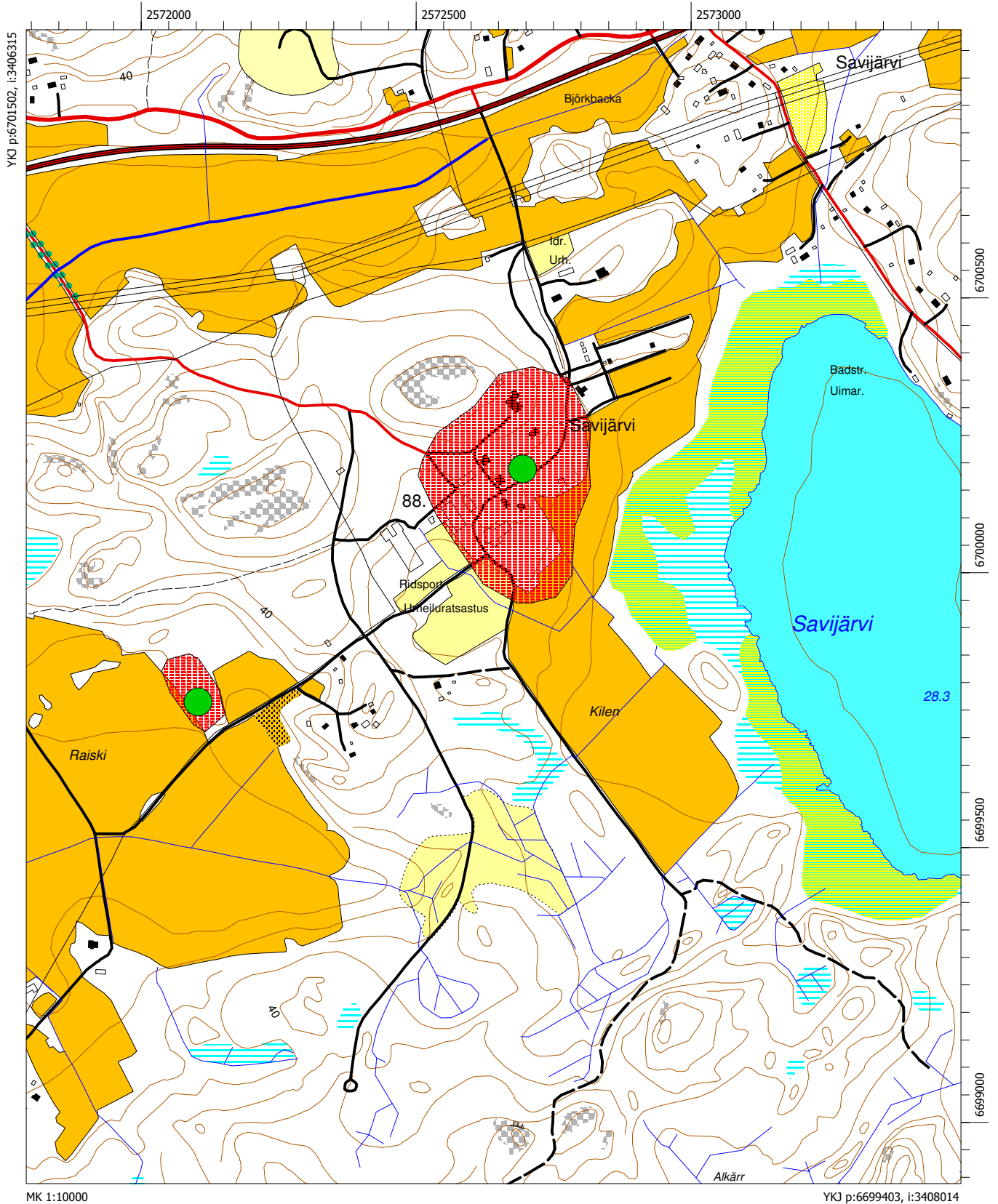
MK 1:10000

YKJ p:6699403, i:3408014

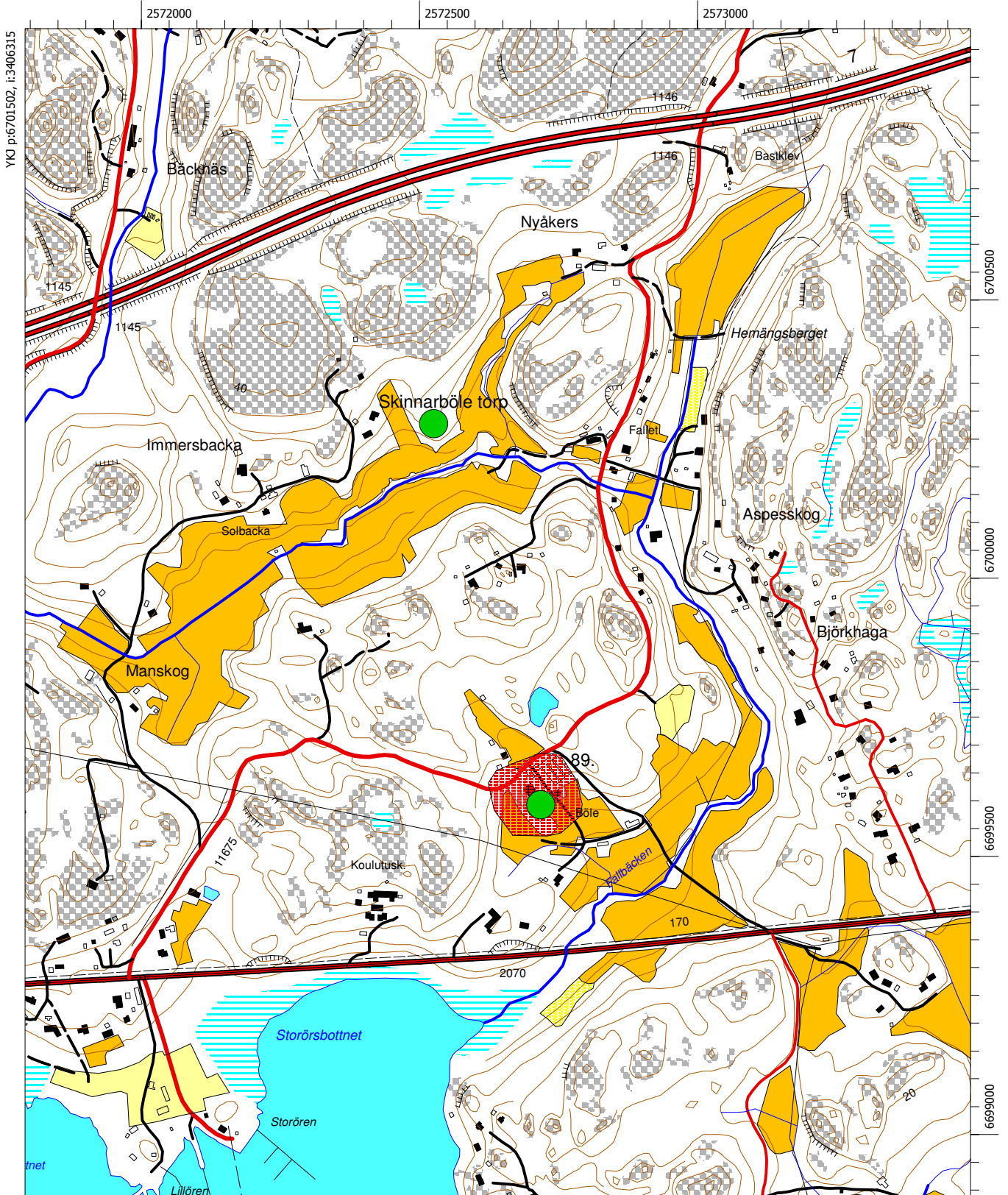
Sipoo, Paipis/Etelä-Paippinen, kohde 85

Sipoo, Savijärvi, kohde 88

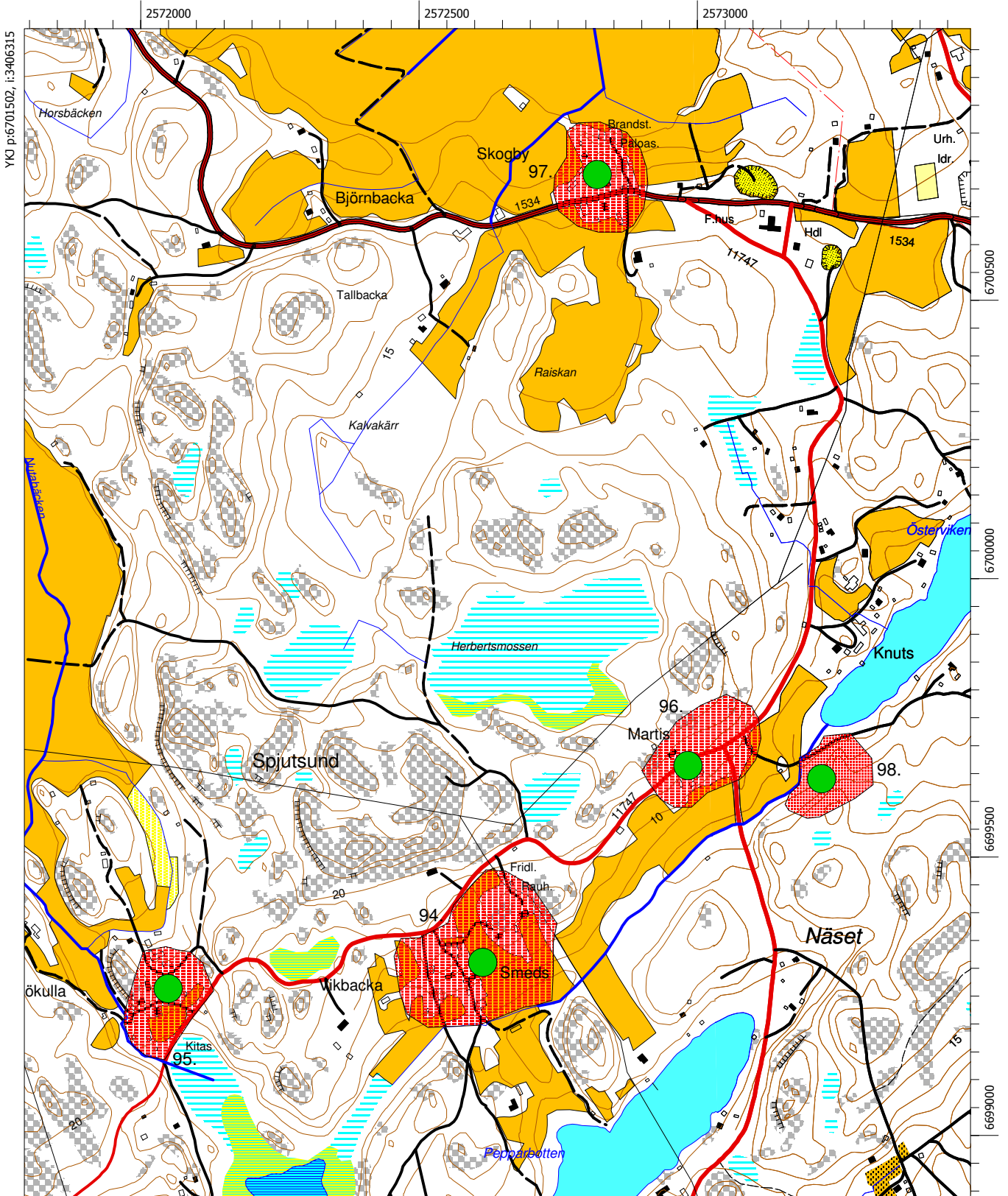

Sipoo, Skinnarböle, kohde 89

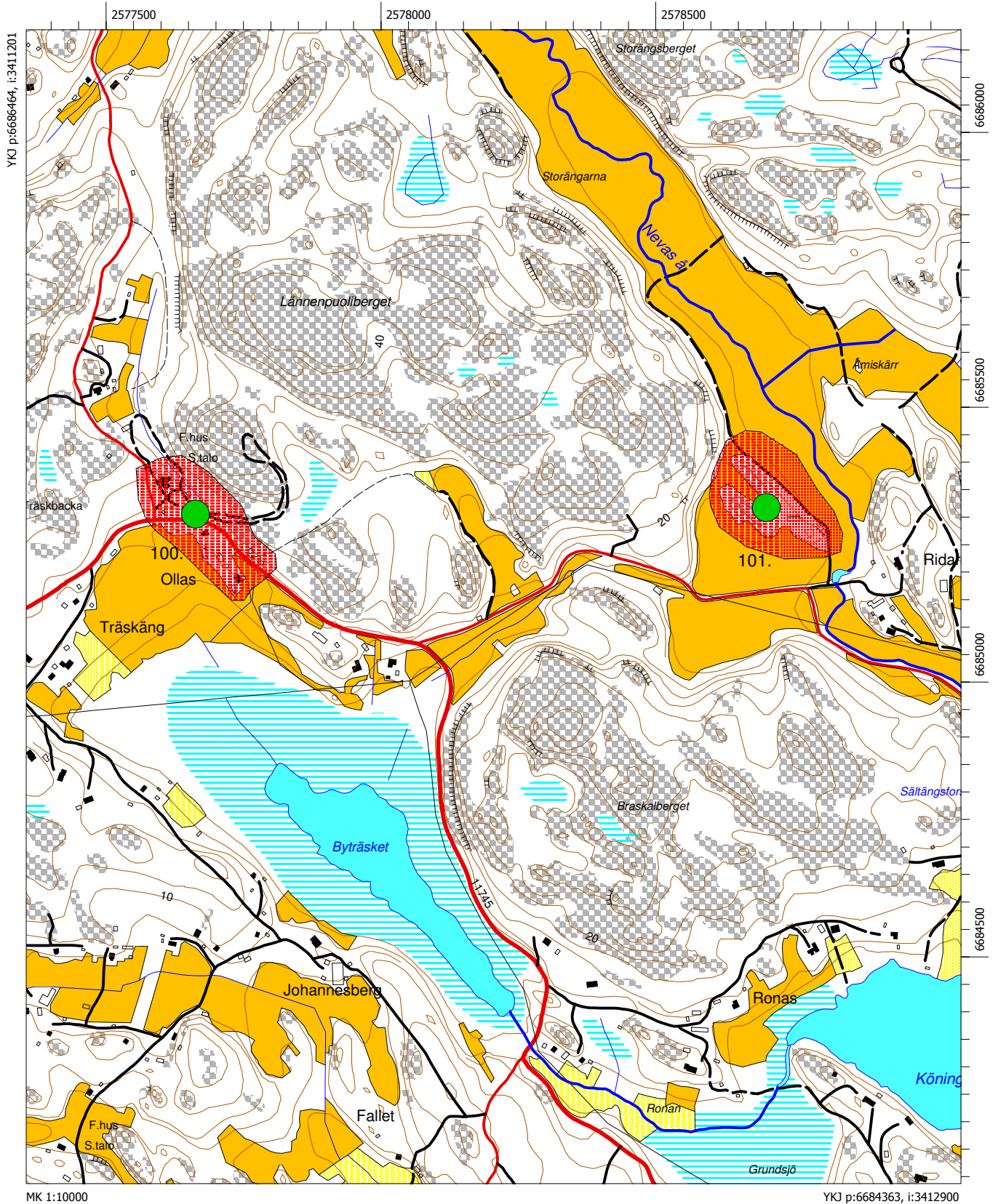

YKJ p:6701502, i:3406315

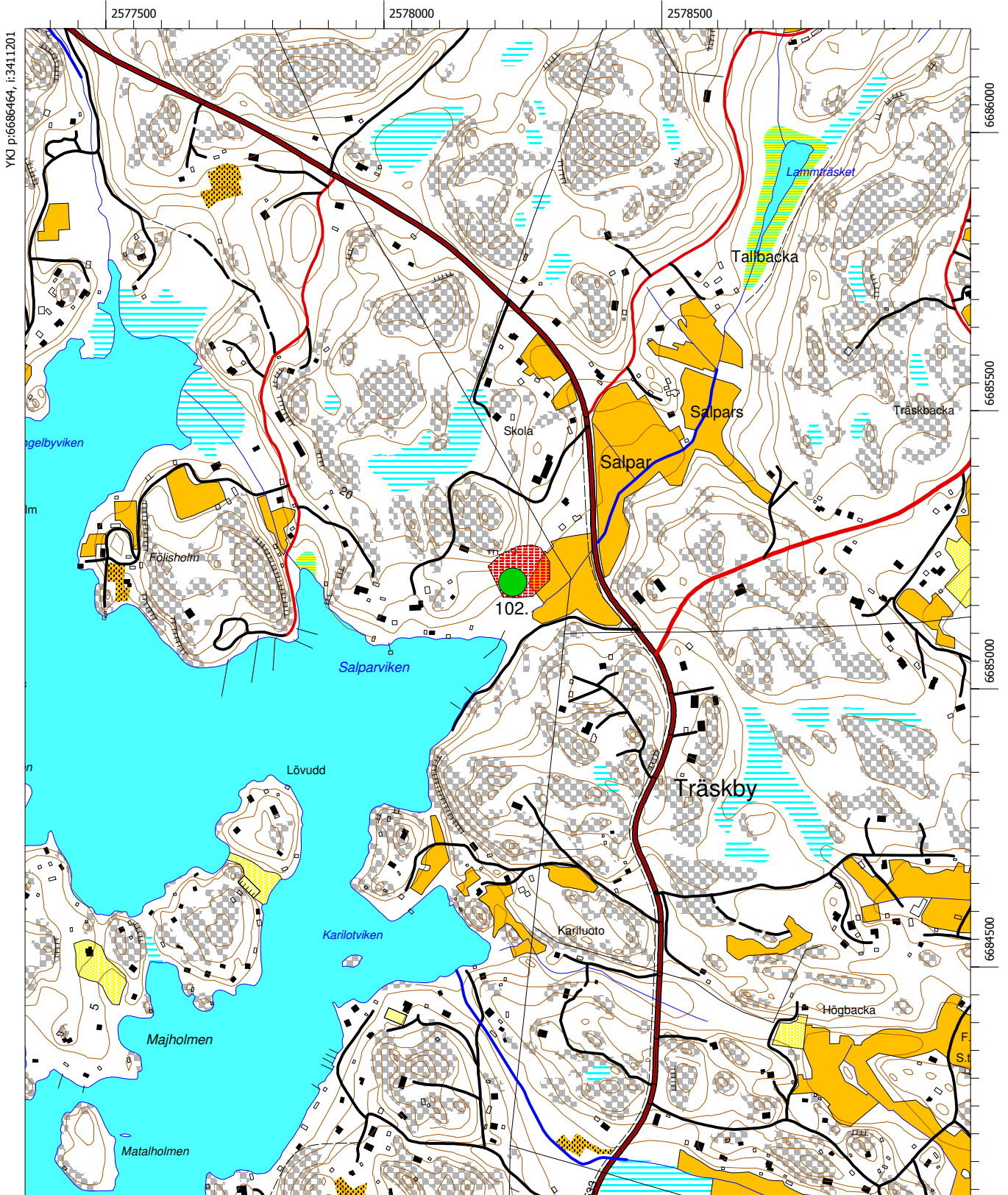
Sipoo, Spjutsund, kohteet 94-98

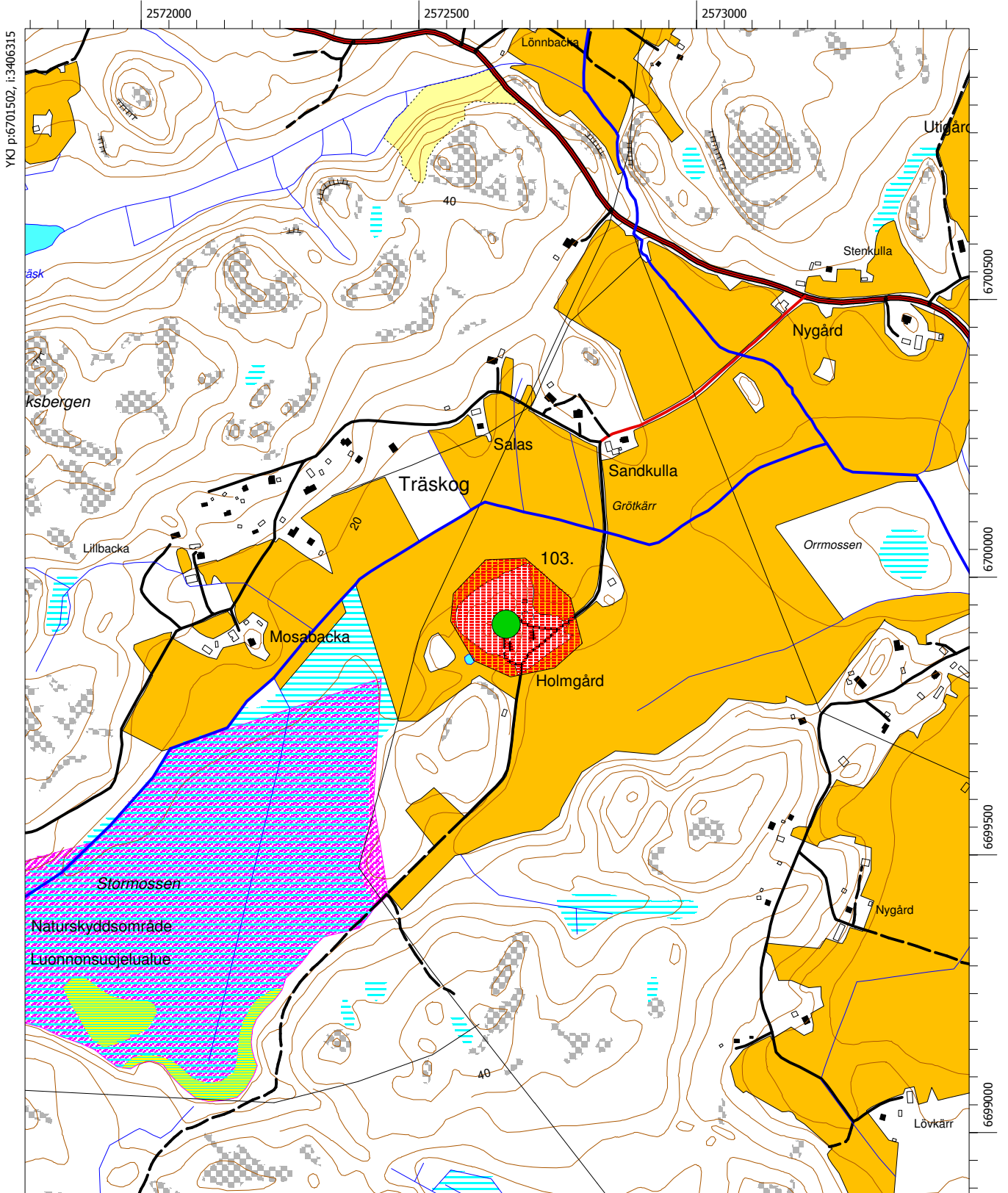
Sipoo, Träskby, kohteet 100-101

Sipoo, Träskby, kohde 102

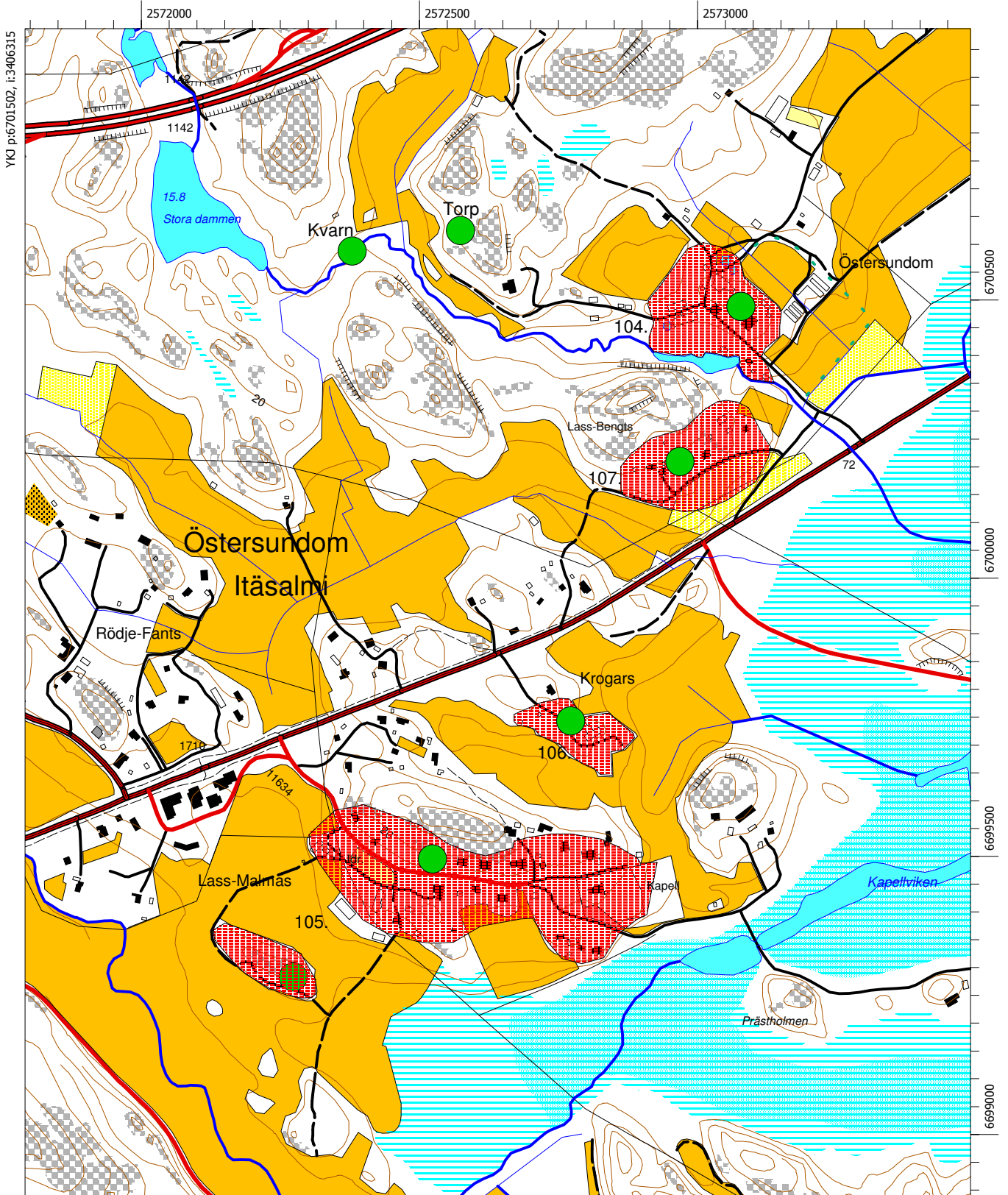

Sipoo, Träskögböle, kohde 103

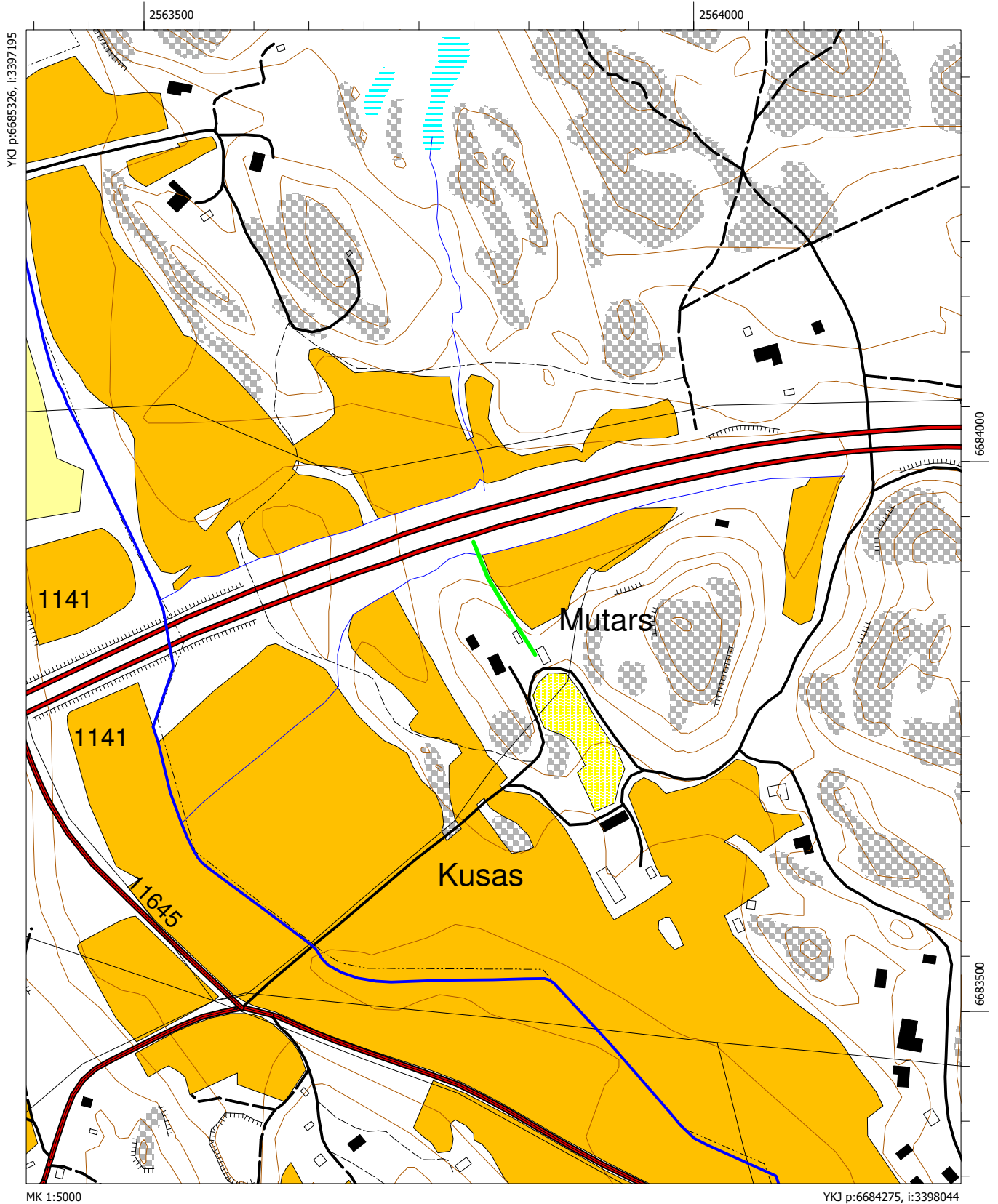
YKJ p:6701502, i:3406315

Sipoo, Östersundom/Itäsalmi, kohteet 104-107

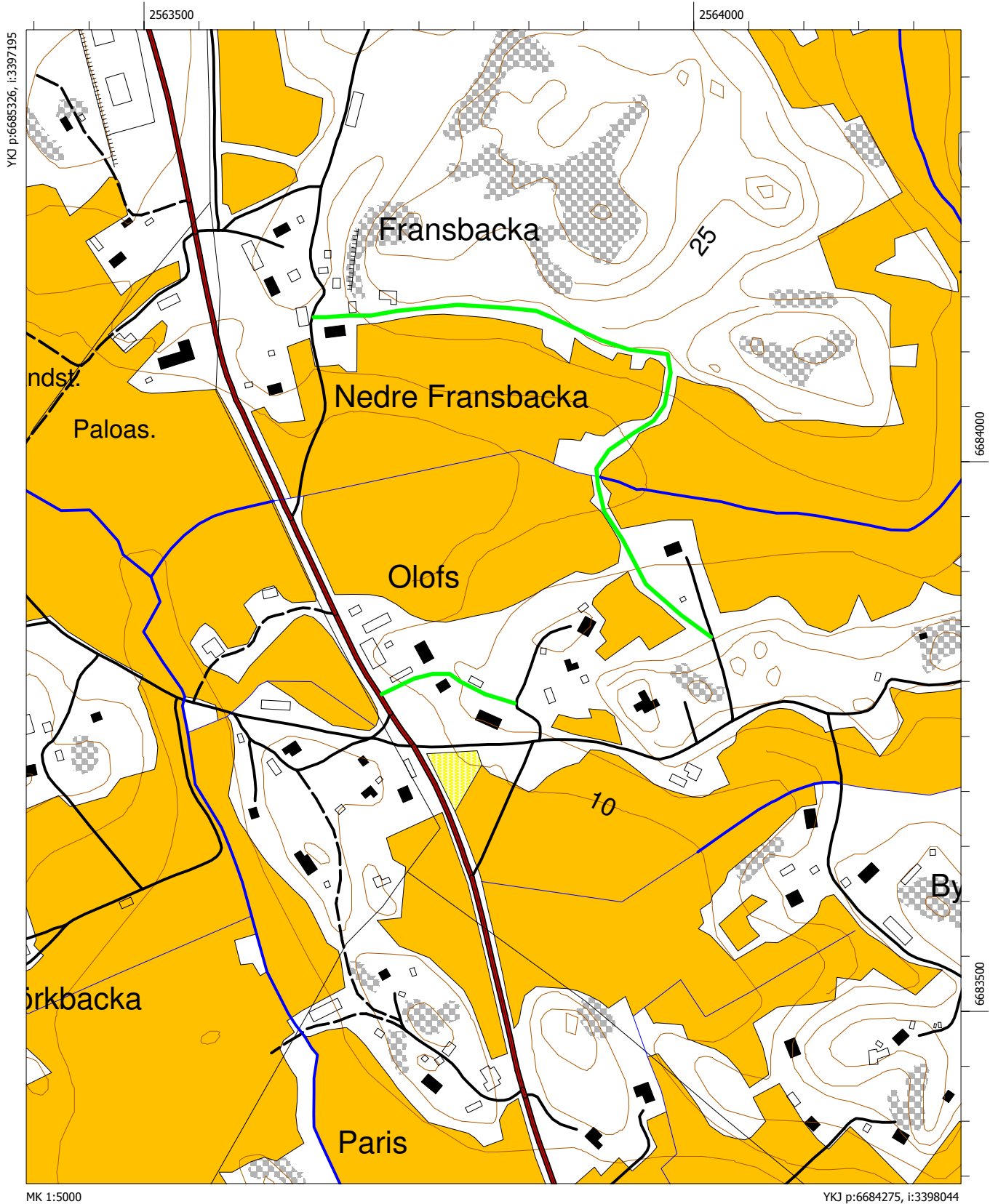
Sipoo, Gumböle

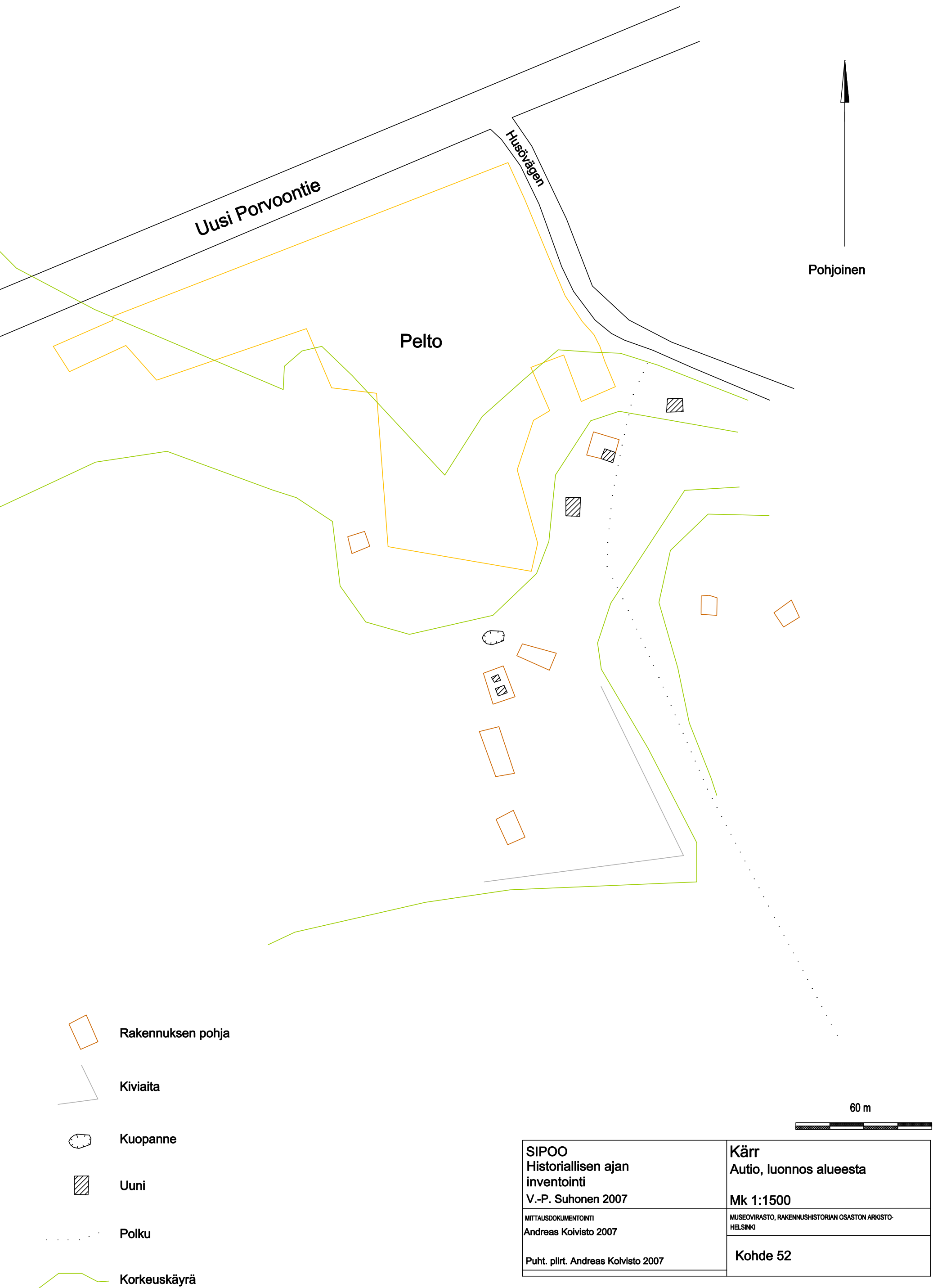
Maastossa erottuva vanha tienpohja merkitty karttaan vihreällä

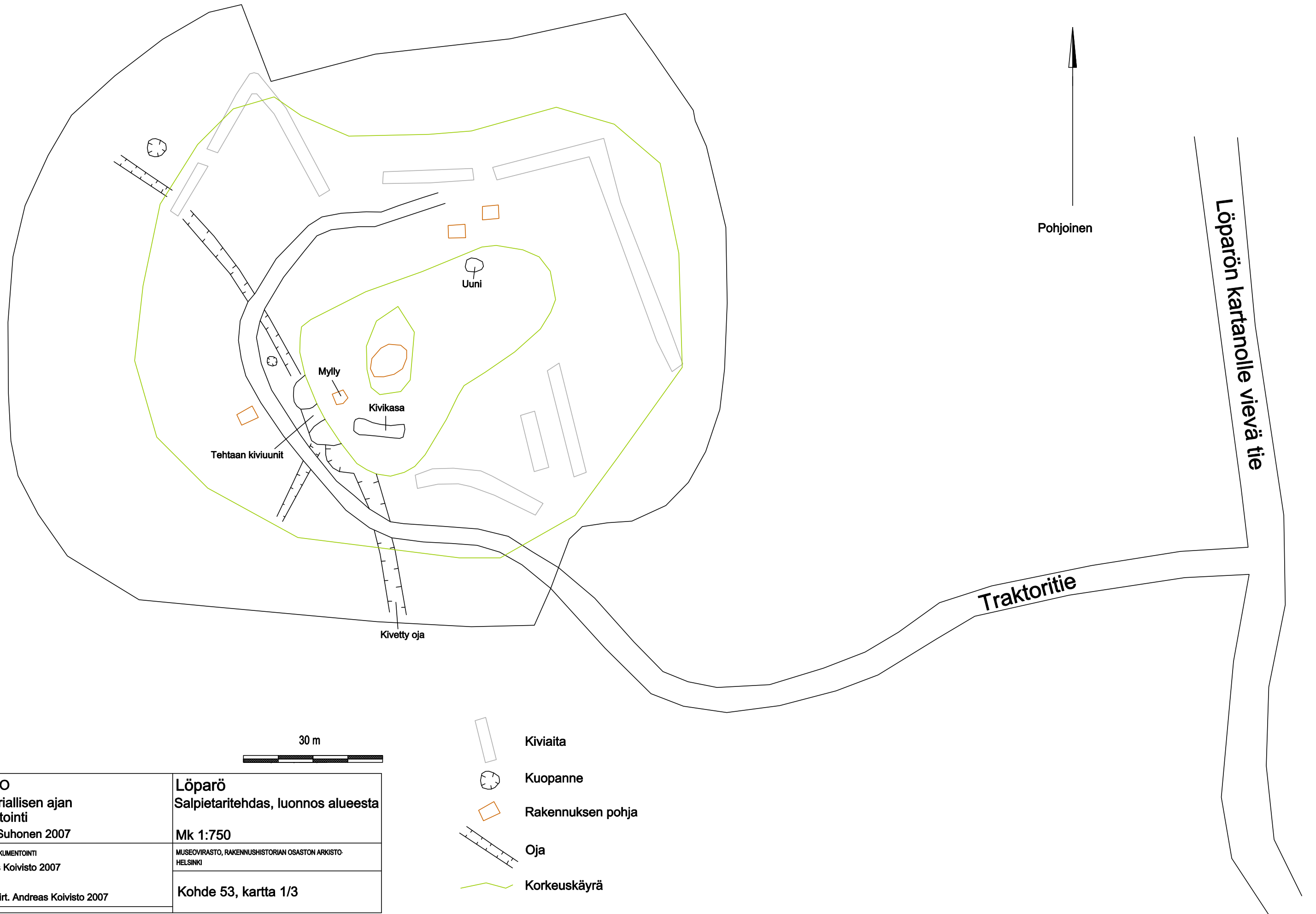

Sipoo, Hangelby

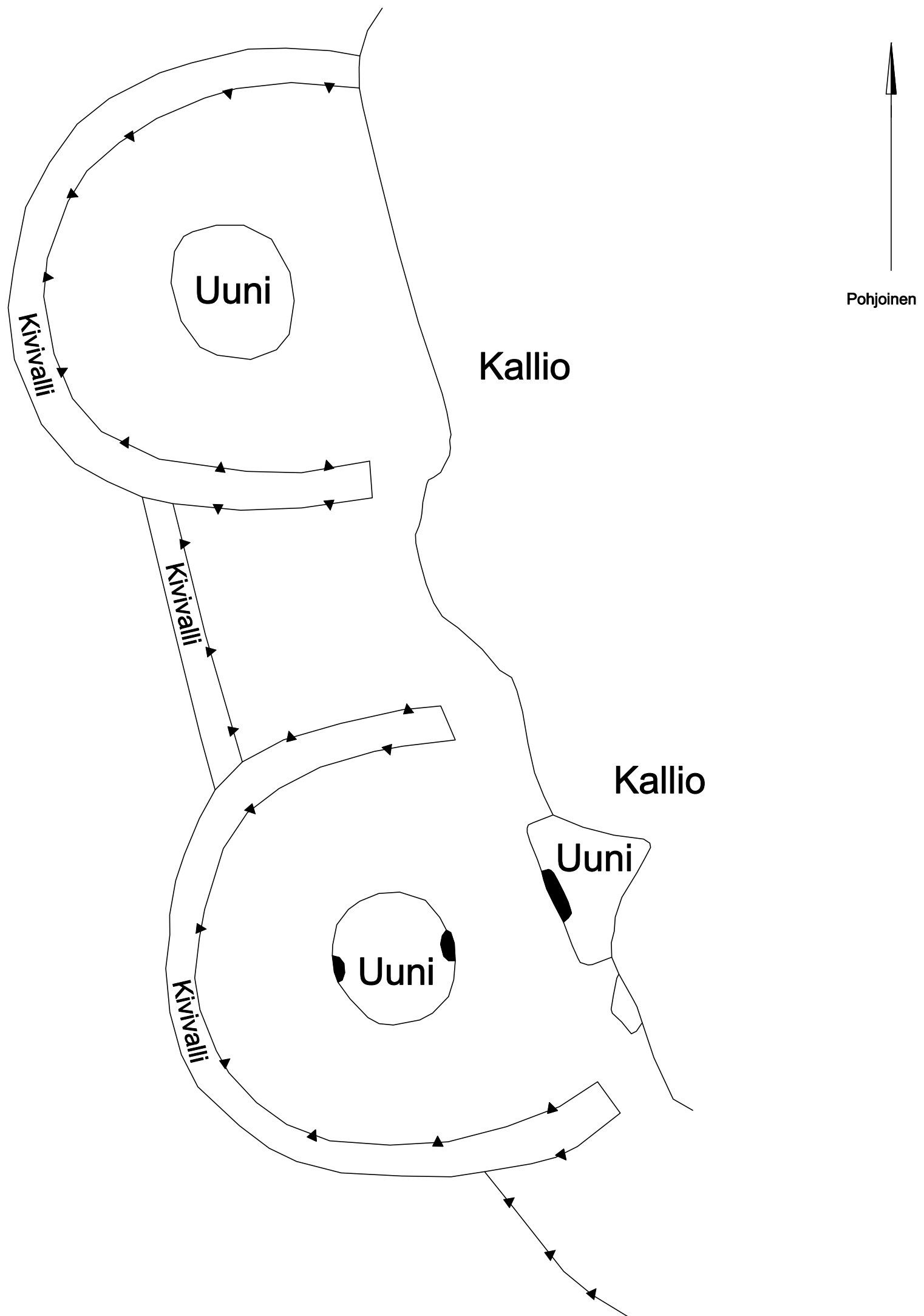
Maastossa erottuva vanha tienpohja merkitty karttaan vihreällä

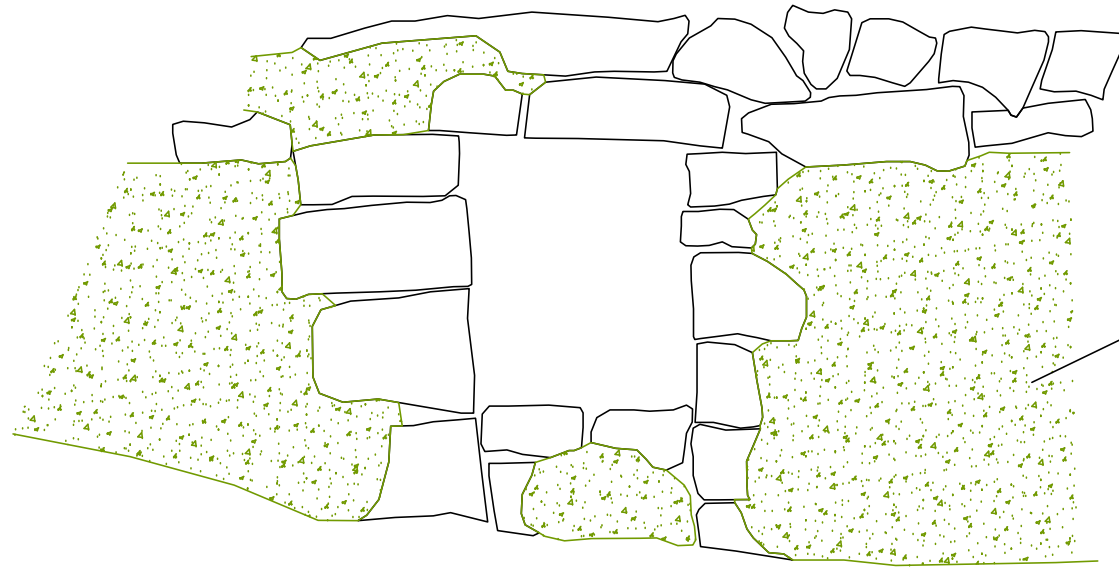
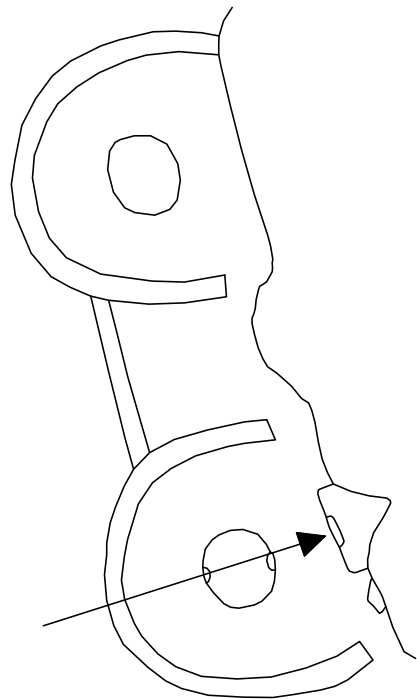

SIPOO Historiallisen ajan inventointi V.-P. Suhonen 2007	Löparö Salpietaritehdas, luonnos alueesta Mk 1:750
MITTAUSDOKUMENTOINTI Andreas Koivisto 2007	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO- HELSINKI
Puht. piirt. Andreas Koivisto 2007	Kohde 53, kartta 1/3

SIPOO Historiallisen ajan inventointi V.-P. Suhonen 2007	Löparö Salpeteritehdas, luonnos uuneista
MITTAUSDOKUMENTOINTI	Mk 1:100 MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO HELSINKI
Andreas Koivisto 2007 Puht. piirt. Andreas Koivisto 2007	Kohde 53, kartta 2/3

Sammal

1 m

Pohjoinen

SIPOO Historiallisen ajan inventointi V.-P. Suhonen 2007	Löparö Salpietaritehdas, luonnos uuniauokosta Mk 1:20
MITTAUSDOKUMENTOINTI Andreas Koivisto 2007	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO HELSINKI
Puht.piirt. Andreas Koivisto 2007	Kohde 53, kartta 3/3

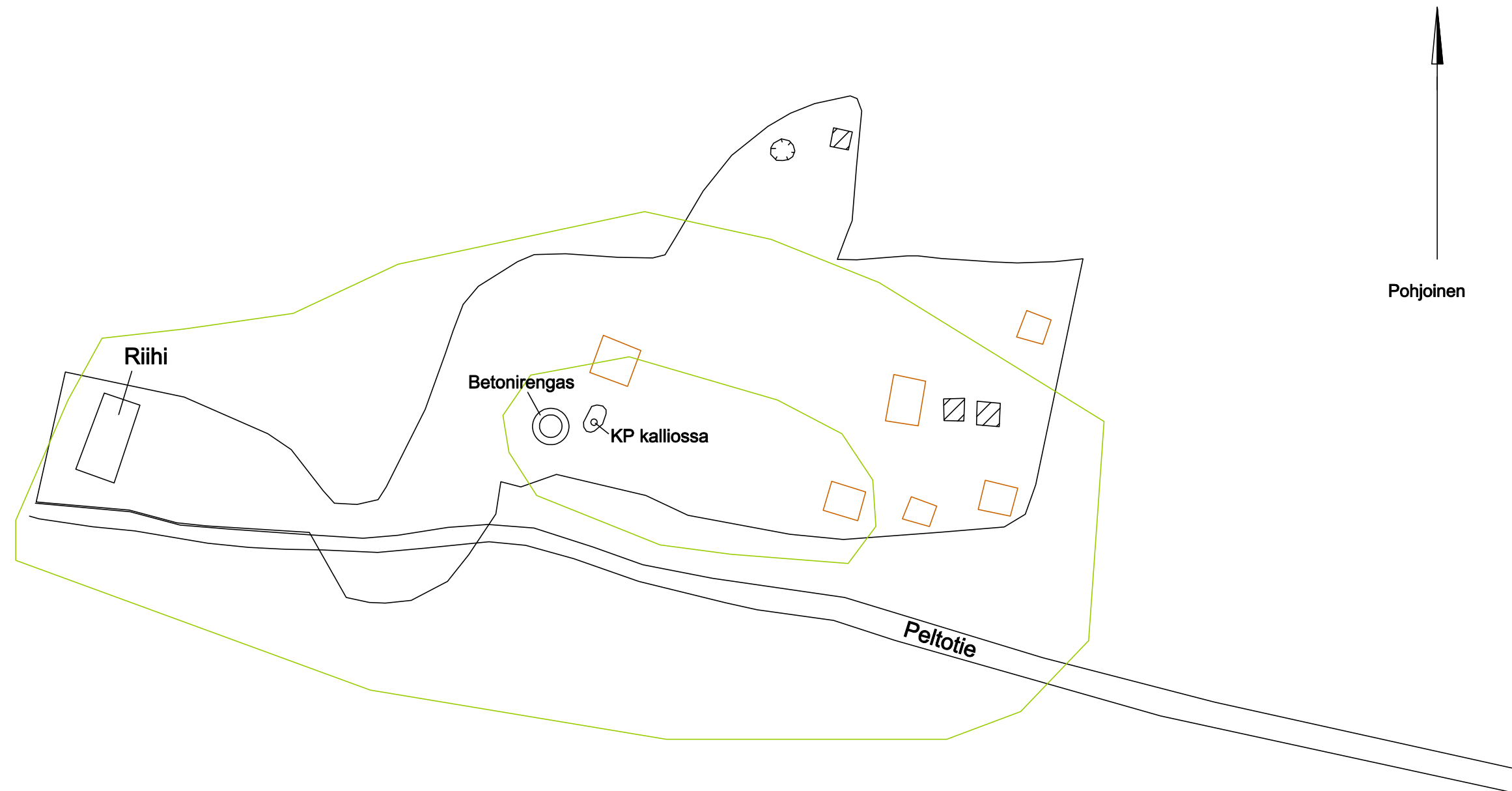

- Korkeuskäyrä
 □ Rakennuksen pohja

60 m

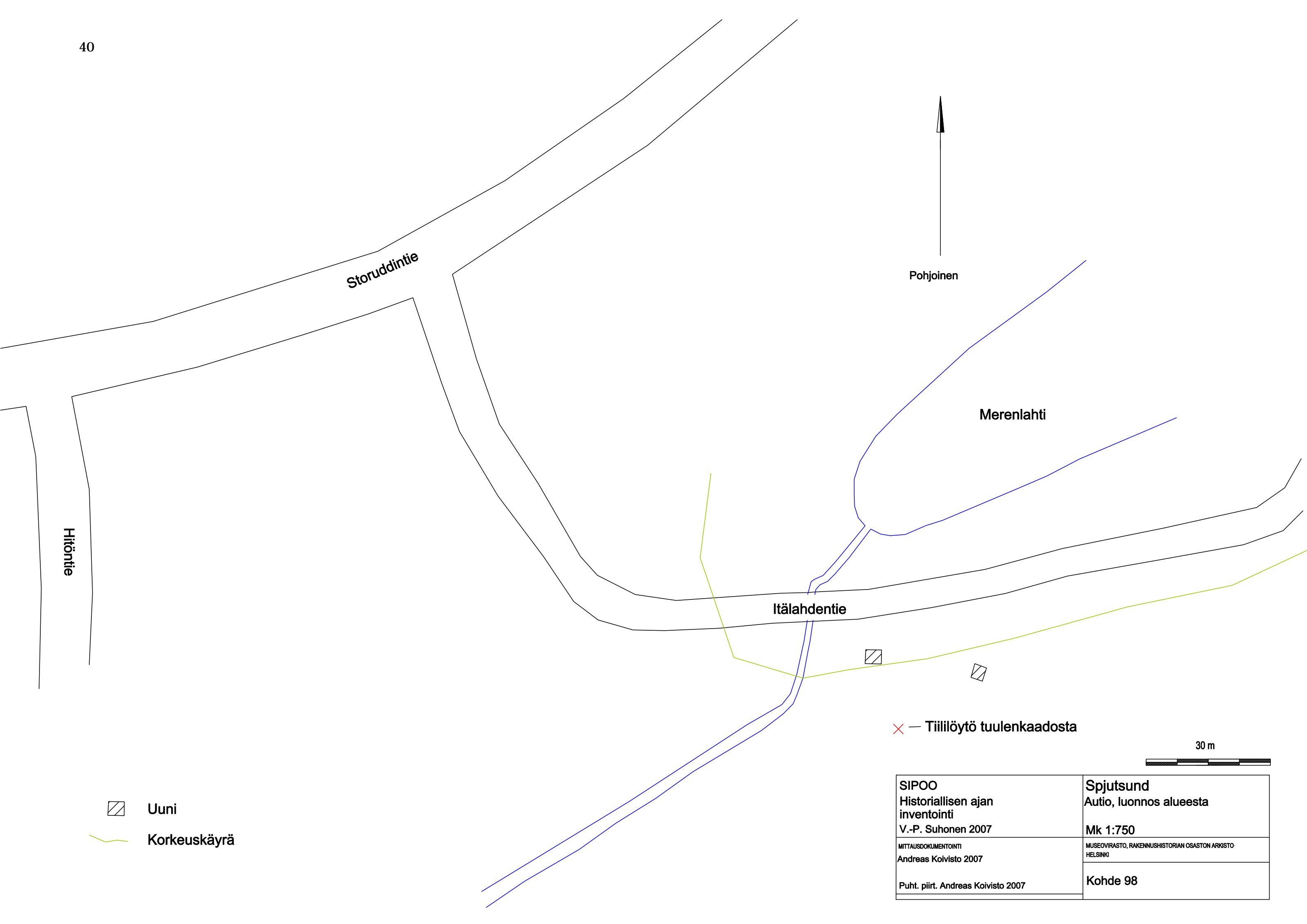

SIPOO Historiallisen ajan inventointi V.-P. Suhonen 2007	Nevas (Skrivars & Smeds) Autio, luonnos alueesta Mk 1:1500
MITTAUSDOKUMENTOINTI Andreas Koivisto 2007	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO HELSINKI
Puht. piirt. Andreas Koivisto 2007	Kohde 70

- Rakennuksen pohja
- Kuopanne
- Uuni
- Korkeuskäyrä

SIPOO Historiallisen ajan inventointi V.-P. Suhonen 2007	Nickby Söderåkeren, luonnos alueesta Mk 1:750
MITTAUSDOKUMENTOINTI Andreas Koivisto 2007	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO HELSINKI
Puht. piirt. Andreas Koivisto 2007	Kohde 74

Hitöntie

Storuddintie

Itälahdentie

Merenlahti

Pohjoinen

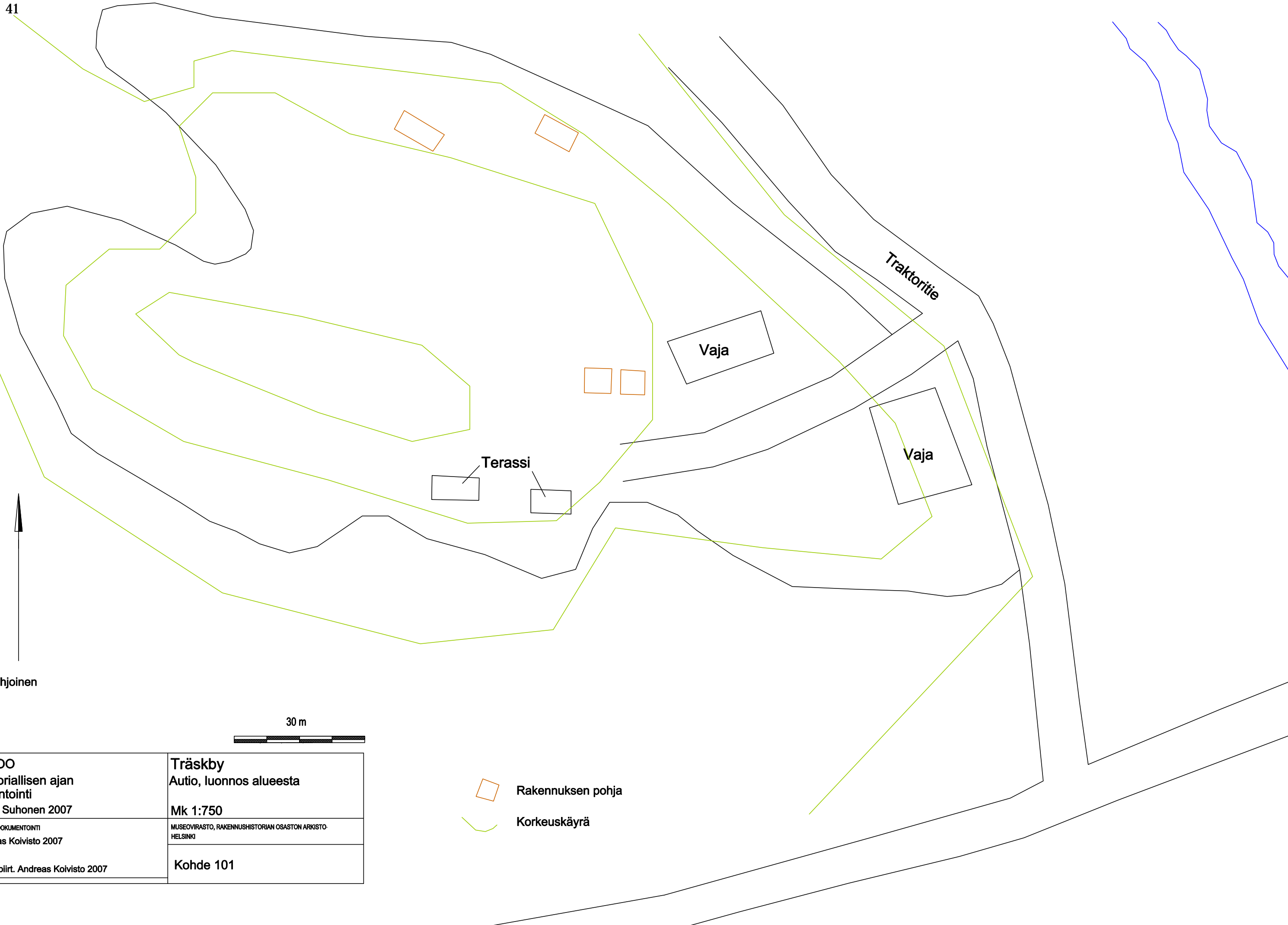
- Uuni
- Korkeuskäyrä

 — Tiililöytö tuulenkaadosta

30 m

<p>SIPOO Historiallisen ajan inventointi V.-P. Suhonen 2007</p>	<p>Spjutsund Autio, luonnos alueesta Mk 1:750</p>
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI Andreas Koivisto 2007</p>	<p>MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO HELSINKI</p>
<p>Puht. piirt. Andreas Koivisto 2007</p>	<p>Kohde 98</p>

41

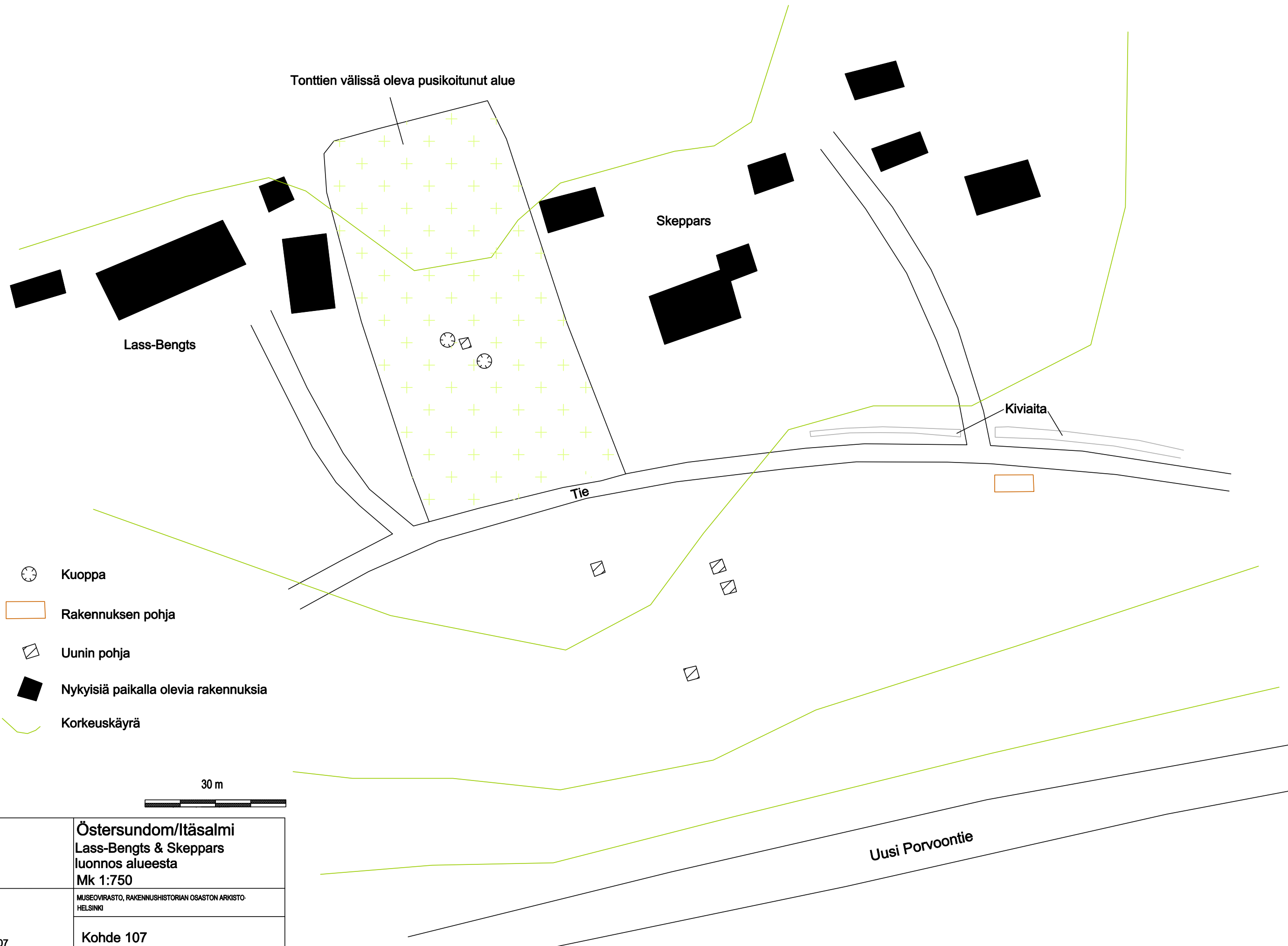
Pohjoinen

30 m

SIPOO Historiallisen ajan inventointi V.-P. Suhonen 2007	Träskby Autio, luonnos alueesta Mk 1:750
MITTAUSDOKUMENTOINTI Andreas Koivisto 2007	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO- HELSINKI
Puht. piirt. Andreas Koivisto 2007	Kohde 101

- Rakennuksen pohja
- Korkeuskäyrä

Tonttien välissä oleva pusikoitunut alue

- Kuoppa
- Rakennuksen pohja
- Uunin pohja
- Nykyisiä paikalla olevia rakennuksia
- Korkeuskäyrä

Pohjoinen

30 m

SIPOO Historiallisen ajan inventointi V.-P. Suhonen 2007	Östersundom/Itäsalmi Lass-Bengts & Skeppars luonnos alueesta Mk 1:750
MITTAUSDOKUMENTOINTI Andreas Koivisto 2007	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO- HELSINKI
Puht. piirt. Andreas Koivisto 2007	Kohde 107

LIITE 3

Sipoon historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi 2007

Diakuvat 125700: 1-164

Kuvaaja V.-P. Suhonen

Alanumero	Kylä	Tontti	Aihe	Suunta
1	Borgby	Keskustontti	Kyläkeskuksen pohjoispuolta.	SW
2	Borgby	Keskustontti	Kyläkeskuksen eteläpuolta.	N
3	Borgby	Keskustontti	Kylän keskustaa.	NW
4	Borgby	Keltas, Bertas, Frisans		S
5	Boxby	Kyläkeskus	Kyläraitia	SW
6	Boxby	Kyläkeskus	Kylän keskustaa.	NW
7	Boxby	Skognils, Johans, Ollas		SW
8	Boxby	Ollas	Vanha paikka	W
9	Boxby	Johans	Vanha paikka pellolla	N
10	Boxby	Skognils		W
11	Boxby	Johans, Ollas		SW
12	Boxby	Lill-Bengts		SE
13	Boxby	Backas		E
14	Boxby	Vajportby	Pohjoisosa	W
15	Boxby	Vajportby	Eteläosa	N
16	Broböle			W
17	Eriknäs			W
18	Eriknäs/Långnäs 2			NE
19	Eriknäs/Långnäs 3			N
20	Eriknäs/Divarp			NW
21	Gesterby	Keskustontti		S

Alanumero	Kylä	Tontti	Aihe	Suunta
22	Gesterby	Bränns		E
23	Gesterby	Matbacka		SW
24	Gumböle			S
25	Gumböle			SE
26	Hangelby	Backas, Martis		SE
27	Hangelby	Backas, Martis		NW
28	Hangelby	Olofs, Keupas ,Paris		S
29	Hangelby	Jontas, Antas		N
30	Hangelby	Skrifvars		NE
31	Hangelby	Fransbacka		S
32	Hertsby	Kyläkeskus		SW
33	Hertsby	Kyläkeskus		SW
34	Hertsby	Kyläkeskus		W
35	Hertsby	Tallbåskis		W
36	Hertsby	Tallbåskis		S
37	Hertsby	Simons, Fillplåts		S
38	Hertsby	Simons, Fillplåts		N
39	Hindsby	Keskusalue		E
40	Hindsby	Keskusalue		NE
41	Hindsby	Keskusalue	Kartanon aluetta mäen laella.	E
42	Hindsby	Keskusalue	Kartanon aluetta mäen laella.	SE
43	Hindsby	Keskusalue		S
44	Hindsby	Keskusalue	Etualalla Norkullan markkinapaikka	SE
45	Hindsby	Keskusalue		W
46	Hindsby	Keskusalue		W
47	Hindsby	Göstas		SE
48	Hindsby	Nygård		NE
49	Hindsby	Nygård		SE
50	Hindsby	Torbacka		E
51	Hindsby	Torbacka		SE

Alanumero	Kylä	Tontti	Aihe	Suunta
52	Hindsby	Paljoki		NW
53	Hitå			S
54	Husö			S
55	Immersby	Storby		
56	Immersby	Storby		NW
57	Immersby	Linby		SE
58	Immersby	Linby		W
59	Immersby	Grisas		
60	Immersby	Broas		W
61	Kallbäck			N
62	Kallbäck			NW
63	Kallbäck	Skraflas		SW
64	Kitö			NE
65	Kyrkoby	Böle		SE
66	Kyrkoby	Böle		NW
67	Kyrkoby	Prästgård		S
68	Kyrkoby	Prästgård		E
69	Kyrkoby	Mangård		W
70	Kyrkoby	Autio?		S
71	Kyrkoby	Gästgivars		E
72	Kyrkoby	Torpet, Kaplansbolet		S
73	Kyrkoby	Klockarbolet, Klackars		SE
74	Kyrkoby	Klockarbolet, Klackars		W
75	Kyrkoby	Staffas		S
76	Kyrkoby	Lill-Lambo		SE
77	Kyrkoby	Starkis		SW
78	Kärby			N
79	Kärby		Rakennuksen pohja	SW
80	Kärby		Tontin keskusta	NE
81	Kärby		Riihin pohja	E

Alanumero	Kylä	Tontti	Aihe	Suunta
82	Löparö	Tonttimaa		S
83	Löparö	Tonttimaa		NE
84	Löparö	Tonttimaa	Rakennuksen pohja	NE
85	Löparö	Salpietaritehdas	Ulkovalli ja etualaa	NW
86	Löparö	Salpietaritehdas	Ulovallin eduslla oleva oja ja kuoppa.	NW
87	Löparö	Salpietaritehdas	Kallion edustalla olevia huoneita	S
88	Löparö	Salpietaritehdas	Huoneessa oleva hajonnut uuni	N
89	Löparö	Salpietaritehdas	Huoneen keskellä oleva ehjä uuni kuvattuna kallion laelta	E
90	Löparö	Salpietaritehdas	Kallion vierellä oleva ehjä uuni	W
91	Löparö	Salpietaritehdas	Kallion vierellä oleva ehjä uuni	W
92	Mariendahl	Lasiruukki		SE
93	Massby	Lill-Massby		NE
94	Massby	Lill-Massby		W
95	Massby	Lill-Massby		NW
96	Massby	Stor-Massby		S
97	Massby	Söderkulla		SW
98	Massby	Glamars		SE
99	Massby	Danielsbacka		SW
100	Mårtensby	Kyläkeskus		SE
101	Mårtensby	Kyläkeskus		NE
102	Mårtensby	Kyläkeskus		NE
103	Mårtensby	Antbacka		NE
104	Mårtensby	Antbacka		NW
106	Mårtensby	Mäsabacka		SW
107	Mårtensby	Mickos		SW
108	Mårtensby	Eskos		NW
109	Mårtensby	Byända		SE
110	Mårtensby	Gretans		SW
111	Mårtensby	Buddas		SE
112	Mårtensby			

Alanumero	Kylä	Tontti	Aihe	Suunta
113	Nevas	Autio		SE
114	Nevas	Autio		SE
115	Nevas	Autio		NE
116	Nevas	Säteri		N
117	Nickby	Kyläkeskus		S
118	Nickby	Kyläkeskus		W
119	Nickby	Kartano		NW
120	Nickby	Västernåkern		S
121	Nickby	Söderåkern		E
122	Nickby	Söderåkern		N
123	Nickby	Autio3		S
124	Nickby	Autio4		SE
125	Norkulla	Säteri		SE
126	Paipis	Keskusalue (W)		NW
127	Paipis	Keskusalue (W)		NW
128	Paipis	Keskusalue (W)		SW
129	Paipis	Keskusalue (E) Ruxas		SW
130	Paipis	Keskusalue (E)		N
131	Paipis	Ruxas		NE
132	Paipis	Jopas, Kålas, Brusas, Snickars		SW
133	Paipis	Källbacka		N
134	Paipis		Tervahautoja?	
135	Paipis	Blunds		S
136	Pigby	Mannis		SW
137	Pigby	Petas, Teiras		S
138	Savijärvi			W
139	Skinnarböle		Mahdollinen paikka	SE
140	Skräddarby	Säteri		W
141	Skräddarby	Knaggis, Litens		NW
142	Skräddarby	Knaggis, Litens		SW

Alanumero	Kylä	Tontti	Aihe	Suunta
143	Skräddarby	Autio?		S
144	Spjutsund	Autio		N
145	Spjutsund	Autio		NW
146	Spjutsund	Martis		SE
147	Spjutsund	Kitts		E
148	Spjutsund	Knuts, Smeds		SE
149	Spjutsund	Skogby		W
150	Tavastnäsböle			SE
151	Träskby	Autio?		NW
152	Träskby	Autio?		S
153	Träskby	Kyläkeskus		SW
154	Träskby	Salpar torp		NE
155	Östersundom	Kyläkeskus		W
156	Östersundom	Kyläkeskus		W
157	Östersundom	Kyläkeskus		S
158	Östersundom	Kyläkeskus		SW
159	Östersundom	Kyläkeskus		SE
160	Östersundom	Lass-Begts, Skeppars		S
161	Östersundom	Lass-Begts, Skeppars		SW
162	Östersundom	Lass-Bengts, Skeppars		SW
163	Östersundom	Lass-Bengts, Skeppars		W
164	Östersundom	Krogars		SE
165	Östersundom	Kartano		NE

Liite 4

Sipoon historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi 2007

Mustavalkonegatiivit 125699:1-324

Kuvaaja: V.-P. Suhonen

Alanumero	Kylä	Tontti	Aihe	Suunta
1	Östersundom	Keskustontti		SE
2	Östersundom	Keskustontti		SE
3	Östersundom	Keskustontti		E
4	Östersundom	Keskustontti		SE
5	Östersundom	Keskustontti		NE
6	Östersundom	Keskustontti		E
7	Östersundom	Keskustontti		NW
8	Östersundom	Keskustontti		NW
9	Östersundom	Keskustontti		SW
10	Östersundom	Keskustontti		NW
11	Östersundom	Krogars		NW
12	Östersundom	Krogars		SE
13	Östersundom	Krogars	Rakennuksen pohja.	SW
14	Östersundom	Skeppars/Lass-Bengts		S
15	Östersundom	Skeppars/Lass-Bengts		SW
16	Östersundom	Skeppars/Lass-Bengts		SW
17	Östersundom	Skeppars/Lass-Bengts		SE
18	Östersundom	Skeppars/Lass-Bengts		SW
19	Östersundom	Skeppars/Lass-Bengts		SW
20	Östersundom	Kartano		W
21	Kärrby		Rakennuksen pohja	SE
22	Kärrby		Broteruksen riihi?	S
23	Kärrby			SE
24	Kärrby			E

Alanumero	Kylä	Tontti	Aihe	Suunta
25	Kärrby			SE
26	Kärrby			E
27	Kärrby			SE
28	Kärrby			NE
29	Kärrby			S
30	Kärrby			W
31	Kärrby		Broteruksen riihi?	SW
32	Kärrby			NE
33	Kyrkoby	Klockarbolet, Klackars		SE
34	Kyrkoby	Prästgård		S
35	Kyrkoby	Mangård		W
36	Kyrkoby	Staffas		S
37	Kyrkoby	Starkis		SE
38	Boxby	Vajportby		SW
39	Savijärvi			NE
40	Savijärvi			SW
41	Savijärvi			SW
42	Savijärvi			SW
43	Nickby	Kartano		S
44	Nickby	Keskustontti		W
45	Nickby	Keskustontti		N
46	Nickby	Keskustontti		S
47	Nickby	Keskustontti		NW
48	Nickby	Söderå kern		NE
49	Nickby	Keskustontti		W
50	Nickby	Kartano		NE
51	Hertsby	Keskustontti		SW
52	Nickby	Keskustontti		E
53	Hertsby	Keskustontti		NW
54	Hertsby	Keskustontti		E

Alanumero	Kylä	Tontti	Aihe	Suunta
55	Hertsby	Tallbåskis		SW
56	Hertsby	Tallbåskis		S
57	Hertsby	Keskustontti		SW
58	Hertsby	Tallbåskis		SW
59	Hertsby	Keskustontti		W
60	Hertsby	Simons/Fillplåts		W
61	Hertsby	Simons/Fillplåts		E
62	Gumböle			E
63	Gumböle			SW
64	Husö			SW
65	Skinnarböle			SE
66	Skinnarböle, torppa			SW
67	Skräddarby	Knaggis, Litens		S
68	Skräddarby	Knaggis, Litens		S
69	Skräddarby	Knaggis, Litens		W
70	Skräddarby	Autio		S
71	Skräddarby	Knaggis, Litens		N
72	Immersby	Linby		S
73	Immersby	Linby		W
74	Immersby	Linby		W
75	Immersby	Broas		N
76	Immersby	Storby		NW
77	Immersby	Storby		N
78	Immersby	Linby		SE
79	Immersby	Broas		W
80	Immersby	Broas		W
81	Immersby	Broas		W
82	Immersby	Storby		NW
83	Immersby	Linby		SE
84	Immersby	Storby		NE

Alanumero	Kylä	Tontti	Aihe	Suunta
85	Immersby	Storby		E
86	Paipis		Tervahautoja?	NE
87	Boxby	Johans/Ollas	Vanhat paikat	W
88	Eriknäs	Divarp torp		NW
89	Eriknäs	Divarp torp		SE
90	Eriknäs	Kappiko/Långnäs II		N
91	Eriknäs	Kappiko/Långnäs II		S
92	Eriknäs	Kappiko/Långnäs III		E
93	Eriknäs	Kappiko/Långnäs III		SW
94	Löparö	Tonttima		NE
95	Löparö	Salpietaritehdas		E
96	Löparö	Tonttima		NE
97	Löparö	Salpietaritehdas		W
98	Löparö	Salpietaritehdas		NW
99	Löparö	Salpietaritehdas		N
100	Löparö	Salpietaritehdas		N
101	Löparö	Salpietaritehdas		S
102	Löparö	Salpietaritehdas		S
103	Löparö	Salpietaritehdas		NW
104	Löparö	Salpietaritehdas		SW
105	Löparö	Salpietaritehdas		W
106	Löparö	Salpietaritehdas		W
107	Norkulla			SE
108	Kantarnäs	Torppa		SW
109	Kantarnäs	Torppa		SE
110	Östersundom	Torppa		W
111	Östersundom	Louhos		S
112	Östersundom	Keskustontti		S
113	Östersundom	Keskustontti		S
114	Paipis	Sommarnäs		NE

Alanumero	Kylä	Tontti	Aihe	Suunta
115	Gesterby	Finnåkren		SW
116	Spjutsund	Kitts		SE
117	Spjutsund	Kitts		S
118	Spjutsund	Knuts, Smeds		SE
119	Spjutsund	Knuts, Smeds		SW
120	Spjutsund	Skogby		W
121	Spjutsund	Martis		SE
122	Spjutsund	Autio		NW
123	Kitö			N
124	Löparö	Tonttimaa		SW
125	Löparö	Salpietaritehdas		SE
126	Löparö	Salpietaritehdas		NW
127	Löparö	Salpietaritehdas		NW
128	Löparö	Salpietaritehdas		NW
129	Löparö	Tonttimaa		NE
130	Spjutsund	Autio		NW
131	Löparö	Autio		NW
132	Mariendahl			SE
133	Mariendahl			SE
134	Kyrkoby	Prästgård		E
135	kyrkoby	Prästgård		W
136	Kyrkoby	Lill-Lambo		SE
137	Paipis	Jopas, Kålas, Brusas, Snickars		SW
138	Paipis	Kållbacka		NE
139	Paipis	Kållbacka		NE
140	Mårtensby	Mickos		E
141	Mårtensby	Eskos		W
142	Mårtensby	Måssbacka		NW
143	Mårtensby	Måssbacka		W
144	Mårtensby	Byända		SW

Alanumero	Kylä	Tontti	Aihe	Suunta
145	Mårtensby	Kyläkeskus		NE
146	Paipis	Kyläkeskus		NE
147	Paipis	Kyläkeskus		SE
148	Paipis	Kyläkeskus		SW
149	Paipis	Kyläkeskus		W
150	Paipis	Kyläkeskus		SW
151	Paipis	Kyläkeskus		NE
152	Paipis	Blunds		SW
153	Paipis	Ruxas		NE
154	Paipis	Jopas, Kålas, Brusas, Snickars		NE
155	Borgby	Kyläkeskus		S
156	Borgby	Kyläkeskus		W
157	Borgby	Kyläkeskus		W
158	Borgby	Kyläkeskus		NW
159	Borgby	Kyläkeskus		SW
160	Borgby	Kyläkeskus		NW
161	Borgby	Kyläkeskus		W
162	Borgby	Kyläkeskus		SE
163	Borgby	Kyläkeskus		S
164	Borgby	Keltas, Bertas, Frisas		SE
165	Borgby	Keltas, Bertas, Frisas		S
166	Borgby	Keltas, Bertas, Frisas		E
167	Borgby	Kyläkeskus		E
168	Immersby	Grisas		NW
169	Immersby	Grisas		N
170	Immersby	Storby		E
171	Immersby	Storby		E
172	Skräddarby	Säteri		W
173	Hitå			S
174	Östersundom	Skeppars/Lass-Bengts		W

Alanumero	Kylä	Tontti	Aihe	Suunta
175	Östersundom	Skeppars/Lass-Bengts		W
176	Östersundom	Skeppars/Lass-Bengts		S
177	Östersundom	Skeppars/Lass-Bengts		S
178	Massby	Stor-Massby		S
179	Massby	Stor-Massby		S
180	Massby	Stor-Massby		N
181	Massby	Lill-Massby		E
182	Massby	Lill-Massby		NE
183	Massby	Lill-Massby		SE
184	Massby	Söderkulla		SW
185	Massby	Söderkulla		W
186	Massby	Glamars		S
187	Massby	Glamars		SE
188	Massby	Lill-Massby		NW
189	Massby	Lill-Massby		W
190	Massby	Danielsbacka		SW
191	Kallbäck			NW
192	Kallbäck			NW
193	Hangelby	Olof, Paris, Keupas		S
194	Hangelby	Backas, Martis		W
195	Hangelby	Olof, Paris, Keupas		W
196	Hangelby	Fransbacka		S
197	Hangelby	Fransbacka		S
198	Hangelby	Olofs, Paris, Keupas		W
199	Hangelby	Olofs, Paris, Keupas		NE
200	Hangelby	Olofs, Paris, Keupas		SW
201	Hangelby	Olofs, Paris, Keupas		NE
202	Hangelby	Olofs, Paris, Keupas		SW
203	Hangelby	Backas, Martis		N
204	Hangelby	Backas, Martis		SE

Alanumero	Kylä	Tontti	Aihe	Suunta
205	Hangelby	Backas, Martis		SE
206	Hangelby	Skrivars		NE
207	Hangelby	Fransbacka		N
208	Hangelby	Olof, Paris, Keupas		N
209	Hangelby	Fransbacka		SE
210	Gesterby	Keskusalue		S
211	Gesterby	Keskusalue		S
212	Gesterby	Keskusalue		S
213	Gesterby	Bränns		E
214	Gesterby	Keskusalue		SE
215	Gesterby	Matbacka		S
216	Gesterby	Matbacka		SW
217	Hindsby	Nygård		S
218	Hindsby	Paljoki		NW
219	Hindsby	Torbacka		E
220	Hindsby	Torbacka		SE
221	Hindsby	Paljoki		S
222	Pigby	Petas, Teiras		S
223	Pigby	Petas, Teiras, Mannis		SW
224	Pigby	Mannis		W
225	Pigby	Mannis		SE
226	Hindsby/Norkulla	Markkinapaikka		SE
227	Broböle			W
228	Hindsby	Nygård		SW
229	Östersundom	Skeppars/Lass-Bengts		SE
230	Kyrkoby	Böle		SE
231	Kyrkoby	Autio		S
232	Kyrkoby	Autio		NW
233	Kyrkoby	Böle		NW
234	Kyrkoby	Gästgivars		E

Alanumero	Kylä	Tontti	Aihe	Suunta
235	Kyrkoby	Torpet, Kaplansbolet		SW
236	Kyrkoby	Torpet, Kaplansbolet		W
237	Kyrkoby	Klockarbolet, Klackars		W
238	Kyrkoby	Klockarbolet, Klackars		SE
239	Kyrkoby	Pappila		S
240	Boxby	Vajportby		S
241	Boxby	Vajportby		N
242	Boxby	Vajportby		W
243	Boxby	Vajportby		N
244	Boxby	Vajportby		N
245	Boxby	Skognils, Johans, Ollas		SW
246	Boxby	Skognils		W
247	Boxby	Johans, Ollas		SW
248	Boxby	Johans, Ollas		E
249	Boxby	Johans, Ollas		N
250	Boxby	Johans, Ollas		NW
251	Boxby	Keskusalue		S
252	Boxby	Backas		E
253	Boxby	Keskusalue		SW
254	Boxby	Keskusalue		NW
255	Hindsby	Keskusalue		S
256	Hindsby	Keskusalue		S
257	Hindsby	Keskusalue		SW
258	Hindsby	Keskusalue		E
259	Hindsby	Keskusalue		N
260	Hindsby	Keskusalue		NE
261	Hindsby	Keskusalue		NE
262	Hindsby	Keskusalue		S
263	Hindsby	Keskusalue		SE
264	Hindsby	Keskusalue		SE

Alanumero	Kylä	Tontti	Aihe	Suunta
265	Hindsby	Keskusalue		W
266	Hindsby	Keskusalue		E
267	Hindsby	Keskusalue		W
268	Hindsby	Göstas		S
269	Hindsby	Keskusalue		W
270	Hindsby	Göstas		SW
271	Hindsby	Nygård		NE
272	Nickby	Autio3		S
273	Nickby	Autio4		SE
274	Nickby	Söderåkern		E
275	Nickby	Västeråkern		S
276	Nickby	Söderåkern		NE
277	Nickby			
278	Boxby	Johans, Ollas	Vanhat paikat	N
279	Boxby	Lill-Bengts		SE
280	Mårtensby			NE
281	Mårtensby			SE
282	Mårtensby			SE
283	Mårtensby			S
284	Mårtensby			SW
285	Mårtensby			W
286	Mårtensby			W
287	Mårtensby			NE
288	Mårtensby	Antbacka		W
289	Mårtensby	Antbacka		NW
290	Mårtensby	Antbacka		W
291	Mårtensby			NW
292	Mårtensby	Antbacka		E
293	Mårtensby			NE
294	Mårtensby			NE

Alanumero	Kylä	Tontti	Aihe	Suunta
295	Mårtensby			NE
296	Mårtensby	Buddas		SE
297	Mårtensby	Gretans		NW
298	Mårtensby	Mickos		SW
299	Mårtensby	Buddas		NE
300	Mårtensby	Mickos		SW
301	Kallbäck	Skraflas		SW
302	Kallbäck	Eutas, Ruflas		SE
303	Kallbäck	Sraflas		NW
304	Kallbäck	Eutas, Ruflas		NE
305	Träskby	Autio		SE
306	Träskby	Autio		NE
307	Träskby	Autio		SE
308	Träskby	Autio		NW
309	Träskby	Autio		SW
310	Träskby	Keskusalue		NW
311	Träskby	Keskusalue		NW
312	Träskby	Keskusalue		SE
313	Träskby	Salpar torp		NE
314	Eriknäs			NW
315	Eriknäs			W
316	Tavastnäsböle			S
317	Nevas	Kartano		N
318	Nevas	Autio		SE
319	Nevas	Autio		NW
320	Nevas	Autio		SE
321	Nevas	Autio		SE
322	Nevas	Kartano		SE
323	Hangelby	Jontas, Antas		S
324	Hangelby	Jontas, antas		N

Liite 5
 Sipoon historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi 2007
 Löytöluettelo 2007126: 1-5

KM	Alanro	Alue	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Mitat mm	Paino g
200712	1	Boxby, Ollas	Savi	Tiili	Tiiliskiven katkelma. Epätasaisesti palanut.	1	121x88x64	845,03
200712	2	Mariendahl, Lasiruukki	Kuona	Lasi	Kaksi sinistä ja kolme tummanvihreää palaa lasikuonaa.	5	Suurin 56x32x2	86,95
200712	3	Norrkulla, markkinapaikka	Lasi	Astia	Lasiastian suupala, hiottua koristelua näkyvissä.	3	Suurin 32x29x15	8,31
200712	4	Paipis, Kälbacka	Savi	Palanut	Kolme palaa palanutta savea.	3	Suurin 34x33x14	32,19
200712	5	Spjutsund, Autio	Savi	Tiili	Tiiliskiven katkelma.	1	56x54x52	197,43